

**T.C.
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
PSİKOLOJİ (SOSYAL PSİKOLOJİ) ANABİLİM DALI**

**EVLİ BİREYLERİN EVLİLİK UYUMLARI, ALDATMA EĞİLİMLERİ
VE ÇATIŞMA EĞİLİMLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİLERİN BAZI
DEĞİŞKENLER AÇISINDAN İNCELENMESİ**

Yüksek Lisans Tezi

Demet POLAT

Ankara-2006

**T.C.
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
PSİKOLOJİ (SOSYAL PSİKOLOJİ) ANABİLİM DALI**

**EVLİ BİREYLERİN EVLİLİK UYUMLARI, ALDATMA EĞİLİMLERİ
VE ÇATIŞMA EĞİLİMLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİLERİN BAZI
DEĞİŞKENLER AÇISINDAN İNCELENMESİ**

Yüksek Lisans Tezi

Demet POLAT

Tez Danışmanı
Doç. Dr. Zehra Yaşın Dökmen

Ankara-2006

T.C.
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
PSİKOLOJİ (SOSYAL PSİKOLOJİ) ANABİLİM DALI

**EVLİ BİREYLERİN EVLİLİK UYUMLARI, ALDATMA EĞİLİMLERİ
VE ÇATIŞMA EĞİLİMLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİLERİN BAZI
DEĞİŞKENLER AÇISINDAN İNCELENMESİ**

Yüksek Lisans Tezi

Tez Danışmanı : Doç. Dr. Zehra Yaşın Dökmen

Tez Jürisi Üyeleri

Adı ve Soyadı	<u>İmzası</u>
Prof. Dr. Ali Dönmez
Doç. Dr. Zehra Dökmen
Doç. Dr. Nilay Çabukkaya

Tez Sınav Tarihi:12.07.2006

İÇİNDEKİLER

ÇİZELGELER LİSTESİ	i
TEŞEKKÜR	ii

BÖLÜM 1

GİRİŞ

1. 1. EVLİLİK UYUMU	2
1. 1. 1. Evlilik Uyumu ile Bazı Değişkenler Arasındaki İlişkiler	6
1. 1. 2. Evlilik Uyumu ve İlişkiye Yönelik Algılar	8
1. 1. 3. Evlilik Uyumu ve Cinsel Doyum	10
1. 2. ALDATMA	10
1. 2. 1. Aldatmanın Nedenleri	12
1. 2. 2. Duygusal ve Cinsel Aldatma	19
1. 2. 3. Aldatmanın Sonuçları Eş ve İlişkiye Etkileri	24
1. 3. İLETİŞİM ÇATIŞMALARI	28
1. 3. 1. İletişim	28
1. 3. 2. İletişim Çatışmaları	29
1. 3. 3. İletişim Çatışmaları, Cinsiyet, Evlilik Uyumu ve Aldatma	35
1.4. ARAŞTIRMANIN AMACI	41

BÖLÜM 2

YÖNTEM

2. 1. Katılımcılar	43
2. 2. Veri Toplama Araçları	45
2. 2. 1. Kişisel Bilgi Formu	45
2. 2. 2. Aldatma Eğilimi Ölçeği (AEÖ)	45
2. 2. 3. Evlilik Uyum Ölçeği (EUÖ)	52
2. 2. 4. Çatışma Eğilimi Ölçeği (ÇEÖ)	54
2. 3. İşlem	56

BÖLÜM 3

BULGULAR

3. 1. Cinsiyet ve Evlenme Biçiminin Aldatma Eğilimi, Evlilik Uyumu ve Çatışma Eğilimi Üzerindeki Etkileri	57
3. 2. Cinsiyet, Evlilik Uyumu Düzeyi ve Çatışma Eğilimi Düzeyinin Aldatma Eğilimi Üzerindeki Etkisi	63
3. 3. Evlilik Uyumu, Aldatma Eğilimi ve Çatışma Eğilimi Puanlarının Birbirleriyle ve Bazı Değişkenlerle İlişkileri	66
3. 4. Aldatma Eğiliminin Yordanması	69

BÖLÜM 4

TARTIŞMA

4. 1. Cinsiyet ve Evlenme Biçiminin Aldatma Eğilimi, Evlilik Uyumu ve Çatışma Eğilimi Üzerindeki Etkileri	71
4. 2. Cinsiyet, Evlilik Uyumu Düzeyi ve Çatışma Eğilimi Düzeyinin Aldatma Eğilimi Üzerindeki Etkisi	75
4. 3. Evlilik Uyumu, Aldatma Eğilimi ve Çatışma Eğilimi Puanlarının Birbirleriyle ve Bazı Değişkenlerle İlişkileri	77
4. 4. Aldatma Eğiliminin Yordanması	81
4. 5. Sonuç ve Öneriler	82
Özet	84
Summary	86
Kaynakça	88
Ekler	104

ÇİZELGELER LİSTESİ

Çizelge 3. 1. *Cinsiyet ve Evlenme Biçimine Göre Aldatma Eğilimi Puanlarının Ortalamaları, Standart Sapmaları*

Çizelge 3. 2. *Cinsiyet ve Evlenme Biçimine Göre Aldatma Eğilimi Puanlarına Uygulanan Varyans Analizi Sonuçları*

Çizelge 3. 3. *Cinsiyet ve Evlenme Biçimine Göre Evlilik Uyumu Ortalamaları, Standart Sapmaları*

Çizelge 3. 4. *Cinsiyet ve Evlenme Biçimine Göre Evlilik Uyumu Puanlarına Uygulanan Varyans Analizi Sonuçları*

Çizelge 3. 5. *Cinsiyet ve Evlenme Biçimine Göre Çatışma Eğilimi Ortalamaları, Standart Sapmaları*

Çizelge 3. 6. *Cinsiyet ve Evlenme Biçimine Göre Çatışma Eğilimi Puanlarına Uygulanan Varyans Analizi Sonuçları*

Çizelge 3. 7. *Cinsiyet, Evlilik Uyumu Düzeyi ve Çatışma Eğilimi Düzeyine Göre Aldatma Eğilimi Ortalamaları, Standart Sapmaları*

Çizelge 3. 8. *Cinsiyet, Evlilik Uyumu Düzeyi ve Çatışma Eğilimi Düzeyine Göre Aldatma Eğilimi Puanlarına uygulanan Varyans Analizi Sonuçları*

Çizelge 3. 9. *Evlilik Uyumu, Aldatma Eğilimi ve Çatışma Eğilimi Düzeylerinin Birbirleriyle ve Bazı Değişkenlerle Korelasyonları (N=204)*

Çizelge 3. 10. *Aldatma Eğilimi Düzeyi Puanlarına Uygulanan Hiyerarşik Regresyon Analizi Sonuçları*

TEŞEKKÜR

Tez danışmanlığını y¼r¼ten sevgili hocam Doç. Dr. Zehra Yaşın D¼kmen'e y¼ksek lisans tezini hazırlamaya başladığım g¼nden bu yana bana olan inancı, g¼d¼lemesi ve ¼ğrettikleri i¼in; her zaman hissettirdiği sevgisi ve sonsuz anlayışı i¼in teőekk¼r borçluyum.

Bu ¼alıřmamı y¼r¼t¼rken bana olan desteği ve inancı i¼in, verileri girerken g¼sterdiđi sabır ve hafta sonları k¼t¼phanelerde ge¼irdiđimiz keyifli saatler i¼in sevgili arkadaşım İlke Ever'e sonsuz teőekk¼r ederim.

Tezin ¼zellikle son d¼nemlerinde bana vermiş olduğu akademik desteği ve dostluğu i¼in M¼jde Koca'ya ¼ok teőekk¼r ederim.

Her zaman olduğu gibi bu ¼alıřmam devam ederken de, ¼ncelikle g¼sterdikleri sabır i¼in, hissettirdikleri sevgi ve g¼ven i¼in annem, babam ve kardeşlerime b¼t¼n y¼ređimle teőekk¼r ederim.

BÖLÜM 1

GİRİŞ

Evlilik, karşılıklı bir dayanışma, toplumsal onaylamayla gerçekleşmiş bir sözleşme ve tüm toplumsal yasaklamaların kırılarak cinsel gereksinmelerin karşılıklı olarak doyuma ulaştırılmasına izin verilen bir kaynaştırmadır (Özuğurlu, 1985). İki insan birbirini sevdiğinde evliliklerinde problemler olacağı gerçeğini bilmek ya da kabul etmek isterler mi? Genellikle hayır. Bu aşktan gözlerinin kör olması kavramını açıklamaktadır (O' Leary ve Smith, 1991). Aşk ve tutku hikayeleri yıllar boyunca sanat ve edebiyatın ana temasını oluştursa da, son iki yüz yılı aşkın bir süredir Batı kültüründe evlilik ilişkilerinin doğasının değişerek, daha çok karşılıklı doyumun önem kazandığı görülmektedir. Bununla birlikte evlilikte istikrarın sağlanması için aşk önemli bir rol oynamaya da devam edecektir (Beach ve Tesser, 1988). Mutlu ve doyumlu ilişkilerin kaynağının ise evlilik uyumu olduğu tahmin edilebilir.

Evlilikteki istikrar ve doyum üzerinde etkileri kaçınılmaz olan evlilik dışı ilişkiler sosyal psikologlar tarafından son yıllarda araştırılmaya başlanmıştır. Evlilik dışı ilişkiler çok yaygın olmasına rağmen, sosyal psikolojik araştırmalara ve kuramlara yeterince konu olmamıştır.

İletişim sorunları son yıllarda sosyal bilimciler, eğitimciler ve psikologları sosyal becerilerin önemi üzerinde durmaya yöneltmiştir (Tegin, 1990). Tüm evli çiftler evlilikleri boyunca kendilerini bazı çatışmaların içinde bulmaktadırlar (Veroff, Young ve Coon, 1997).

Kadınların ve erkeklerin farklı iletişim kültürlerine sahip olduğu (MacGeorge, Graves, Feng ve Gillihan, 2004) düşünüldüğünde bu çatışmalar kaçınılmaz gibidir.

Bu konularla ilgili sosyal psikolojik çalışmalar olsa da, evlilik uyumu, aldatma ve iletişim becerileri konularını aynı çalışmada ele alınan çalışmalara rastlanmamaktadır. Bu üç değişkenin birbirini etkileyip etkilemediği, hangi durumlarda hangi değişkenin önem kazandığı gibi birçok soru yanıt beklemektedir.

Bu çalışmada da genel olarak, evlilik uyumu, aldatma ve çatışma eğilimi üzerine açıklamalara ve araştırmalara yer verilecek, ayrıca bazı değişkenlerle aralarındaki ilişkiler üzerinde durulacaktır.

1. 1. EVLİLİK UYUMU

Fışiloğlu'na (1992) göre aile sorunlarına neden olan faktörlerin araştırılmasında, üzerinde en çok durulan değişkenlerden birisi hem aile içi hem de aile dışı ilişkilerin belirleyicisi olan evlilik uyumudur.

Karşılıklı etkileşen, evlilik ve aileyi ilgilendiren konularda fikir birliği yapabilen ve sorunlarını olumlu bir şekilde çözebilen çiftlerin evliliği uyumlu bir evlilik olarak tanımlanır. Dolayısıyla; mutluluk, doyum ve beklentilerin gerçekleşmesi, evlilikte karşılıklı uyum ile mümkündür. Bu nedenle klinisyenler kadar araştırmacılar da evlilik kalitesi ve evlilik uyumunun araştırılmasına giderek artan bir ilgi duymaya başlamışlardır (Erbek, Beştepe, Akar, Eradamlar ve Alpkan, 2005).

Mutlu ve doyumlu evliliklerde önemli role sahip olan evlilik uyumu, bireysel, durumsal ve ilişkisel birçok faktörden etkilenmektedir. Bunlara örnek olarak; ilişkiye yönelik algılar, iletişim şekilleri, sorun çözme becerileri, bağlılık, cinsellik, heyecan arama ve sosyal anksiyete seviyesi, dindarlık ve eğitim düzeyi verilebilir.

Evliliğin temeline baktığımızda, çiftleri bir arada tutan faktörlerin evlilik uyumunu da sağlayan faktörler olduğunu görebiliriz.

Uzun süre evlilik sürdüren çiftler arasında yapılan bir araştırmada Robinson ve Blanton (1993), evliliklerin beş temel taşı olduğunu göstermişlerdir. Bunlar mahremiyet, bağlılık, uygunluk, iletişim ve dini yönelimdir.

Mahremiyet eşlerin duygusal, fiziksel ve ruhsal olarak birbirlerine yakınlıkları olarak tanımlanabilir. Bu yakınlık ilgileri, aktiviteleri, düşünceleri, duyguları, acıları ve sevinçleri paylaşmak olarak nitelendirilebilir (Robinson ve Blanton, 1993). Bu paylaşım alanlarındaki eşitsizlik durumu söz konusu olduğunda evliliklerde sorunlar ortaya çıkabilir. Larson ve Harper (1998) kadınların mahremiyet ile ilgili düşüncelerinin algılanan eşitsizlik düşüncesi ile yakından ilgili olduğunu bulmuştur. Eşitsiz ilişkilerdeki kadınların eşit ilişkideki kadınlara oranla kimlik algılarının daha düşük olduğu sonucuna varılmıştır. Bu kadınlar sosyal ortamlarda daha güvensiz hissetmekte, pek çok konuda yetersizlik duymada ve kişiliklerinin pek çok yönünde rahatsızlık duymaktadırlar. Aynı zamanda bu kadınların kendilerine güvenleri de daha azdır. Buna karşın eşit bir evlilik, kadınlara kendilerine güven aşlamaktadır. Kadınlar bir evlilikte daha az güçlü olduklarını hissettiklerinden eşitlik ve adalet konularında erkeklere oranla daha hassastırlar. Kadınların daha fazla şey

kaybedeceklerini düşündüklerinden ilişkilerini daha sıkı takip altına aldıkları da görülmüştür. Eşitsizlik ve kırgınlık (örn. kızgınlık, suçluluk, depresif duygular) duyguları kadınların kocalarının duygu, düşünce ve tutumları ile ilgilenmelerini zorlaştırmaktadır. İlişkilerine çok değer veren kadınların aldıklarından fazlasını verdikleri de görülmüştür. Eşitsizlik halinde, çiftin ailelerinden ve çocuklarından bağımsız olma durumu da yara almaktadır. Erkeklerin mahremiyet duygularının ise evlilikteki eşitlik durumundan etkilenmediği görülmüştür. Bir başka araştırmada (Faulkner, Davey ve Davey, 2005) da geleneksel cinsiyet rollerine sahip erkeklerin eşleriyle ilişkideki adalet ve karar verme konularında daha fazla sorun yaşadıkları belirtilmiştir. İlişkide eşitsizlik duyguları hisseden kadınlar, zamanla eşlerinin daha fazla evliliklerinde çatışma hissetmesine neden olabilmektedirler. Evlilik ilişkisinin adaletsiz olduğunu düşünen kadınlar, ilişkide daha fazla sorun yaratabilmektedirler. Bu araştırma sonuçlarından anlaşılacağı üzere, mahremiyet evliliklerinin temelini oluşturmakta ve mahremiyette algılanan eşitsizlik, kadınların kendilerine güvenlerine zarar vermekte ve eşleriyle ilgilenme düzeylerini azaltmaktadır. Bu durumun evlilikte yaşanacak problemlere yol açacağı ve evlilik uyumunu azaltacağı düşünülebilir.

Robinson ve Blanton'a (1993) göre bağlılık, uzun süreli evliliklerin vazgeçilmez koşuludur. Bu evliliklerde çiftler, boşanmanın bir seçenek olmadığı görüşündedirler. Benzer olarak, Hovardaoğlu (1996) evli deneklerin, bekar deneklere oranla, doyum, istikrar, bağlılık ve mutluluk ortalamalarının daha yüksek olduğunu bulmuştur.

Uygunluk ise, tüm çiftlerde ve çeşitli alanlarda görülen ortak özelliklerin bir diğeridir (Robinson ve Blanton, 1993).

İletişim iyi evlilikler için bir belirleyicidir (Kocadere, 1995). Robinson ve Blanton (1993) da iletişimin güçlü evliliklerin önemli bir koşulu olduğunu belirterek, eşleriyle konuşmanın ve etkili bir iletişimin öneminin uzun süreli evlilikler yaşayan bireyler tarafından sıklıkla dile getirildiğini söylemektedirler.

Dini duygular da evliliklerinin yürümesinde önemli bir etkidir (Robinson ve Blanton, 1993). Wilson ve Filsinger (1986) dindarlık ile evlilik uyumu arasındaki ilişkiyi inceledikleri araştırmalarında, genel olarak dindar kişilerin evlilik uyumlarının daha yüksek olduğunu bulmuşlardır. Fakat protestanlarla yapılan bu araştırmanın sonuçlarından yola çıkarak, diğer tüm dinlere ya da inançlara sahip kişilerin de evlilik uyumlarının yüksek olacağı yargısına varmak mümkün değildir.

Ayrıca bu araştırmada evlenme biçiminin evlilik ilişkilerinde belirleyici rolü olabileceği düşünülmektedir. Türkiye’de kültürel değişmelerin daha etkin görüldüğü büyük kentlerde doğrudan tanışıp anlaşarak evlenmeler giderek yaygınlığını artırırken, gelenekselliğin ağır bastığı yerlerde görülen evlenme biçimlerinin başında hala “görücülük” gelmektedir. Görücülüğün aslını, evlenecek erkeğin aile üyeleriyle, akraba ve komşularından seçilen birkaç kadının daha önceden üzerinde durulan ya da tanıdıklarca önerilen kızın evini ziyarete gidip, hem kızı yakından incelemeleri, hem de niyetlerini belli etmeleri oluşturmaktadır (Santur, 2005).

1. 1. 1. Evlilik Uyumu ile Bazı Değişkenler Arasındaki İlişkiler

Hamamcı (2005) yaş, cinsiyet, çocuk sayısı gibi etmenlerle birlikte eğitim seviyesinin de evlilik uyumu ve doyumunu etkilemediğini bulmuştur. Evli, nişanlı ya da uzun süreli ilişki yaşayan çiftler arasında yapılan bir araştırma da ilişki doyumunun yaşla ya da cinsiyetle ilişkili olmadığını göstermiştir (Bonds-Raacke, Bearden, Carriere, Anderson ve Nicks, 2001). Farklı bir sonuç olarak Gökmen (2001) erkeklerin kadınlara oranla evliliklerinden daha fazla doyum aldıklarını belirtmiştir. Fışiloğlu (1992) da eşlerin eğitim düzeylerindeki yakınlığın evlilik uyumunu olumlu yönde etkilediğini belirtmiştir.

Bonds-Raacke ve diğer. (2001) evli, nişanlı ya da uzun süreli ilişki yaşayan çiftler arasında, nişanlı çiftlerin evlilere oranla doyum düzeylerinin daha yüksek olduğunu belirtse de, bu iki grup arasında anlamlı bir fark bulmamışlardır. Bu çalışmaya göre ilişkinin uzunluğu doyumu etkileyen faktörlerden biri değildir. İlişki uzunluğu ve anlaşma düzeyinin ilişki doyumu üzerindeki etkisini araştıran Cramer (2001), katılımcıların çoğunun ilişkilerindeki anlaşma düzeyini, ilişkilerinin ilk başladığı zamana oranla daha yüksek olarak nitelendirdiklerini saptamıştır. Anlaşma düzeyinin, ilişki doyumu ve negatif çatışmalar ile ilişkili olduğu bulunmuştur.

Çiftlerin kişilik özellikleri de evlilik uyumunu etkilemektedir. Cole, Cole ve Dean (1980) evlilik uyumunu etkileyen faktörlerden biri olarak, kadının ve erkeğin duygusal olgunluk seviyesini göstermişlerdir. Kadının duygusal olgunluk seviyesinin kocanın evlilik doyumunu, erkeğin duygusal olgunluk seviyesinin de kadının evlilik doyumunu olumlu yönde etkilediğini saptamışlardır. Oysa ki, çiftlerden biri rutin, aynı ve sıradan olaylara toleranslı

iken, diğer kişi heyecanlı bir hayat istiyorsa çiftlerin evlilik uyumunun yüksek olacağından şüphede duyulabilir (Ficher, Zuckerman ve Steinberg, 1988).

Girişkenliğin evlilik doyumunu üzerine etkisini araştıran bir çalışma, bu kişilik özelliğinin yalnızca erkeklerde evlilik doyumunu artırdığını belirtmiştir (Reath, Piercy, Hovestadt ve Oliver, 1980). Evlilik uyumu ile evlilik süresi arasındaki ilişkiyi inceleyen bir araştırmada (Hafner ve Spence, 1988) ise uzun süre evli olan ve evlilik doyumlarının yüksek olduğunu belirten erkeklerin kendilerini girişken olarak tanımlamadıkları bulunmuştur. Kısa süredir evli olan ve evlilik doyumlarını yüksek olarak belirten erkekler ise kendilerini girişken olarak tanımlama eğilimindedir. Ancak sosyal anksiyete seviyeleri yüksek olan bireylerin evlilik doyumları düşüktür. Kişinin sosyal anksiyete seviyesi partnerin değil de, sadece kendisinin evlilik doyumunu etkileyen bir faktördür (Filsinger ve Wilson, 1983). Evlilik uyumunu etkileyen bir başka faktör de kişilerin kendilerini dışa vurma seviyeleridir. Kendilerini dışa vurma seviyeleri eşit olan çiftlerin evlilik doyumları yüksektir (Davidson, Balswick ve Halverson, 1983). Ayrıca geleneksel cinsiyet rollerini kabul eden erkeklerin zaman içinde evlilik doyumları düşmektedir. Geleneksel cinsiyet rolleri erkeklerin duygularını ifade edememeleriyle alakalı olup, depresyona neden olabilmektedir ve sonuç olarak evlilik doyumunu düşürebilmektedir (Faulkner, Davey ve Davey, 2005). Bununla paralel bir sonuca, MCGovern ve Meyers (2002) modern çiftlerin geleneksel çiftlere oranla evlilik uyumlarının daha yüksek olduğunu saptayarak, ulaşmışlardır.

1. 1. 2. Evlilik Uyumu ve İlişkiye Yönelik Algılar

Evli çiftler zannedildiği kadar tutum benzerliğine sahip değildir (Buunk ve Bosman, 1985). Eşlerin değer sistemlerinin benzerliği ise evliliğin ilerleyen yıllarında uyumu etkileyen bir faktördür (Medling ve Mccarrey, 1981). Evliliğin ilk yıllarında uyumlu olan çiftlerin bu durumu ise, bireyleşme süreçlerini ne derece tamamladıkları ile ilgilidir (Haws ve Mallinckrodt, 1998).

İyi veya kötü gidişe göre insanlar ilişkilerini farklı boyutlarda algılamaktadırlar (Hortaçsu, 1997). Kocadere (1995) kötü evlilikleri olan deneklerin her alanda iyi evliliklere göre daha fazla sorunla karşılaştıklarını ve kötü evliliklerde, evliliğin her yönüyle olumsuz olarak algılanıp değerlendirildiğini belirtmektedir. Bu durumu da kişide eşi ve evliliği hakkında muhtemelen bir birikim sonucunda gelişmiş olan, genel bir tutum ile açıklamaktadır. Evlilik süreçlerini uyumsuz olarak tanımlayan eşlerin uyumlu çiftlerden daha düşük fikir birliği, duygu ifadesi ve evlilik doyum düzeyine sahip olduğunu Günay (2000) da dikkate alınmalıdır. Görüldüğü gibi, ilişkiye yönelik algılar, hem evlilik uyumundan etkilenmekte hem de evlilik uyumunu etkilemektedir.

Kışlak (1995) eşleriyle uyumsuz olanların uyumlulara, depresiflerin de depresif olmayanlara göre olumsuz eş davranışlarına karşı, daha fazla yükleme yaptıklarını ortaya koymuştur. Eşleriyle uyumsuz veya depresif kişiler, sorumluluk yüklemelerini nedensel yüklemelerden daha fazla kullanmaktadır. Uyum arttıkça ve depresyon düştükçe, eş olumsuz davranışa bile, buna olumlu tepki verildiği ve gerilimin sürdürülmediği görülmüştür. Depresif deneklerin, olumsuz eş davranışlarına karşı olumlu tepki vermelerinin nedeni olarak,

depresiflerin eşlerinin olumsuz davranışlarından kendilerini sorumlu tuttukları ve suçluluk yaşadıkları söylenmiştir. Benzer olarak, Akfırat'ın (1995) yaptığı çalışmada da kadının evlilik doyumunun nedensel ve sorumluluk yüklemelerini etkilediği bulunmuştur. Kadının doyumsuz olduğu çiftler, olumsuz eş davranışının nedenini eşe yüklemekte ve nedeni istikrarlı ve genel olarak algılamaktadır. Bu denekler, aynı zamanda davranışı kasıtlı, bencilce ve suçlanmaya değer olarak algılamaktadırlar. Ayrıca, kadınlar eşlerine göre olumsuz eş davranışını daha çok suçlanmaya değer olarak algılamaktadırlar. Çalışan doyumsuz kadınlar ve çalışmayan doyumsuz kadınların kocaları olumsuz eş davranışını daha çok kasıtlı olarak algılamaktadırlar. Bu araştırmalarda görüldüğü gibi, evlilik uyumunun düzeyi, ilişkiye yönelik algıları değiştirmektedir. Bu sonuç, evlilik uyumu ile işlevsel olmayan ilişki düşüncelerinin aralarındaki negatif ilişki Hamamcı (2005) ile açıklanabilir. Düşük doyuma sahip olanların mantıksal olmayan ilişki düşünceleri daha fazladır. Böylelikle, ilişki ile ilgili işlevsel olmayan düşünceler arttıkça evliliklerde daha fazla sorunla karşılaşmaktadır.

İlişkiye yönelik algılardan birisi de kontrolçülük ve bağımlılık algısıdır. Gökmen (2001) kadınların eşlerine ilişkin kontrolçülük ve bağımlılık algılarının doyumlarını etkilemediğini, erkeklerin kontrolcü algıladıkları kadınlarla olan evliliklerinin daha doyumlu, bağımlı algıladıkları kadınlarla olan evliliklerinin ise daha doyumsuz olduğunu görmüştür. Erkeklerde evlilik doyumunun, eşlerini düşük kontrolcü ve düşük bağımlı algıladıklarında da, yüksek bağımlı ve yüksek kontrolcü algıladıklarında da en fazla olduğunu, buna karşın en az evlilik doyumunun eşe ilişkin kontrolçülük algısının düşük, bağımlılık algısının yüksek olduğu durumda ortaya çıktığını gözlemiştir. Özellikle kontrolçülük algısı erkeklerde evlilik ilişkilerinde olumsuz algılanmamakta, hatta evlilik doyumunu arttırmaktadır. Bu araştırmada da, ters olarak, ilişkiye yönelik algıların doyum üzerinde etkilerini görmekteyiz.

Bağlanma stillerinin de evlilik doyumu üzerinde etkisi araştırılmıştır. Ertan (2002) kadınların güvenli bağlanmasının karşılıklı doyumu olumlu olarak etkilediğini belirtmiştir ve en yüksek evlilik uyumu puanlarını, çiftlerin güvenli olarak bağlandığı eşlerden edinmiştir.

1. 1. 3. Evlilik Uyumu ve Cinsel Doym

Çok az araştırma cinsel doym ve evlilik doyumu arasındaki ilişkiyi incelemiştir (Sprecher, 1998). Arslan (1996) evli kadın ve erkeklerin cinsel doym düzeyleri farklı bireysel niteliklere, aileye yönelik niteliklere ve cinsel yaşamla ilgili tutum ve değerlere göre değişiklikler göstermiştir. “Cinsel ilişkiden sonra kendisini gergin hisseden erkeklerle”, “cinsel ilişkide orgazma ulaşmanın erkekler için daha önemli olduğunu belirten” ve “kendi cinsiyetinden hoşnut olmayan erkekler” hariç, genelde evli erkeklerin evlilikte kadınlara oranla daha fazla cinsel doym sağladıkları gözlenmiştir. Kudiaki (2002) cinsel doymu yüksek grubun evlilik uyumunun, cinsel doymu düşük gruptan anlamlı düzeyde yüksek olduğunu saptamıştır. Cinsel doymun yordanmasında evlilik süresi ve eğitim değişkenlerinin rolü olduğu da görülmüştür. Cinsel doyma katkısı olan alt boyutların ise mutluluk ve kararlılık olduğunu saptamıştır.

1. 2. ALDATMA

Evlilik dışı ilişkilerin uzun geçmişine ve yaygınlığına karşın, sosyal bilimciler bu olguyu son 25 yıldır çalışmaktadırlar. Bu araştırmalar farklı bakış açılarına sahip, farklı disiplinler tarafından yapılmıştır. Dolayısıyla çok eşlilik çalışmaları yeterince sistematik değildir ve kuramsal bir anlayışla uyuşmamaktadır (Atkins, Dimidjian ve Jacobson, 2001).

Araştırmacılara göre, evlilik dışı ilişkilere dikkat çekilmesinin en önemli nedenlerinden biri, bu tür ilişkilerin evlilik birliğine çok fazla zarar vermesidir. Klinik literatüründeki araştırmaların temelinde görgül veriler yerine, klinik deneyimler yer almaktadır (Olson, Russell, Higgins-Kessler ve Miller, 2002).

Tek eşlilik- çok eşlilik boyutundan farklı olarak, Hovardaoğlu (1996) ilişkinin sürekliliği ile sadakatin çoğu kez aynı anlamda kullanıldığını ve ilişki sresinin, genel olarak, sadakat derecesi olarak kabul edildiğini göstermektedir.

Evlilik dışı seks ya da ikili ilişki dışında yaşanan seks yaygın olarak onaylanmamasına rağmen, herkes tek eşli ilişkiler içinde değildir. Bazı insanların sürdürmeye çalıştıkları öncelikli ilişkilerinin dışında yaşadıkları cinsel ilişkileri de vardır (Sprecher, 1998). Fakat aldatmayı sadece cinsel ilişki düzeyine indirgemek ve tanımlamak yanlıştır (Blow ve Hartnett, 2005b).

Aldatma evliliklerde oldukça sık rastlanan bir problemdir. Popüler basında ve medyada oldukça sık işlenen bir konu olmasına rağmen aldatma ile ilgili araştırmalar zor ve zahmetlidir. Aldatmanın karmaşık doğası düşünüldüğünde bu beklenilebilir bir durumdur (Atkins, Baucom ve Jacobson, 2001). Aldatmayı inceleyen araştırmalarla ilgili yaygın kanı, bu konuda pek çok cevaplanmamış soru olduğudur (Blow ve Hartnett, 2005b).

Wiederman (1997) aldatma konusunda yapılan çalışmaların ortak özelliği olarak, erkeklerin kadınlara oranla evlilik dışı ilişki yaşama yüzdelerinin çok daha fazla olmasını göstermektedir. Egan ve Angus (2004) erkeklerin kadınlara göre daha fazla evlilik dışı ilişki

yaşadıklarını saptamışlardır. Wiederman (1997) da yaptığı çalışmada evli Amerikalıların % 15-25'inin, bu evli katılımcılardan erkeklerin %22.7'sinin, kadınların ise %11.6'sının evlilik dışı ilişki yaşadığını belirtmiştir. Fakat evlilik dışı ilişkilerin bir yıl içinde sıklıkla yaşanmadığı, evli erkeklerin % 4.1'inin, evli kadınların ise % 1.7'sinin geçmiş yıl içinde evlilik dışı ilişki yaşadığı sonucuna ulaşmıştır.

Evli erkeklerin %50'den fazlasının, evli kadınların ise %50'ye yakınının evliliklerinin herhangi bir döneminde evlilik dışı ilişki yaşadıkları söylenmektedir (Atwood ve Seifer, 1997). Lawson ve Samson (1988) yaptıkları çalışmada en az 10 yıl evli kalan bireylerin evlilikleri boyunca ortalama bir kez veya daha fazla sayıda aldatma ya da aldatılma olayı yaşadıklarını belirtmişlerdir.

Aldatmanın toplum tarafından onaylanmayan bir durum olduğu da göz önünde tutularak, Blow ve Hartnett (2005a) aldatma konusunun mümkün olduğunca katılımcıların kimliklerinin sorulmadan yapılması gerektiğini belirtmişlerdir. Kişinin kimliğinin araştırmacıya açık olduğu nitel çalışmalarda, araştırmacılar katılımcılar ile ekstra çaba ve zaman harcamalıdır. Unutulmamalıdır ki, bu kişiler kimliklerinin ortaya çıkmasından korkabilirler. Bu amaçla görüşmeler katılımcıların evlerinden ya da iş yerlerinden uzak bir yerde yapılabilir. Böylece katılımcıların daha doğru ve dürüst cevap vermesi sağlanabilir.

1. 2. 1. Aldatmanın Nedenleri

Aldatma konusundaki birçok araştırma, aldatmanın yordanması ve aldatmayla özdeşleşen risk faktörleri üzerine odaklanmaktadır (Olson ve diğer., 2002). Thompson (1982)

aldatma durumunu pek çok faktöre bağlamıştır. Bunlar, evlilik dışı ilişkilerin duygusal-cinsel doğası; gizli ya da görüş birliği içinde yaşanan evlilik dışı ilişkiler; evlilik dışı ilişkilerin nedenleri, sonuçları ve detayları; evlilik dışı ilişkilerde kişisel sorumluluk ve bu tür ilişkilerin aldatılan tarafa etkileri olarak özetlenebilir.

Cinsiyet evlilik dışı ilişkilerin araştırılmasında önemli bir değişkendir (Sprecher, Regan ve McKinney, 1998). Genel olarak erkekler kadınlara oranla daha fazla evlilik dışı ilişki yaşamaktadır (Atkins, Baucom ve Jacobson, 2001).

Evlilik dışı ilişkilerin nedenlerine bakıldığında cinsiyet farkı dikkat çekmektedir. Aldatmanın erkeklerde ve kadınlarda ortaya çıkış nedenlerinin farklı olduğu görülmektedir. Peki erkekler niye aldatır? İlişkilerinin hayal ettikleri gibi gitmemesi, yenilik arama, egolarını tatmin etme, çevrelerinde ciddi bir ilişki istemeyen kadınların varlığı, hissedecekleri anlık tatmin duygusuna yenilme, intikam duygusu ile aldatıldığı görülmüştür (Norment, 1998a). Kadınların aldatması da sanılan aksine yeni bir olgu değildir; fakat daha az konuşulan bir durum olduğu açıktır. Peki kadınlar niye aldatır? Kendine güvenlerini artırma isteği, duygusal olarak ihmal edildiklerini düşünme, heyecan arayışı, romantizm ihtiyaçlarını karşılama isteği, eşlerinden ya da partnerlerinden daha zengin ve statü sahibi biriyle beraber olmak arzusu, cinsel tatminsizlik ve hiç bitmeyen ev işlerinin ve sorumlulukların yükünden kurtulma isteği ile kadınlar aldatılabilir (Norment, 1998b). Kadınların aldatma motivasyonu yakınlık ihtiyacından kaynaklanırken, erkeklerin aldatma davranışlarının rastlantısal olduğu (Allen ve Baucom, 2004) cinsiyete göre aldatmanın nedenlerinin genel bir açıklamasıdır.

Evlilik dışı ilişki ile ilgili en yaygın kabul gören yüklemelerden biri evliliklerdeki mutsuzluk ve çatışmalardır. Çok eşlilik literatüründe doyum ve evlilik dışı ilişki arasındaki bağlantı sıkça çalışılmış bir konu olmasına karşın, yapılan çalışmalar evlilikteki doyumsuzluğun ilişkiler üzerindeki etkisini ne tam olarak desteklemekte ne de reddetmektedir (Atkins, Dimidjian ve Jacobson, 2001). Evlendikten birkaç sene sonra ayrılmayı ya da boşanmayı düşünen bireylerin bu düşünceleri, olasılıkla dışarıdan gelen etkiler veya dış kaynakların oluşması ya da ilişkideki doyum duygusunun azalması sonucunda ortaya çıkmıştır (Beach ve Tesser, 1988). Bireyler mutlu, doyumlu ve eşit ilişkide olsalar da, çekici alternatiflerle karşılaşılabirler (Sprecher, 1998). Doyumsuzluk düzeyi arttıkça ilişkide beklentiler, seçenekler (alternatifler) ve sınırlılıklar önemli bir rol oynamaya başlamaktadır (Hazan ve Shaver, 1994). Doyum ve seçenekler arasındaki ilişki bir ilişkinin devam edip etmemesi konusunda önemli bir role sahiptir. Bir bireyin halen yaşadığı ilişkiden elde ettiği sonuçları değerlendirebilmesi için karşılaştırma düzeyi ve seçenekler için karşılaştırma düzeyi olmak üzere iki standardı bulunmaktadır (Thibaut ve Kelley, 1959; Akt.: Azizoğlu-Binici ve Hovardaoğlu, 1996). Karşılaştırma düzeyi, bireysel yaşantılar ve gözlemlere bağlı olarak, bir ilişki türü için doyum-doyumsuzluk boyutundaki nötr noktadır. Seçenekler için karşılaştırma düzeyi ise bireyin mevcut ilişkilerini, olası başka bireylerle yaşaması durumunda elde edeceği doyuma ilişkin tahminlerinin orta noktasıdır (Thibaut ve Kelley, 1959; Akt.: Hovardaoğlu, 1996). Bu nedenle, ilişkiden elde edilen sonuç bu iki standardın üstündeyse doyumlu ve istikrarlı; her iki standardın altında ise doyumsuz ve istikrarsız olarak değerlendirilecektir. Sonuç, karşılaştırma düzeyinin üstünde ama seçenekler için karşılaştırma düzeyinin altında ise evlilik doyumlu ancak istikrarsız; sonuç karşılaştırma düzeyinin altında ama seçenekler için karşılaştırma düzeyinin üstünde ise evlilik istikrarlı ama doyumsuz olarak algılanmaktadır (Hovardaoğlu, 1996). Özetle, Thibaut ve Kelley' e (1959; Akt.:Azizoğlu-Binici ve

Hovardaoğlu, 1996) göre kişilerarası ilişkiler, ödül-bedel mübadelesine dayanır ve insanlar, ödülü (haz ve doyum) yüksek, bedeli (bireyin performansını ketlemeye yönelik faktörler) düşük ilişkileri tercih ederler. Ödül ve bedel arasındaki fark, pozitif olduğunda birey ilişkiyi sürdürme, negatif olduğunda ilişkiyi değiştirme veya sonlandırma eğilimi gösterecektir.

İlişkide algılanan eşitlik de, kişilerin evlilik dışı ilişkiler yaşamasında açıklayıcıdır. Adams'a (1965; Akt.: Hortaçsu, 1998) göre hakkaniyet, herhangi bir ilişkide, bir kişinin girdi çıktı oranlarının eşit olma durumudur. Herhangi bir durumun hakkaniyete uymaması rahatsız edicidir ve kişiler bu rahatsız edici durumdan davranışlarını ya da girdi ve çıktılarla ilgili değerlendirmelerini değiştirerek kurtulmayı düşünürler. Hakkaniyet (eşitlik) kuramı çerçevesinde yapılan araştırmalar, eşlerin evlilikteki sorumluluk ve ödülleri haklı veya eşit biçimde paylaştığını düşündükleri durumlarda, evlilikte uyum ve mutluluk düzeyinin aksi durumlara kıyasla daha yüksek olduğunu göstermiştir (Hortaçsu, 1997). Hasta (1996), hakkaniyet algılayan kadınların evlilik doyumlarının, algılamayan kadınlarınkinden daha yüksek olduğu sonucuna ulaşmıştır. Ev işi paylaşımı ve evlilik doyumları arasındaki ilişkiler incelendiğinde de evlilik doyumunun ev işi paylaşımı ile olmasa bile, ev işi paylaşımına ilişkin olarak algılanan hakkaniyet ile ilişkili olduğu bulgusunu da elde etmiştir. Çoğu kadın ilişkilerinde ev işlerinin eşitsiz dağıldığını düşünmektedir. Fakat bu kadınlar bunun sosyal bir gerçeklik olduğunu kabul etme eğiliminde olduklarından evliliklerinin gidişatını etkilemesine izin vermemektedirler (Burley, 1995). Sears ve Galambos (1992) çalışan ve iş stresi yaşayan kadınların genel stres seviyelerinin de yükseldiğini ve evlilik uyumlarının düştüğünü belirtmişlerdir. Aynı zamanda işlerini herhangi bir şekilde kaybeden kadınların evlilik doyumlarının arttığı ve zamanla evlilikte yaşanan çatışmaların azaldığı görülmüştür. (Faulkner, Davey ve Davey, 2005).

Bir ilişkideki eşitsizlik, ilişki doyumsuzluğunun artmasına neden olabilir. Bu nedenle başka bir ilişki yaşanmasına katkı sağlar. Başka bir ilişki yaşamak, eşitsiz giden bir ilişkide bu durumu hisseden partnerin eşitliği sağlama çabasıdır. Kadın ya da erkek ilişkide eşitliği yakalamak için pek çok başarısız teşebbüsten sonra ortamı terk etme ya da ilişkiyi bitirme aşamasında olabilir. Bu nedenle kaybedeceği çok az şey vardır ve önündeki seçenekleri araştırarak yeni kazanımlar elde edebilir. İlişkide eşitsizlik strese neden olur, bu eşitsizliği gidermenin bir yolu gerçek değişiklikler yapmaktır. Örneğin; kendi davranışlarını değiştirmek ya da partnerini davranışlarını değiştirmesi konusunda ikna etmek gibi. Yakın bir ilişkide değişiklik yapılabilecek pek çok alan vardır. Fiziksel görünüm, aşkın ve sevginin ifade ediliş tarzı, paranın kazanılışı ve harcanışı, ev işleri ve cinsellik değişikliği yapılabilecek alanlar arasında sayılabilir (Sprecher, 1998).

İlişkiye yapılan yatırımların da (ilişkinin süresi, çocuk sayısı, ilişkiden kopmak için harcanacak zaman ve üzüntü vb.) evlilik dışı ilişki yaşama üzerinde etkilerinden söz edilebilir. Flörtün ya da cinsel partnerin yatırım statüsünün, bireyin başka biriyle romantik ya da cinsel ilişkiye girmesinde gerçek bir engel olduğu bulunmuştur (Seal, Agostinelli ve Hannett, 1994). Bu araştırma sonucundan farklı olarak, Sprecher, Regan ve McKinney (1998) üniversite öğrencileriyle yaptıkları bir araştırmada katılımcıların, yatırımın evlilik dışı ilişkilerin yaşanmasını etkileyen bir değişken olduğuna inanmadıklarını gözlemişlerdir. Bu çalışmaya göre uzun zamandır evli ve/veya çocuk sahibi bir kişi ile kısa zamandır evli ve/veya çocuğu olmayan bir kişinin evlilik dışı ilişki yaşama olasılığı aynıdır.

Bağlılık da evlilik dışı ilişkiye yapılacak yatırımda etkilidir. Bağlılık kısa dönemli bir kişinin diğer bir kişiyi sevdiği ve ona aşık olduğu kararı, uzun dönemli ise aşkı sürdürme

kararlıdır (Sternberg, 1988). Flörtte ve cinsel ilişkide aldatmayı inceleyen Seal, Agostinelli ve Hannett (1994), partnerine daha az bağlı olan eşlerin aldatmaya daha büyük istek duyduğunu rapor etmiştir. Solomon, Knobloch ve Fitzpatrick (2004) üç çeşit evlilik şeması olduğundan bahsederek aldatmanın bu şemalarla ilişkisini kurmuşlardır. Evlilik şemaları geleneksel, ayırık ve bağımsız olarak ayrılmıştır. Geleneksel şemaya sahip olan bireyler evliliklerinde en fazla bağlılık hissedenlerdir. Bu kişiler ayırık şemaya sahip olanlara oranla partnerlerinin de kendilerine daha bağlı olduğunu söylerler. Bağımsız ve ayırık şemaya sahip olan bireyler, geleneksellere oranla partnerlerinin daha fazla ilişki alternatifi olduğunu düşünürler.

Aldatmada etkili olan bir başka faktör de cinsellik deneyimi ve aldatmaya yönelik tutumlarla ilgilidir. Cinsellikle daha fazla ilgilenen kişilerin partnerlerini daha çok aldattığı saptanmıştır. Daha az izin verici değerlere sahip kişilerin ise, aldatma davranışını daha az gösterdikleri bulunmuştur. Daha önceki cinsel deneyimlerin fazlalığı aldatma ile pozitif ilişki içerisindedir. Birlikte yaşayan çiftlerin evlilere oranla daha fazla aldatma davranışı içine girdikleri görülmüştür (Treas ve Giesen, 2000). Hollandalılar arasında on beş yıl arayla yaptıkları iki çalışmada Buunk ve Bakker (1995) tutumların, normların ve geçmiş davranışların kişilerin evlilik dışı cinsel ilişkiye girme isteklerini arttırdığını bulmuştur. Çevrelerinde evlilik dışı ilişki yaşamalarını destekleyen arkadaşları ve tanıdıkları olan kişilerin bu tür davranışları daha çok gösterdikleri saptanmıştır. Aynı zamanda geçmişte bu tür davranışlarda bulunanlar aynı davranışı tekrarlama eğilimindedir ve genel olarak erkekler kadınlara oranla daha fazla evlilik dışı cinsel ilişki yaşamaktadırlar. Yine, Hollandalı erkekler arasında yaptıkları bir araştırmada Solstad ve Mucic (1999), evlilik dışı ilişki yaşayanların ve yaşamayanların evlilik dışı ilişkiye izin verici bir tutum içinde olduklarını, fakat bu tür ilişki

yaşayanların daha yüksek derecede onay verdiklerini saptamışlardır. Yine de her iki grup da, bu durumu evlilikte mutluluğu tehdit eden faktörlerden biri olarak gördüklerini belirtmişlerdir.

Aldatma üzerine yapılan çalışmalar incelendiğinde, kişilerin gelir durumunun ve çalışıp çalışmamasının önemli iki faktör olduğu belirtilmiştir. 30000 dolardan fazla yıllık geliri olanın aldatma eğilimlerinin daha fazla olduğu görülmüştür. Kişinin eşinin çalışıp çalışmaması da aldatmayı etkileyen faktörlerden biri olabilir. Eşlerden birinin çalışıp diğerinin çalışmaması ilişkideki dengeleri bozacağından çiftleri aldatmaya iten faktörlerden biridir (Atkins, Baucom ve Jacobson, 2001).

Kişilik özellikleri ile aldatma arasındaki ilişkiler de incelenmiştir. “Beş Büyük” Kişilik Özelliği ile aldatmaya neden olabilecek davranışların ilişkisini inceleyen kültürler arası bir çalışmada Schmitt (2004), uzlaşılabilirliğin ve özdisiplinin aldatma ile ilişkili olduğunu bulmuştur. Bu kişilik özelliklerinin düşük olması aldatma davranışını artırır. Bu kişilik özellikleri ile cinsel davranışlar arasındaki ilişkinin batı kültürlerinde daha güçlü olduğu saptanırken, Afrika ve Asya ülkelerinde daha düşük olduğu bulunmuştur. İyimser, daha az incinen ve daha az stresli kişilerin hedefe yönelik davranışlarının daha fazla olduğu belirtilmiştir. Bu kişiler ilişkilerinde daha yüksek seviyede doyum hissetmektedirler. Yardımsever ve empatik davranışları olan kişiler de eşleriyle paylaşım seviyelerinin yüksek olduğunu ve onlarla pozitif etkileşimleri olduğunu belirtmektedirler (Cook, Casillas, Robbins ve Dougherty, 2005).

Aldatmada farklı bir boyut da alkol ve madde kullanımınıdır. Aldatan erkeklerin problemlili düzeylerde alkol ve uyuşturucu kullandığı saplanmıştır. Bu durum, onları aldatmaya iten nedenlerden biri olarak da düşünülebilir. Kadınlarda ise madde kullanımını aldatmayı etkileyen faktörlerden biri değildir (Atkins, Yi, Baucom ve Christensen, 2005).

1. 2. 2. Duygusal ve Cinsel Aldatma

Araştırmalar göstermiştir ki, aldatmaların 2/3'ü hem duygusal hem de cinsel bileşen içermektedir (Thoburn ve Whitman, 2004).

Çoklu çalışmalar, toplumsal cinsiyetin bireylerin evlilik dışı ilişkiler için yaptıkları nedensel yüklemelerdeki etkisini incelemiştir. Bu sonuçlara göre, erkekler ilişkilerini daha çok cinsel, kadınlar ise duygusal olarak betimlemiştirler. Ayrıca, cinsel birlikteliğin erkekler arasında daha fazla olduğu bulunmuştur ve daha fazla erkek evlilik dışı cinsel birliktelik yaşadığını belirtmiştir. Duygusal bağlanmanın oluşmasında cinsiyet farklılığı bulunmazken, duygusal birliktelik kadınlarda daha yüksek bulunmuştur. Evlilik dışı ilişki yaşamış katılımcılar arasında erkekler kadınlara göre daha hafif bağlanma yaşadıklarını ya da hiç duygusal bağlanma yaşamadıklarını belirtmişlerdir (Atkins, Dimidjian ve Jacobson, 2001).

Kadınlar evlilik dışı ilişkilere sunulabilecek gerekçelerin seksle değil de, aşkla ilgili olmasını daha kabul edilebilir görmektedirler. Erkeklerin aşkı ve seksini birbirinden ayırdığı, fakat kadınların aşkın ve seksin birlikte gittiğine inandıkları gözlenmiştir. Kocasının cinsel bir ilişki içinde olduğunu fark eden bir kadın, otomatik olarak kocalarının artık kendilerine değil de başka birine aşık olduğu yargısına kapılırlar. Çünkü aşk, evlilik dışı bir ilişki yaşamak için

kendilerinin kullanacağı bir gerekçedir. Diğer yandan eşinin başka biriyle duygusal yakınlık içinde olduğunu fark eden koca, bu ilişkinin cinsel bir yanı olmadığına inanmakta güçlük çeker. Kadınlardaki aşk atfı gibi, erkeklerdeki cinsellik atfı da kendi eğilimlerinden kaynaklanmaktadır (Glass ve Wright, 1992). Boekhout, Hendrick ve Hendrick (2003) de kadınların ilişkilere daha az cinsel atf yaptıklarını belirtmişlerdir. Sprecher, Regan ve McKinney (1998) de üniversite öğrencilerinin evlilik dışı ilişki yaşayan kadının eski ilişkisini bitirme ve yeni bir ilişkiye başlama evresinde olarak nitelendirdiklerini belirtmişlerdir. Aynı zamanda aldatan kadın aldatan erkeğe nazaran yeni ilişkisine daha bağlı olarak nitelendirilir. Bu durum sosyal ve evrimsel şemalara da uygunluk gösterir. Evli bir adamın bekar bir kadınla birlikte olması, evli bir kadının bekar bir adamla birlikte olmasıyla karşılaştırıldığında, evli adamın ilişkisi daha az aşk ve bağlılık içermektedir. Ayrıca evli adamın evli kadına göre, evlilik dışı ilişki yaşadığı kişiyle evlenme olasılığı daha az, evlilik dışı ilişki yaşama olasılığı ise daha fazla olarak algılanmaktadır.

Yakın ilişkilerde kıskançlık konusunda yapılan bir araştırmada (Demirtaş, 2004) ise kadınların duygusal, erkeklerin ise cinsel aldatılma karşısında daha çok kıskançlık duyacakları sonucuna ulaşılmıştır. Erkekler kadınların cinselliğe şefkat ve duygusal yakınlık yüklediklerinin farkında olduklarından cinsel aldatılma durumunda daha çok kıskançlık duyabilmekte, kadınlar da erkeklerin cinselliği çoğunlukla heyecan ve fiziksel rahatlamayla ilişkilendirdiklerini düşündükleri için cinsel aldatılmadan çok duygusal aldatılma durumunda kıskançlık duyabilmektedir. Cann ve Baucom (2004) da romantik ilişkilerde kadınların bağlılık işaretlerine, erkeklerin partnerlerinin başkalarına cinsel olarak yaklaşım yaklaşmamasına daha önem verdiklerini belirtmişlerdir.

Kadınlar romantik ilişkilerinde daha çok duygusal sadakatsizlikle ilgili kuşkular yaşarken, erkekler cinsel sadakatsizlikle ilgili kuşkular yaşar. Bu durum, kıskançlığı evrimsel olarak açıklayan görüşlerle paralellik gösterir (Schützwohl, 2006). Doğurganlık kadına özgü olduğundan, erkekler, kadınların karşılaşmadığı bir sorunla karşı karşıya kalmakta, çocuklarının gerçek babası olup olmadıkları yönünde bir kuşkuya düşmektedirler. Babalıkla ilgili bu belirsizlik ve kuşku durumu insanlık tarihi boyunca süregelen bir gerçektir (Pietrzak, Laird, Stevens ve Thompson, 2002; Akt.: Demirtaş, 2004). Erkeklerin cinsel aldatmaya, kadınların ise duygusal aldatmaya daha sert tepki verecekleri hipotezi heteroseksüel üniversite öğrencileri arasında yapılan çeşitli çalışmalarla da kanıtlanmıştır. Örn.; Buunk ve Dijkstra (2004); Ward ve Voracek (2004); Buss, Larzen, Westen ve Semmelroth (1992) yaptıkları çalışmada kadınların duygusal aldatmaya, erkeklerin ise cinsel aldatmaya daha çok tepki verdiklerini bulmuşlardır. Bir hatırlatma testinin sonucunda Schützwohl ve Koch (2004) tarafından kadınların ve erkeklerin aldatma ile ilgili farklı davranışlar gösterdikleri saptanmıştır. Erkekler cinsel aldatma ile ilgili işaretleri daha tehlikeli bulup, daha çok hatırlarken; kadınlar duygusal aldatma ile ilgili işaretleri daha çok hatırlamaktadırlar. Erkeklerin kurgusal bir cinsel aldatmaya daha fazla fizyolojik tepki verdikleri de bulunmuştur (Harris, 2000). Bunlar evrimsel psikoloji görüşünü destekler niteliktedir.

Cinsel ve duygusal aldatmanın birbirinden farklı iki durum oldukları ve farklı duygu durumlarına sebebiyet verdikleri görülmüştür. Duygusal aldatma koruyucu kıskançlık duygusunu uyandırırken, cinsel aldatma öfke uyandırabilir. Kadınlarda kıskançlığın başlıca sebebi, karşı tarafın fiziksel çekiciliği iken erkekler karşı tarafın sosyal baskınlığını daha önemli bir kıskançlık sebebi saymaktadırlar (Buunk ve Dijkstra, 2004). Duygusal aldatmanın

kadınlarda ve erkeklerde cinsel aldatmaya göre daha fazla incinmeye sebep olduğu görülmüştür. Cinsel aldatma ise her iki cinsten de öfke ve iğrenmeye yol açar. Aldatılma sonucunda yaşanabilecek en yaygın duygudurumu ise kıskançlıktır (Becker, Sagarin, Guadagno, Millevoi ve Nicastle, 2004). Nannini ve Meyers (2000), kadınların aldatmanın bütün boyutlarında –cinsel, duygusal, cinsel ve duygusal- erkeklerden daha fazla stres yaşadıkları ve partnerlerinin aldatmalarında daha az sorumluluk hissettikleri sonucuna ulaşmıştır. Bu araştırmasında cinsel aldatmayı duygusal aldatmaya göre bireylerin kontrolü dışında gelişen bir olay olarak tanımlamaktadır. Aynı araştırmada kişilerin duygusal içerikli aldatma sonucunda daha fazla sorumluluk duydukları yargısına varılmıştır. Cinsel aldatma fiziksel çekiciliğe bağlanırken, hem cinsel hem duygusal aldatmanın sadece fiziksel çekicilikle açıklanamayacağı belirtilmiştir.

Üniversite öğrencileri arasında yaptıkları bir araştırmada Cann ve Baucom (2004), eski sevgilinin bir ilişkide tehlike olduğunu belirtmişlerdir. Kadınlar sevgililerinin eski ilişkilerine dönmeleri durumunda daha fazla stres yaşamaktadır. Erkekler sevgililerinin eski partnerleriyle cinsel bir ilişki yaşamasını yeni bir partnerle yaşanan ilişkiye oranla daha az tehdit edici bulmaktadır. Kadınlar partnerlerinin eski sevgilileri ile bir ilişki yaşamasından sonra, kendi ilişkilerinde uzun süreli bağlılığın olmadığı çıkarsamasını yaparlar. Yeni bir kişi ile yaşanan aldatma ise bağlılığın olmadığı sonucunu doğursa bile, eski sevgili ile yaşanan ilişki bağlılığın hiç bir zaman olmadığı sonucunu doğurduğu için daha yıkıcıdır. Kadınlar için cinsel aldatma, bir ilişkide çok büyük bir problem olarak görülmemektedir. Erkekler için ise cinsel aldatma çok önemli ve temel bir problemdir.

Genç ve yaşlı çiftlerin aldatmaya yönelik tepkilerde benzer özellikler gösterdiği bulunmuştur. Yine erkekler cinsel aldatmaya, kadınlar duygusal aldatmaya daha fazla tepki vermişlerdir. Ayrıca yaşlı kadınların gençlere oranla duygusal aldatmaya daha az tepki verdikleri görülmüştür. Bu durum yaşlı kadınların genellikle bakmakla yükümlü oldukları çocuklarının olmamasından kaynaklanabilir (Shackelford ve diğer., 2004).

Aldatmaya karşı tepkiler incelendiğinde anne babaların çocuklarının aldatılmasına yönelik tutumları da araştırılmıştır. Ebeveynlerin kızlarının duygusal olarak aldatılmasına, oğullarının ise cinsel olarak aldatılmasına en fazla tepkiyi verdikleri görülmüştür. Bu durum literatürde sık rastlanan, kadınların duygusal aldatmaya, erkeklerin ise cinsel aldatmaya daha fazla tepki verdikleri bilgisi ile paralellik göstermektedir. Aynı zamanda bu çalışmadaki ebeveynler kendileri aldatılmaları durumunda, çocuklarının aldatılması durumundan daha fazla üzüntü ve sarsıntı yaşamaktadırlar (Shackelford, Michalski ve Schmitt, 2004).

Bassett (2005) erkek üniversite öğrencilerinin çoğunun partnerlerinin aynı ırktan biriyle cinsel aldatmasını farklı ırktan biriyle duygusal aldatmasına nazaran daha sarsıcı bulduklarını belirtmiştir. Bu konuda kadın üniversite öğrencilerinin erkek üniversite öğrencileri ile benzerlik gösterdiği bulunmuştur. Bu nedenle, kadınlar da partnerlerinin aynı ırktan biriyle cinsel aldatması seçeneğini en üzücü olarak işaretlemişlerdir. Bulgular, geçmiş araştırmalarla tutarsızlık gösterse de ırk değişkeni ile birlikte değerlendirildiğinde ilginç olarak nitelendirilebilir.

1. 2. 3. Aldatmanın Sonuçları Eş ve İlişkiye Etkileri

Aldatmanın ortaya çıkması durumunda insanların böyle bir duruma nasıl tepki gösterecekleri ve bu durumu nasıl algılayacakları hakkında çok az bilgiye sahibiz (Sprecher, Regan ve McKinney, 1998).

Weis ve Slosnerick (1981) çoğunluğu bekar olan bir grup üniversite öğrencisi arasında yaptıkları araştırmada öğrencilerin çoğunun evlilik dışı ilişkilere karşı olduklarını belirtmişlerdir. Fakat bu öğrencilerin çoğu cinsel bir ilişkiye neden olmayacak yakınlaşmaları kabul edilebilir bulmuşlardır. Bu örnekten yola çıkarak, çiftlerin evlilik dışı yakın ilişkilere bakış açılarının farklı olmasının, evlilikte çatışma yaratacak faktörlerden biri olduğu yargısına varılmıştır. Hovardaoğlu (1996) da olası başka bir ilişki kavramının bekarlar için daha kolay gündeme geldiğine işaret etmektedir.

Aldatmanın ortaya çıkmasıyla evlilik ilişkilerinin gelişmesi, daha atılgan olma, ailede daha yüksek değerlerin yerleşmesi, kendi bakımına daha çok önem verme ve iletişiminin önemini anlama gibi olumlu sonuçlar yaşanabilse de (Olson ve diğer., 2002); birçok ilişkide ilişki dışındaki bir bireyle yaşanan bir cinsellik, yıkıcı bir eylem olarak düşünülür (eş değiştirmeye ya da geçici ilişkilere razı olan çiftler istisna olmak üzere) (Sprecher, 1998). Weil (1975) evlilik dışı ilişkilerin çeşitli sonuçlar doğurabileceğini belirtmiştir. Aldatmanın ortaya çıkarılmasından sonra bu durum evlilik birliğine bir tehdit olarak algılanabilir. Çiftler bunun sonucunda birbirlerini bırakmaya ya da ilişkilerinin güçlendiği sonucuna varıp evliliklerine devam etmeye karar verebilirler.

Aldatmanın derinden yaralayıcı doğası ve aldatma sonucunda güvenin kaybedilmesi çiftler arasında sıkıntılara yol açmaktadır. Konunun çözülmesinde önemli bir rol oynayacak iletişim, çiftlerin çoğunlukla başarısızlığa düştüğü bir alandır. Tek eşlilik-çok eşlilik partnerlerin bir ilişkide karşılaştıkları en zor konulardan biridir. İlişki içindeki partnerler tek eşlilik-çok eşlilik konusunu konuşmadıkça ya da konuşmaya başlamadıkça belirsizlik, farklılaşan bakış açıları ve gelgitler çiftin ilişki bağlarını test etmeye devam eder (Boekhout, Hendrick ve Hendrick, 2003).

Aldatmayı yaşayan çiftlerin daha stresli oldukları, birlikte daha az zaman geçirdikleri, geçirdikleri zamanlardan daha az hoşnut oldukları, ayrılmaya ve boşanmaya daha yatkın oldukları ve güvensizlik problemleri yaşadıkları da saptanmıştır (Atkins ve diğer., 2005). Gordon, Baucom ve Snyder (2004) yaptıkları çalışmada, literatürle tutarlı olarak aldatılan partnerlerin çoğunun öncelikle, depresyon ve travma sonrası stres bozukluğu semptomları gösterdiğini belirtmişlerdir. Bu kişilerde, ilişkiye bağlı stresin yüksek; bağlılık, güven ve empati duygularının ise düşük olduğu görülmüştür. Aldatılan kişilerin kendileriyle ve partnerleriyle ilgili olumlu düşüncelerinin yara aldığı gözlenmiştir. Genel olarak, yaşanan bu ciddi üzüntü sonrasında aldatılan tarafın hayat ile ilgili iyimser düşünceleri ve amaçları şiddetli bir şekilde sarsılmıştır.

Knox, Zusman, Kaluzny ve Sturdivant (2000) aldatmaya yönelik tepkinin, aldatmanın doğasının duygusal ya da cinsel olup olmamasından etkilendiğini ve aldatan partnerle ilişkinin sonlanması konusunda aldatılanların daha gönülsüz olduklarını belirtmektedirler. Buna örnek olarak da, Lewinsky/Clinton ilişkisinin ortaya çıkmasında Hillary Rodham Clinton'ın ilişkiyi sonlandırmamasını göstermişlerdir. Aldatan partnerle ilişkinin sonlanması

konusunda isteksiz olmanın nedeni Sosyal Mübadele Kuramına göre, bireyin şu andaki ilişkisinden elde ettiği sonuçların seçenekler için karşılaştırma düzeyinin üstünde; başka bir deyişle seçeneklerden elde edeceği sonuçların daha kötü olmasıdır (Hovardaoğlu, 1996; Azizoglu-Binici ve Hovardaoğlu, 1996). Daha önce de belirtildiği gibi, kişilerarası ilişkiler, ödül-bedel mübadelesine dayanır ve insanlar, ödülü (haz ve doyum) yüksek, bedeli (bireyin performansını ketlemeye yönelik faktörler) düşük ilişkileri tercih ederler. Ödül ve bedel arasındaki fark pozitif olduğunda birey ilişkiyi sürdürme, negatif olduğunda ilişkiyi değiştirme veya sonlandırma eğilimi gösterecektir (Thibaut ve Kelley, 1959; Akt.:Azizoglu-Binici ve Hovardaoğlu, 1996). Bağlanma Kuramı bakış açısından bu durum şöyle açıklanabilir: Duygusal bir ilişki bir kez geliştikten sonra, biraz güven sağlayan ve birlikte olmaktan mutlu olsunlar ya da olmasınlar, bir çifti bir arada tutan psikolojik bir bağ işlevi görebilir. Ayrılma beklentisi ya da girişiminden kaynaklanan kaygı, bağlanma davranışlarını etkinleştirebilir. Ulaşılabilir ve istekli bir başka seçenek bulunmadığı sürece, etkinleşen bağlanma davranışları da kişiyi ilişkiye geri döndürebilir (Hazan ve Shaver, 1994).

Ayrıca ilişkiye geri dönme bağışlama ile de açıklanabilir. Bağışlama, aldatan kişiyle barışmayı istemek ve onu affetmeyi tercih etmek adına yapılan içsel bir seçimdir (Taysi, 2004). Üniversite öğrencileri arasında yapılan bir araştırma, bağışlamanın sosyal yalnızlık korkusu ile yakın ilişki içinde olduğunu belirtmiştir (Day ve Maltby, 2005). Bağışlayıcı olmada bir başka açıklama da ilişkide yakınlık-sadakat-doyumun yüksek olmasıdır (McCullough, 2000; Akt.: Taysi, 2004). Bağışlama evresi sırasında farklı duyuşsal, bilişsel ve davranışsal öğeleri içeren bir süreç ortaya çıkmaktadır. Olson ve diğer. (2002) aldatmanın ortaya çıkmasıyla aldatılan kişide ortaya çıkan duyguları araştırmışlardır. Çalışmalarında aldatma sonucunda suçlanan ve incinen kişiler yer almaktadır. Sonuçta aldatma sonrası

bireylerin duygusal ve ilişkisel süreçlerini üç evreye ayırmışlardır: Dalgalanma evresi, erteleme evresi ve güven kazanma evresi. Dalgalanma evresi karşılaştırmayı ve öfke, ceza ve suç gibi şiddet içeren duyguları içermektedir. Erteleme evresi fiziksel ve duygusal olarak geri çekilme, detaylarla uğraşma ve yakınlarından destek alma davranışlarından oluşmaktadır. Son evre olan güvenin kazanılması sürecinde ise özür dilemenin teklif edilmesi, iyi bir aile olabilmek için gün boyunca daha fazla sorumluluk alma ve görevlerini yerine getirme yer almaktadır.

Üniversite öğrencilerinin aldatmaya karşı tutum ve davranışlarını incelediği araştırmasında Knox ve diğer. (2000) 620 hiç evlenmemiş üniversite öğrencisiyle çalışmışlardır. Katılımcıların 2/3'ü (%69.1) partnerleri tarafından aldatılırlarsa, ilişkiyi sonlandıracaklarını; yaklaşık yarısı da (%45) bunu yaptıklarını bildirmişlerdir.

Kimi zaman aldatma sonucu oluşan aşk üçgenleri kişileri öfkeye, şiddete ve hatta karşı tarafı ya da partnerlerini öldürmeye kadar götürse de, bu durumun aslında aldatmanın değil kişinin kendi problemlerinin bir sonucu olduğu yargısına varılmıştır (Felson, 2002).

Evlilik dışı ilişkiler patolojik bir problem değilse de, kişinin psikolojik dünyasında önemli değişikliklere sebebiyet verebilir. Bu tür bir ilişki sonucunda kişi kendi arzularını ve kayıplarını fark eder. İnsanın ruhunda inkarlara ve ayrılıklara yol açmakla birlikte, evlilik dışı bir ilişki tatmin edilmemiş kimi ihtiyaçların karşılanması anlamına gelebilir (Weil, 2003).

1. 3. İLETİŞİM ÇATIŞMALARI

Evliliklerin temel taşlarını anlatırken, bunlardan birinin de iletişim olduğu belirtilmişti. İletişim iyi evliliklerin bir belirleyicidir (Kocadere, 1995). İnsanlar sahip oldukları iletişim becerileri ile evliliklerini uyumlu ya da uyumsuz boyuta taşıyabilirler. Bu da evlilikten elde edecekleri doyumun ve mutluluğun düzeyini etkileyecektir. Ayrıca evlilik dışı ilişkilerde, evlilik doyumunun rolü de unutulmamalıdır.

Burada öncelikle iletişim, iletişim çatışmaları ile ilgili kavramlara yer verilecek, daha sonra da iletişimde cinsiyet farkı ele alınarak bunun evlilik ilişkisi üzerindeki etkileri incelenecektir.

1. 3. 1. İletişim

Pek çok alanda önemli bir yeri olan iletişim, bilgi üretme, aktarma ve anlamlandırma sürecidir. Niteliklerine bakmaksızın iki sistem arasındaki bilgi alışverişi iletişim olarak kabul edilebileceği gibi; bilgi akışının iki yönlü olması gerektiği göz önüne alındığında, insanlar arasındaki tüm konuşmaların iletişim olarak kabul edilmesi de mümkün değildir (Dökmen, 2002). Cüceloğlu' nun (2002a) salt konuşmanın olduğu yerde değil, bilgi alışverişinin gerçekleştiği her mekan ve zamanda iletişimin var olduğu görüşü, Dökmen' in (2002) iki yönlü bilgi akışı görüşüyle örtüşmektedir. Cüceloğlu'na (2002b) göre iletişim; insanların birbirinin farkına varması sürecidir.

Gökçe (2002) de, canlılar arasında belirli ortaklaşa unsurlara dayanan bir süreç olarak iletişimden söz etmektedir. Sosyal (insanlar arası iletişim) açıdan yapılan Oskay' ın (2001) tanımında, birbirlerine ortamlardaki nesnelere, olaylar, olgularla ilgili değişimleri haber veren; bunlara ilişkin bilgilerini birbirine aktaran; aynı olgular, nesnelere, sorunlar karşısında benzer duygular taşıyıp bunları birbirine ifade eden insanların oluşturduğu topluluk ya da toplum yaşamı içinde gerçekleştirilen tutum, yargı, düşünce, duygu bildirimlerine iletişim denmektedir.

İletişimin duygu, düşünce veya bilgilerin akla gelebilecek her türlü yolla başkalarına aktarılabilirliğini söyleyen Baltaş ve Baltaş (1997) etkileşim ve iletişimin birbirinden ayrılmayan kavramlar olduğuna dikkat çekmektedir. Çünkü, etkileşimde bulunduğumuz nesnelere, iletişimimizde yer alan araçlardır. Etkilendiğimiz bir olay, düşünce ya da bilgi ile iletişim sağlamaktayız. Köknel (1998) de iletişim ve etkileşim kavramlarını birbirinden ayırmadan, iletişimin yaşamsal önemine dikkat çekerek, insanın ruhsal-toplumsal bir varlık olması için iletişim-etkileşim süreci içinde olması gerektiğini vurgulamaktadır.

1. 3. 2. İletişim Çatışmaları

Baltaş ve Baltaş' a (1997) göre kişiler arası iletişim, temel olarak duygu ve düşünce alışverişini yürütme düzenleridir. Burada ana öğe anlatmaktır. İletişimi kuran ve başlatan kişi kendisini, duygu ve düşünce dünyasını, ilişkilerini, ilişkilerinin kendisindeki karşılıklarını açıklamak ve karşındakine iletmek ister. Kişilerin anlatma eylemlerinin iletişim açısından amacı anlaşılmasıdır. Bu süreçte kişilerin sahip olması gereken özelliklere; savunmaya geçmeden dinleme ve kendini sınırlama, aktif dinleme, cömertlik, kendini açma, dürüstlük,

cesaret ve bağıllık örnek olarak sunulabilir. İyi bir iletişimin en önemli üç faktörü ise; iletişimde tutarlılık, adalet ve dostluktur (Fowers, 2001).

Kişiler arası anlaşmazlıkların kökeninde genellikle iletişim bozuklukları yatar. İletişim sağlıklı olmadıkça sürtüşme ve çatışmalar kaçınılmazdır (Özgit, 1991).

İnsanlar bir arada yaşadıkları sürece, ne kadar iyi niyetli ve anlayışlı olularsa olsunlar, aralarında sürtüşmelerin, çatışmaların çıkması kaçınılmazdır. Yakın ilişki kuran iki birey arasında çatışma çıkması doğaldır ama çatışma yüzünden ilişkinin bozulması doğal değildir. Yıkıcı tartışma küçükten beri çevrede görerek öğrene geldiğimiz köklü bir alışkanlık halinde yerleşmiş bir davranış biçimidir. Aralarında çıkan sorunları bireyler bu tür yaklaşımla ele aldıklarında, elde edilen sonuç genellikle olumsuzdur. Yapıcı tartışma ve iyi niyet, karşılıklı güven ve eşit söz hakkı ortamında gerçekleşebilir. Böyle bir ortam uzlaşmaya varabilmek için zorunlu fakat yeterli değildir; yapıcı tartışma tutumunu uygulayabilmesi için bireyin kendini bilinçli olarak eğitmesi gerekir. İnsanlar aralarında çıkan duygusal sürtüşmeleri birbirlerini daha iyi anlayabilmek için araç olarak kullanıp dostluklarını pekiştirebilirler (Cüceloğlu, 2002a).

Harary ve Batell (1981) tarafından ortaya konan Graf Analiz kapsamındaki çatışma sınıflaması, kişiler arası iletişimde ortaya çıkabilecek çatışmaları sistematik bir şekilde kapsamaktadır (Akt.: Dökmen, 2002). Dökmen'in (2002) bu sınıflamadan yola çıkarak geliştirdiği Çatışma Eğilim Ölçeği (ÇEÖ), kişilerin günlük yaşamda hangi tür çatışmalara ne ölçüde girebilecekleri konusunda bilgi vermektedir.

Harary ve Batell'e ait çatışma sınıflamasındaki çatışma türlerinden altı tanesi iki ana grupta toplanabilir. Aktif, pasif ve varoluş çatışmaları "Yönelim Çatışmaları" olarak; tümünden reddetme, önyargılı ve yoğunluk çatışmaları ise "Kapsam Çatışmaları" olarak ayrılabilir. Yönelim çatışmaları kişilerden, kapsam çatışmaları iletiden kaynaklanan çatışmalardır. Yönelim çatışmalarında kaynak ile hedef arasında alınıp verilen iletinin kapsamına ilişkin herhangi bir çatışma yoktur; sadece iki kişi, kendileriyle ilgili problemlerden ötürü çatışmaya girerler. Bir yönelim çatışmasına taraf olan kişiler, aralarındaki iletiyle değil, birbirleriyle uğraşmaktadırlar; birbirlerine kızmakta, küsmekte, birbirlerini dinlememekte ya da birbirlerini yanlış anlamaktadırlar. Kapsam çatışmalarında ise kişiler kendilerinden çok, aralarındaki iletiden ötürü çatışmaya girmektedirler. Söz konusu çatışmalardan başka "Karma Çatışmalar" adını verdikleri iki çatışma daha tanımlamışlardır. Bunlar aktif-önyargılı ve pasif-tümünden reddetme çatışmalarıdır (Akt.: Dökmen, 2002).

Graf analiz kapsamındaki çatışma türlerinin tanımları şöyledir (Akt.: Dökmen, 2002).

Aktif Çatışma: Kişilerin, birbirlerinin ne söylediğine aldırmandan, hatta birbirlerini yeterince dinlemeden, karşılıklı eleştiri yöneltmeleri ya da kavga etmeleridir.

Pasif Çatışma: Kişilerin çekinme ya da küs olma gibi herhangi bir sebepten ötürü birbirleriyle iletişim kurmamalarıdır.

Varoluş Çatışması: Bir insanın karşısındakinin sözlerini yanlış anlaması ya da onun sözleriyle ilgisi olmayan bir ileti vermesidir.

Tümden Reddetme: Kişinin kendisine yöneltilen iletiyi tümüyle reddetmesi, tamamen aksi görüşü savunmasıdır.

Önyargılı Çatışma: Kişilerin belli bir konuda tartışmaya başlamadan önce, o konuda önyargı/peşin hüküm edinmeleridir.

Yoğunluk Çatışması: İki kişinin görüşleri arasında kısmen uyuma olmasıdır.

Kısmî Algılama Çatışması: Bir kişinin karşısındaki kaynaktan kendisine gönderilen iletilerden ancak bir kısmını algılayıp, diğerlerini algılamamasıdır.

Alıkoyma Çatışması: Bir kişinin karşısındaki kaynaktan kendisine gelen iletiyi tam olarak anlayıp, ancak üçüncü kişiye doğru ya da tam olarak iletememesi/iletmemesi ya da çarpıtarak iletmesidir.

Gibb'in (1961) iletişim sınıflamasında ise "Savunucu İletişim" ve "Açık İletişim" olmak üzere iki iletişim ortamı tanımlanmıştır. Açık iletişim ortamında çatışma görülmez. Açık iletişime yol açan yani çatışma doğurmayan tavırlar tanıtıcı, soruna yönelik, anlık, anlayışlı, eşitlikçi, denemeci tavırlardır. Savunucu iletişim ortamında kişiler arası çatışma ortaya çıkar. Bir iletişim ortamındaki kişilerden birisi yargılayıcı/eleştirici, denetleyici, strateji izleyici, aldırılmaz, üstünlük belirtici ve kesinlik taşıyan tavırlar takındığında karşısındakini savunucu iletişim kurmaya itmiş olur; yani çatışmaya yol açar (Akt.: Dökmen, 2002). İletişimde en başta gelen bozuk temellerden biri savunuculuktur. Savunucu durumda olan kişi, zihin gücünü söz konusu edilen konudan çok, kendisini savunmaya harcar. Bir kimse

savunucu bir biçimde konuşursa, dinleyicide de kendiliğinden savunucu bir tutum uyanır (Cüceloğlu, 2002a).

Baltaş ve Baltaş (1997) da iletiyi veren kişi ile alan kişi arasındaki psikososyal ilişkiye göre yapılan iletişim biçimlerini niteliğine göre açılımlı, engelli ve tıkanık iletişim olarak ayırmıştır. İletişimin karşılıklı olarak ilerlediği açık iletişimde, verici kişi için belirleyici duygu anlamak, alıcı kişi veya kişiler içinse anlamaktır. Bu süreç iletişim ilişkilerinin olumlu ve sağlıklı modelidir. Engelli iletişimde, bazı durumlarda iletişimi başlatan kişi sadece o duruma ilişkin duygu ve düşünceleri aktarmakla kalmayıp, bazı yan iletileri de ana iletisine eklemeye yönelebilir. Bu durumda alıcı kişi de iletilerin bu engelleri ile ilgilenebilir veya ana konuya kendince bazı yan duygu ve düşünceleri ekler. Böyle bir iletişimde verici ve alıcı kişiler kendi iç çatışmaları ile konuyu kaybetme ve karmaşıklaştırma eğilimindedirler. Tıkanık iletişim ise iletişimi başlatan kişinin verdiği iletiler, karşıdaki kişi tarafından alınmak istenmediğinde başlar. Algılananların kullanılmadığı, geri bildirimlerin yapılmadığı ortamlarda iletişim tıkanıktır.

Norton (1983) da kişiler arası iletişimde gözlenebilecek birbirinin zıttı olan dokuz çift davranış biçimi tanımlamıştır: 1. Başatlık-boyun eğicilik, 2. Hareketlilik-çekingenlik, 3. Kavgacılık-yumuşaklılık, 4. Canlılık durgunluk, 5. Gevşeklik-coşkunkluk, 6. Dikkatlilik-dikkatsizlik, 7. İz bırakma-siliklik, 8. Açıklık-kapalılık, 9. Dostluk-düşmanlık (Akt.: Dökmen, 2002).

Dökmen (2002) kişiler arasındaki iletişim çatışmalarının niteliğini belirleyen iki temel faktörden bahsetmektedir: Başlangıç ve sonuç faktörleri. Başlangıç faktörleri, sonuç

faktörlerinin temelinde yer alan ve iletişim çatışmalarının asıl nedenlerini oluşturan faktörlerdir. Biliş, algı, duygu, bilinçdışı, gereksinimler, iletişim becerisi, kişisel faktörler (cinsiyet, tutumlar), kültürel faktörler, roller, sosyal ve fiziksel çevre, iletinin niteliği başlangıç faktörleridir. Sonuç faktörleri ise, doğrudan gözlenen çatışmaların yüzeysel sebepleridir. Sonuç faktörleri kendi içinde dört gruba ayrılmaktadır. Kişinin kendisine bakış açısı, kişinin karşısındaki kişiye bakış açısı, kişinin kendisine gönderilen iletiye bakış açısı ve kişinin iletişim becerisi/ iletişim biçimidir. Birinci, ikinci, dördüncü maddede yer alan çatışmaların yüzeysel sebeplerinin; uygun eğitim programları, psikolojik danışma ya da psikoterapi uygulanması yoluyla değiştirilmesi söz konusu iken üçüncü faktör kişinin dünya görüşü ile ilgili olduğu için değiştirilmesi gerekmeyen bir konudur.

Çatışmaların, iletişim becerilerini geliştirmeye yönelik eğitimlerle azalabileceği sonucuna ulaşan araştırmalar vardır. İletişim bağlantısını oluşturabilme kazanılmış bir davranış ve becerinin ürünüdür (Özer, 1998). İnsanlara iletişim sırasında yaptıkları yanlışları gösterir, nasıl iletişim kurmaları gerektiği konusunda bilgi verirsek iletişim çatışmalarına girme olasılıklarını azaltabiliriz (Dökmen, 2002).

Özgit (1991) iletişim becerileri konusunda eğitim alanların, kişiler arası iletişim çatışmalarına girme eğilimlerinde belli bir azalma olduğunu bulmuştur. Fowers (2001) de iletişim becerilerini öğretmenin, çiftlerin ilişkilerini geliştirmede kullanılan en yaygın yöntemlerden biri olduğunu belirtmiştir. Konudan ve değerlerden bağımsız olarak yeni iletişim teknikleri öğretme yoluna gidilir. Fakat evlilik terapistleri, çatışma durumlarında iletişim becerilerini geliştirmenin oldukça zor olduğundan bahsetmediktedirler. Eğer çiftler iyi bir iletişim için gerekli olan karakter özelliklerine (cesaret, adalet duygusu, cömertlik,

muhakeme yeteneği gibi.) sahipse, terapistin işi kolaylaşır. Bir çiftin terapiden başarılı ya da başarısız çıkmasının tek sebebini çiftin iletişim becerilerine bağlamak da mümkündür.

1. 3. 3. İletişim Çatışmaları, Cinsiyet, Evlilik Uyumu ve Aldatma

Kadınların ve erkeklerin farklı iletişim kültürlerine sahip olduğu düşüncesi akademik çevrelerde geniş kabul görmektedir (MacGeorge, Graves, Feng ve Gillihan, 2004). İletişim becerisi, iletişim kurmada sahip olduğumuz bilgi donanımımızdır (Dökmen, 2002). Kişilerin sahip olduğu farklı iletişim becerileri, iletişim çatışmalarını ortaya çıkarabilmektedir. Evlilik ilişkisini ele aldığımızda ise, iletişim becerilerindeki farklılıklarının cinsiyet bakımından incelenmesi, çatışma durumlarında çiftlerin davranışlarının anlaşılması için yararlı olacaktır. Ayrıca bu çatışma durumlarının evlilik ilişkisine etkileri de kaçınılmaz gibidir.

Basow ve Rubenfeld, (2003) bireylerin problem durumlara verdiği cevapların cinsiyet ve toplumsal cinsiyetten etkilendiğini belirtmişlerdir. Toplumsal cinsiyetin kişilerin iletişim faaliyetlerini etkilediği görülmüştür. Örneğin, kadınsı özellikleri ağır basan bireylerin bir arkadaşlarının dertlerini dinleme ve sempati kurma faaliyetlerinde erkeksi özellikleri ağır basan bireylere oranla daha çok bulunduğu saptanmıştır. Kadınsı özellikler iletişimde kullanılan duygusal tepkilerle bağlantılıdır. Kadınsı özelliklere sahip olan bireyler tavsiye verme ve tavsiye alma konularında daha isteklidirler. Kadınsı bireyler tavsiye aldıklarında mutlu ve memnun hissederken, erkeksi bireyler aynı durumda kızgınlık hissedebilirler. Athenstaedt, Haas ve Schwab (2004) de kadınların ve erkeklerin iletişim davranışlarında farklılık gösterdiklerini belirtmişlerdir. Bu nedenle kadınların ve erkeklerin partnerleriyle değişik şekillerde iletişime girdikleri düşünülebilir. Evli çiftlerde varolan durumdan kazanç

sağladığını düşünen taraf tartışmaları bitirici rol üstlenir. Diğer taraf ise bu durumdan rahatsız olup tartışmaya devam eder. Genel olarak bir evlilikte varolan durumun korunması erkeklerin lehinedir. Bu nedenle erkekler bir tartışmada çoğunlukla geri çekilen bir rol üstlenirler (Klinetob ve Smith, 1996). Özellikle çatışma durumlarında, kadınların duygusal problemlerin tartışılması gibi sıkıntılı konuşmalara girmesi erkeklerden daha olasıyken, erkeklerin kişiler arası problemlerin tartışılmasından kaçınmaları ya da –kadınlar bunu sempatik göremese de - problemleri çözmeyi teklif etmeleri olasıdır (Basow ve Rubenfeld, 2003). Kadınların ve erkeklerin farklı iletişim becerilerine sahip olması, problemlerin çözülmesinde karşılaşılan sorunları ortaya çıkardığı görülmektedir. Bu durumun varlığı, iletişimin önemini vurgulayan araştırmalarla da tutarlıdır. Uzun süre evlilik sürdüren çiftler arasında yaptıkları çalışmada Robinson ve Blanton (1993), evliliklerin beş temel taşından birinin iletişim olduğunu göstermişlerdir. Ailedeki iletişim yapısı içsel değişkenlerin başında gelir (Fitzpatrick ve Badzinski, 1994) ve diğer değişkenleri etkileyen bir faktördür. Görüldüğü gibi, iletişim mutlu evliliklerin önemli bir koşuludur.

İletişimi genel anlamıyla ikiye ayırmak mümkündür; sözel ve sözel olmayan iletişim. Erkeklerin eşlerinden gelen sözsüz iletilere yeterince duyarlı olmamaları ile ailedeki çatışma arasında karşılıklı ilişki bulunabilir. Erkeklerin sözsüz iletileri değerlendirme becerilerinin düşük olması ya da bu tür iletilere ilgi göstermemeleri, ailedeki çatışmaların nedenlerinden birisi olabilir. Bunun yanında kadınların sözsüz iletilere fazla duyarlı olmaları da bazı çatışmalara yol açabilir (Dökmen, 2002). Büyük bir olasılıkla, erkekler genellikle az konuştuklarından, sözleri anlamlı ve önemli olarak algılanmaktadır (Hortaçsu, 1997). Geleneksel cinsiyet rolleri erkeklerin duygularını ifade edememeleriyle alakalı olup, depresyona neden olabilmektedir ve sonuç olarak evlilik doyumunu düşürebilmektedir

(Faulkner, Davey ve Davey, 2005). Üniversite öğrencileri arasında yakın ilişki içinde olan bireylerin, günü birlik ilişkiler yaşayanlara oranla sözel olmayan iletişime daha fazla önem verdikleri görülmüştür. Yakın ilişki yaşayan bireyler sözel olmayan ifadeleri kullanmada daha fazla çaba gösterirler. Yine aynı bireyler bu durumun karşılıklı olduğundan, yani partnerlerinin de aynı çabayı gösterdiğinden bahsetmişlerdir. Kadınların sözel olmayan iletişimi sıklıkla kullandığı görülmüştür. Yakın ilişki yaşayan bireyler, ilişki doyumlarını günü birlik ilişki yaşayanlara oranla daha yüksek olarak nitelendirmişlerdir (McGinty, Knox ve Zusman, 2003). Eşleriyle konuşmanın ve etkili bir iletişimin önemi uzun süreli evlilikler yaşayan bireyler tarafından sıklıkla dile getirilmektedir (Robinson ve Blanton, 1993).

Sabatalli, Buck ve Kenny (1986) yeni evli çiftler arasında yaptıkları araştırmada, eşler arasında özel bir iletişim ilişkisi olduğunu ve bu iletişimin kalitesinin evliliğin kalitesini de etkilediğini belirtmiştir. İletişim kalitesi, soyut bir kavramdır ve tanımlaması oldukça zordur. Evlilikte iletişim kalitesi, kişilerarası işlevsel ve sembolik süreçler olarak tanımlanabilir. Çiftler bu iletişim becerisine erişmeye ve onu sürdürmeye çabalamaktadırlar. İletişim kalitesi ile ilişkinin kalitesi birbirleriyle ilintilidir ve birbirlerinden etkilenir. Çiftler iletişim becerilerini yükselttikçe ilişki kuvvetlenir. İlişki kuvvetlendikçe iletişim kalitesini artırma çabaları artar. Asgari düzeyde bir ilişki doyumunun olmadığı ortamlarda ise, iletişim kalitesinden bahsetmek mümkün değildir. Bu durumda çiftlerin amacı gelişimden ziyade var olanı sürdürmek olacaktır. Araştırmalar göstermiştir ki iletişim becerileri ile evlilik doyumunu arasındaki ilişki basit ve açık değildir. İyi iletişim evlilik kalitesini yükseltir gibi kesin bir yargıya varmak mümkün değildir; ama bu iletişim becerileri ile evlilik doyumunu arasındaki ilişkinin anlaşılmasının imkansız olduğu yargısını da doğurmamalıdır. Bu durumu etkileyen faktörler; ilişki becerileri, evlilik stresi ve cinsiyet olarak sıralanabilir (Burleson ve Denton,

1997). İletişimin evlilikteki mutluluk üzerinde etkisine rağmen, eğer bir çift bağlılık hissetmiyorsa da, iletişim kalitesinin evlilik doyumunu arttıracığından söz edilemez (Montgomery, 1981).

Malkoç (2001) evli bireylerin her bir iletişim şekli ile evlilik uyumları arasında ilişki olduğunu belirtmiştir. Daha ayrıntılı olarak, evlilik uyumu yüksek bireylere göre evlilik uyumu düşük olan bireylerin daha fazla yıkıcı ve daha az yapıcı iletişim şekilleri kullandığını bulmuştur. Gordon, Baucom, Epstein, Burnett ve Rankin (1999) kadınların çoğunda iletişimin evlilik uyumu ile yakın ilişki içinde olduğunu ve sorunlarla başa çıkmada etkili iletişimin çiftlere fayda sağladığını belirtmişlerdir. Genel olarak, iletişim becerileri erkeklerin evlilik doyumunu tahmin etmede, kadınların evlilik doyumunu tahmin etmeye oranla daha işlevseldir (Burleson ve Denton, 1997).

İletişim ile ilgili bazı faktörlerin evlilik ve evlilik doyumuna üzerindeki etkilerine de bakılmıştır. Bunlardan biri, anlaşma düzeyi ve negatif çatışmalardır. Cramer (2001) üniversite öğrencilerin çoğunun ilişkilerindeki anlaşma düzeyini, ilişkilerinin ilk başladığı zamana oranla daha yüksek olarak nitelendirdikleri saptanmıştır. Anlaşma düzeyinin, ilişki doyumuna ve negatif çatışmalar ile ilişkili olduğu bulunmuştur. Varolan anlaşma durumu ve negatif çatışmalar, ilişki doyumunu etkileyen faktörlerdir. Anlaşmanın düşmesi durumunda ilişki doyumuna düşer ve negatif çatışmalar artar. Cramer (2003) bir ilişkide yaşanan negatif tartışmaların partnerin anlaşılma ve kabul edilme duygularına zarar verdiğini ve ilişki doyumunu düşürdüğünü belirtmiştir. Empati kurma davranışı da ilişki doyumuna yakından alakadır. Aynı zamanda onaylanma isteğinin de ilişki doyumuna yakından alakadığı görülmüştür. Üniversite öğrencileri ile yaptığı bir başka araştırmada Cramer (2002) ilişkilerde

yaşanan küçük ve büyük çatışmaları konu almıştır. Katılımcıların çoğu önemli konular üzerinde yaşanan tartışmaların ilişki doyumunu etkilediğine inanmaktadırlar. Bunun yanında yapılan küçük tartışmaların ilişki doyumunu etkilediği düşünülmemektedir. Schumacher ve Leonard (2005) da kadınların ve erkeklerin evlilik süresince sözel şiddet göstermesinin evliliğin birinci yıl dönümünde evlilik uyumunun düşmesine neden olan faktörlerden biri olduğunu bulmuşlardır. Bu durumu çiftlerin uyum yönelimi ile açıklayabiliriz. Üniversite öğrencileri arasında yapılan bir araştırmada Koerner ve Fitzpatrick (2002) katılımcıların ailelerinde yaşadıkları çatışmalara yaklaşım biçimlerinin romantik ilişkilerindeki çatışmalara yaklaşım biçimleri ile benzerlik gösterdiğini ortaya koymuştur. Bu konudaki en önemli faktör, uyum yönelimidir. Uyum yöneliminin yüksek olduğu ailelerde yetişen kişiler romantik ilişkilerindeki çatışmalara daha çok negatif ve sözel şiddet içerecek şekilde yaklaşır. Diğer taraftan uyum yönelimi düşük olan ailelerde yetişen bireyler ilişkilerinde yaşadıkları çatışmalara daha az negatif yüklemeler yaparlar. Bu kişiler çatışmayı bir ilişkide normal olarak değerlendirir ve hatta yapıcı olabileceğini düşünürler. Aynı zamanda çatışmanın ilişkilerini kötü yönde etkilemesine de izin vermezler.

İletişimin evlilik üzerindeki bir başka etkisi de, evlilik dışı ilişkilerin yaşanıp yaşanmamasıdır. Daha önce de belirtildiği gibi, evlilik dışı ilişki ile ilgili en yaygın kabul gören yüklemelerden biri evliliklerdeki mutsuzluk ve çatışmalardır (Atkins, Dimidjian ve Jacobson, 2001). Evlilik dışı ilişkilerde iletişimin rolü bilinse de, bununla ilgili literatürde araştırmalara rastlanmamıştır. Ama aldatma sonrası düşünüldüğünde, Olson ve diğer. (2002) çiftler tarafından iletişiminin öneminin anlaşıldığını belirtmişlerdir.

Buraya kadar üzerinde durulan ilişkili araştırma sonuçları çerçevesinde bu çalışmanın amacı aşağıda verilmiştir.

1. 4. ARAŞTIRMANIN AMACI

Bu araştırmanın genel amacı, evlilik uyumu, aldatma eğilimi ve çatışma eğiliminin birbirleriyle ve bazı değişkenlerle arasındaki ilişkileri incelemektir. Bu genel amaç çerçevesinde araştırmanın amaçlarını şu sorularla ifade etmek mümkündür:

Evli olan bireylerde;

1. Cinsiyet ve evlenme biçimine göre aldatma eğilimi düzeyi farklılaşmakta mıdır?
2. Cinsiyet ve evlenme biçimine göre evlilik uyumu düzeyi farklılaşmakta mıdır?
3. Cinsiyet ve evlenme biçimine göre çatışma eğilimi düzeyi farklılaşmakta mıdır?
4. Cinsiyet, düşük ve yüksek evlilik uyumu, düşük ve yüksek çatışma eğilimi düzeyine göre aldatma eğilimi düzeyi farklılaşmakta mıdır?
5. Evlilik uyumu ile aldatma eğilimi, çatışma eğilimi, yaş, sosyoekonomik düzey, evlenme biçimi, ilişkinin başlangıcı ile evlilik kararı arasındaki süre, ilişkinin başlangıcı ile evlilik tarihi arasındaki süre, evlilik süresi ve çocuk sayısı arasında ilişki var mıdır?

6. Aldatma eğilimi ile evlilik uyumu, çatışma eğilimi, yaş, sosyoekonomik düzey, evlenme biçimi, ilişkinin başlangıcı ile evlilik kararı arasındaki süre, ilişkinin başlangıcı ile evlilik tarihi arasındaki süre, evlilik süresi ve çocuk sayısı arasında ilişki var mıdır?
7. Çatışma eğilimi ile evlilik uyumu, aldatma eğilimi, yaş, sosyoekonomik düzey, evlenme biçimi, ilişkinin başlangıcı ile evlilik kararı arasındaki süre, ilişkinin başlangıcı ile evlilik tarihi arasındaki süre, evlilik süresi ve çocuk sayısı arasında ilişki var mıdır?
8. Evlilik uyumu düzeyi, çatışma eğilimi düzeyi, cinsiyet, yaş, sosyoekonomik düzey, evlenme biçimi, ilişkinin başlangıcı ile evlilik kararı arasındaki süre, ilişkinin başlangıcı ile evlilik tarihi arasındaki süre, evlilik süresi ve çocuk sayısı aldatma eğilimi düzeyini yordamakta mıdır?

BÖLÜM 2

YÖNTEM

Bu araştırmada, evli bireylerin evlilik uyumlarının, aldatma eğilimlerinin, çatışma eğilimlerinin birbirleriyle ve bazı değişkenlerle aralarındaki ilişkiler incelenmiştir.

2. 1. KATILIMCILAR

Araştırmanın örneklemi, evli kadınlar ve erkekler olmak üzere toplam 204 kişiden oluşmuştur.

Katılımcıların biri cinsiyetini bildirmemiştir. Cinsiyetini bildiren katılımcıların 130'u (%64) kadın, 73'ü (%36) erkektir.

Katılımcıların yaş ranđı 22-64, yaş ortalaması $X=35.76$ 'dır ($s=8.83$).

Eğitim durumlarını bildiren katılımcıların 62'si (%31) lise, 109'u (%54.5) üniversite mezunudur ve 29'u (%14.5) lisansüstü eğitimi görmüştür. Dört katılımcı ise eğitimi yazmamıştır.

Katılımcıların, mesleklerine ya da yaptıkları işlere bakıldığında farklılıklar gözlenmektedir. Bu meslekler veya yaptıkları işler şunlardır: Öğretmen, ev hanımı, memur,

serbest, fizyoterapist, sekreter, çocuk gelişimi ve eğitimcisi, mühendis, teknisyen, hemşire, doktor ve diğer meslek alanları.

Sosyoekonomik düzey incelendiğinde, 5 (%2.5) kişi kendilerini hangi sosyoekonomik düzeyde değerlendirdiklerini yazmamakla birlikte, sosyoekonomik durumlarını bildiren katılımcıların 4'ü (%2.0) alt, 17'si (%8.5) orta altı, 121'i (%60.8) orta, 53'ü (%26.6) orta üstü, 4'ü (%2.0) üst sosyoekonomik düzey olarak kendilerini değerlendirmişlerdir.

Evlenme biçimini bildiren katılımcılardan 128'i (%63.1) flört, 37'si (%18.2) görücü usulü, 29'u (%14.3) görücü+flört ve 9'u (%4.4) diğerleridir (örn.: arkadaşlık, tanışılarak, ilk gördüğü anda evlilik kararı alma). Bir kişi de evlenme biçimini bildirmemiştir.

Evli bireyler, ilişki başladıktan ortalama $X=1.38$ ($s=1.67$) yıl sonra evlilik kararı almışlardır ve ilişkinin başlaması ile evlilik kararı alma arasındaki süre ranjı 0-10 yıldır.

Katılımcılar ilişki başladıktan ortalama $X=2.17$ ($s=2.05$) yıl sonra evlenmişlerdir ve bunun ranjı da 0-10'dur.

Evlilik süresi 1 yıl ile 37 yıl arasında değişmektedir ve ortalama evlilik süresi $X=10.77$ ($s=8.82$) yıldır.

Çocuk sayılarının ranjı 0-3'tür, ortalaması ise $X=1.16$ 'dır ($s=0.85$).

2. 2. VERİ TOPLAMA ARAÇLARI

Bu araştırmada veriler Kişisel Bilgi Formu, Çatışma Eğilimi Ölçeği, Evlilik Uyum Ölçeği ve Aldatma Eğilimi Ölçeği aracılığıyla toplanmıştır.

2. 2. 1. Kişisel Bilgi Formu

Bu formda katılımcıların cinsiyet, yaş, eğitim düzeyi gibi demografik özelliklerinin yanında; evlenme biçimi, evlilik süresi gibi ilişkinin özellikleriyle ilgili sorular yer almaktadır (Ek 1).

2. 2. 2. Aldatma Eğilimi Ölçeği (AEÖ)

2. 2. 2. a. Aldatma Eğilimi Ölçeği'nin Geliştirilmesi

Aldatma Eğilimi Ölçeği, sosyal mübadele kuramının (Thibaut ve Kelley, 1959; Akt.:Azizoğlu-Binici ve Hovardoğlu, 1996) genel görüşlerinden yola çıkılarak araştırmacı tarafından geliştirilen Likert tipi bir ölçektir.

Likert tipi ölçekleri geliştirmede (Tezbaşaran, 1997) ilk adım olan denemelik madde elde etmede, evlilik dışı ilişkinin nedenlerini ve türlerini ve evlilik dışı ilişki ile çeşitli değişkenler arasındaki ilişkiyi inceleyen araştırmalar ve tezlerden yararlanılmıştır. Daha da önemlisi, sosyal mübadele kuramının kavramları çerçevesinde denemelik maddeler oluşturulmuştur.

Sosyal mübadele kuramı (Thibaut ve Kelley, 1959) birey için ilişki türeten ödül ve bedeller üzerinde odaklanır. Bu teorideki temel değişkenler ödüller, bedeller, karşılaştırma düzeyi ve seçenekler için karşılaştırma düzeyidir. Karşılaştırma düzeyi, bireyin böyle bir ilişkiden ne hak ettiği ve geçmiş deneyimlerine dayanan ve diğerlerinin deneyimlerinden habersiz ilişki değerlendirme standardı beklentilerini göstermektedir. Seçenekler için karşılaştırma düzeyi, ilişkideki bağlılığı etkiler. Bireyler ilişkiden aldıkları sonuçlarla alternatiften almayı bekledikleri sonuçları karŐılaŐtırmaları. Eğer geçerli iliŐkilerinden aldıkları sonuçlar en iyi alternatiflerden beklediği sonuçlardan iyiye, kişiler kendilerini ilişkiye bağlı hissedeceklerdir (Akt.: Sprecher, 1998, s.33-34).

Aldatma Eğilimi leği'nde evli bireyler için ödül ya da bedel olabilecek maddelere yer verilerek, bu bireylerin ilişkiye bağlılığı ya da aldatma eğiliminin ortaya çıkması beklenmektedir.

Madde yazımı tamamlanarak, ölçeğin 34 maddelik denemelik formu oluŐturulmuŐtur (Ek 2). Bu maddelerin aldatma eğilimini ne ölçüde ölçtüğüne karar vermek için hakem yargısına baŐvurulmuŐtur.

GörüŐlerine baŐvurulan beş hakem, hepsi psikoloji alanında olmak üzere 1 doçent, 1 doktor, 1 uzman, 2 lisans mezunudur. Bu beş hakeme Ek 2'de görülen yönerge ile birlikte 34 maddeden oluşan ölçek verilmiş, maddelerin her birinin aldatma eğilimini ölçüp lmediğinin belirtilmesi ve değişiklik önerilecekse bunun yazılması istenmiŐtir. Bunun için bir hakem yargısı formu hazırlanmıştır (Ek 3). Sonuçta bu beş hakemin yargıları ile araştırmacının yargıları bir araya getirilmiŐ, yani değerlendirme, araştırmacı dahil altı

hakemin yargılarına dayanılarak gerçekleştirilmiştir. Hakemlerden üçü 12., ikisi de 27. maddenin aldatma eğilimini ölçmediği görüşünde olduğu için bu maddeler çıkartılmış ve geriye 32 madde kalmıştır (Ek 4). Hakem yargısıyla oluşturulan 32 maddelik ölçek, evlilik dışı ilişki yaşamış bir erkek (psikolog-gazeteci-yazar) ve bir kadınla (dergi editörü) tartışılmıştır. Onların aldatma nedenlerine bağlı olarak da Ek 5'te görülen 20, 29, 32, 33, 34, 36, 38, 39. maddeler ölçeğe eklenmiştir. Ayrıca Ek 4'teki 1, 4, 10, 13, 14, 16, 20, 22, 23, 25, 26, 29, 30, 31, 33. maddeler; hakemler ve evlilik dışı ilişki yaşamış kişilerle yapılan görüşmedeki eleştiriler dikkate alınarak düzeltilmiştir. Ek 5'te görüldüğü üzere, deneklere uygulanmaya hazır hale getirilen 40 maddelik Likert tipi ölçeğin yanında, deneklerin yargılarını belirtecekleri 5 basamak bulunmaktadır; bu basamaklar, tamamen katılıyorum (5 puan), katılıyorum (4 puan), kararsızım (3 puan), katılmıyorum (2 puan), tamamen katılmıyorum (1 puan) şeklindedir. Ayrıca 40 maddenin altında, bu maddelerden bağımsız olarak, "Evliliğim süresince, eşimden başka biriyle birlikte oldum." maddesi eklenmiştir ve "Evet" ya da "Hayır" seçeneklerine yer verilmiştir.

2. 2. 2. b. Denekler

Aldatma Eğilimi Ölçeği'nin madde analizi için 100 evli bireyle çalışılmıştır. Bu deneklerden 31'i evlilik dışı ilişki yaşamış, 68'i yaşamamıştır; evlilik süreleri 1 yıl ile 37 yıl arasında, yaşları 19 ila 61 arasında değişmekte olup; 55'i kadın 45'i erkektir; 24'ü lise, 69'u üniversite, 7'si ileri eğitim mezunudur.

Aldatma Eğilimi Ölçeği'nin güvenilirlik-geçerlik çalışması için ise 104 evli bireyle çalışılmıştır. Bu deneklerden 30'u evlilik dışı ilişki yaşamış, 72'si yaşamamıştır; evlilik

süreleri 1 yıl ile 33 yıl arasında, yaşları 21 ila 60 arasında değişmekte olup; 62'si kadın 42'si erkektir; 42'si lise, 49'u üniversite, 12'si ileri eğitim mezunudur.

2. 2. 2. c. Madde Analizi

Bu 40 maddelik ölçek (Ek 5) 55 kadın ve 45 erkek olmak üzere toplam 100 evli bireye uygulanmıştır. Bu gruptan elde edilen veriler üzerinde madde analizi yapılmıştır. Bu amaçla iki işlem uygulanmıştır: Madde toplam puan korelasyonlarının ve maddelerin t-değerlerinin hesaplanması. Bu hesaplamalara aşağıda madde seçimi anlatılırken yer verilecektir.

Madde seçiminde beş ölçüt dikkate alınmıştır: 1) Madde-toplam puan korelasyonları, 2) Maddelerin t-değerleri, 3) Boş bırakılan maddelerin oranları, 4) Maddelerde kararsızlık bildiren deneklerin oranları, 5) Uygulama sırasında deneklerin eleştirileri (maddenin anlaşılması ya da aldatma eğilimini ölçmediğine yönelik eleştiriler).

Madde-toplam puan korelasyonlarının hesaplanması: Her bir madde için, deneklerin bu maddeden aldıkları puanlarla ölçeğin tümünden aldıkları puanlar arasındaki korelasyon hesaplanmıştır. Gerçekleştirilen istatistiksel işlemler sonucunda, 40 maddelik ölçeğin bütün maddelerine ilişkin madde-toplam puan korelasyonlarının, koyduğumuz ölçüte göre anlamlı olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ek 6'da maddelerin madde-toplam puan korelasyonlarına yer verilmiştir.

Maddelerin t-değerlerinin hesaplanması: Deneklerin Aldatma Eğilimi Ölçeği'nden aldıkları toplam puanlar, en yüksekten en düşüğe doğru sıralanmış ve üst % 27'yi (n=27)

oluşturan deneklerin her bir maddeden aldıkları puanlarla, alt %27'yi (n=27) oluşturanların her bir maddeden aldıkları puanlar t-testi ile karşılaştırılmıştır (Tezbaşaran, 1997). Böylece ölçeği oluşturan 40 maddenin her birine ilişkin t değerine bakılarak, bu değer anlamlı olup olmadığı, dolayısıyla bu değere ilişkin maddenin üst ve alt grupları ayırt etme gücüne sahip olup olmadığı belirlenmiştir. Sonuç olarak maddelerin t-değerleri hesaplanarak 40 maddenin de ayırt edici olduğuna karar verilmiştir (Ek 6).

İstatistiksel işlemlere göre, maddelerin hepsinin madde-toplam puan korelasyonları koyulan ölçüte göre anlamlı ve ayırt edici çıkmıştır ama uygulama sırasında iyi anlaşılmadığı, cevap verilmediği belirlenen maddeler ve kararsız kalınan maddeler gözden geçirilmiştir. Buna göre ölçekten 6., 7., 13., 15., 16., 17., 26., 29., 33., 34. maddeler çıkarılmıştır (Ek 7).

Uygulama sırasında anlaşılmayan ya da aldatma eğilimini ölçmediği düşünülen maddeler 6, 7, 13, 15, 16, 26, 29, 33, 34 numaralı maddelerdir. En çok cevap verilmeyen maddeler 6, 7, 13'tür. 6. maddeye 5 kişi, 7. maddeye 5 ve 13. maddeye 11 kişi cevap vermemiştir. 7. ve 17. maddeler de deneklerin en çok kararsız kaldığı maddelerdir. 7. maddede 15 ve 17. maddede 6 kişi kararsız kalmıştır.

Aldatma Eğilimi Ölçeği, denemelik formdan elden edilen veriler üzerinde gerçekleştirilen madde analizi ve diğer ölçütler de dikkate alınarak, 10 maddenin (6., 7., 13., 15., 16., 17., 26., 29., 33., 34.) elenmesiyle, elde kalan 30 maddeden oluşmuştur. Yapılan incelemede de bu maddelerin Sosyal Mübadele Kuramı'nın ana hatlarını yansıttığına karar verilmiştir. Ölçeğin ulaştığı bu son durum, 30 madde, Ek 8'de görülmektedir.

2. 2. 2. d. Ölçeğin Geçerliliği

Geçerlik ve güvenilirlik çalışması için evliliği süresince eşini en az bir defa aldattığını (n=30) ve hiç aldatmadığını bildiren (n=72) 104 evli deneğe Aldatma Eğilimi Ölçeği uygulanmıştır.

Bu iki grup deneğin Aldatma Eğilimi Ölçeği'nden aldıkları puanlar arasındaki farkın anlamlılığı sınanmış ve bu sonuç ölçeğin geçerliliği için bir kanıt olarak alınmıştır. İki grubun aritmetik ortalamaları şöyledir: Eşini en az bir defa aldattığını bildiren deneklerin aritmetik ortalamaları $X=101.60$ ($s=13.41$); eşini hiç aldatmadığını bildiren deneklerin aritmetik ortalamaları $X=66.00$ 'dir ($s=21.07$). t testi sonucu ise $t=8.55$ 'tir ($p<.01$). Bu sonuca göre, Aldatma Eğilimi Ölçeği, aldatan (aldatma eğilimi yüksek) ve aldatmayan (aldatma eğilimi düşük) iki grubu beklenen yönde ayırt edebilen (aldatan grubun puanları anlamlı düzeyde daha yüksektir), geçerli bir ölçektir.

2. 2. 2. e. Ölçeğin Güvenirliği

Güvenirlik için Cronbach α ve iki yarım güvenilirliğine bakılmıştır. Cronbach α katsayısı = 0.95'tir (n=104). İki yarı güvenilirliği de .95 bulunmuştur. Bu sonuçlar ölçeğin iç tutarlığının yüksek olduğunu göstermektedir.

Test-tekrar test güvenilirliği için, 50 deneğe iki hafta ara ile Aldatma Eğilimi Ölçeği tekrar verilmiştir. Bu 50 ölçekten 19'u araştırmacıya ulaşabilmiştir. Bu iki uygulamadan elde

edilen puanlar arasındaki korelasyon hesaplanarak, testin tekrarı güvenilirlik katsayısı .84 ($p<.01$) ($n=19$) bulunmuştur. Bu sonuç, ölçeğin zamana göre kararlı olduğunu göstermektedir.

2. 2. 2. f. Ölçeğin Özellikleri

Likert tipi ölçeklerde boş bırakma tepkisinden veya kalıp yargılara dayalı tepkilerden kaçınmak için ölçek maddelerinin yarısı tutum boyutunun bir tarafını (olumlu uzamını) diğer yarısı da öteki tarafını (olumsuz uzamını) kapsayan ifadeler olmalıdır (Tezbaşaran, 1997). Bu yolla, bazı deneklerin maddeler üzerinde yeterince düşünmeden işaretleme yapması sonucu ortaya çıkan muhtemel aşırı uç puanlarının ortaya çıkması da önlenabilir. Bu amaçla Aldatma Eğilimi Ölçeği'nin maddelerinin bir kısmı negatif olarak düzenlenmiştir; 30 maddeden 18'i pozitif, 12'si ise negatiftir. Pozitif maddeler, aldatma eğilimini işaret eden maddelerdir; negatif maddeler ise bunun tam zıttını yani aldatma sayılmayan davranış ve eğilimleri ifade eder. Örneğin Aldatma Eğilimi Ölçeği'ndeki "Eşimle düzenli aralıklarla cinsel ilişkiye giremediğimde (iş seyahatleri vs.), bu dönemlerde başkasıyla birlikte olmayı deneyebilirim." şeklindeki madde pozitifdir, "Eşim bana zaman ayırmasa da, hayatıma başka bir partneri almayı düşünmem." şeklindeki bir madde ise negatiftir. 4, 9, 10, 11,14, 16, 17, 18, 20, 23, 27 ve 28 numaralı maddeler negatif maddelerdir ve ters puanlanmaktadır (Ek 8). Ölçekten alınan yüksek puan aldatma eğiliminin arttığına işaret etmektedir.

2. 2. 3. Evlilik Uyum Ölçeği (EUÖ)

2. 2. 3. a. Evlilik Uyum Ölçeği'nin Orijinal Formu Hakkında Bilgiler

Evlilik Uyum Ölçeği ile ilgili bilgiler Kışlak (1995, s.54-56) tarafından aktarılmıştır:

Günümüze kadar pek çok araştırmada güvenilir ve geçerli kabul edilerek kullanılan, EUÖ, Locke ve Wallace (1959) tarafından, evlilik uyumunu ölçmek amacıyla geliştirilmiş, 15 maddelik bir ölçektir. Ölçeğin orijinalinin geçerlik ve güvenirlik çalışmasının yapıldığı örneklem, birbirleriyle evli olmayan 118 evli erkek ve 118 evli kadından oluşmuştur. Bu çalışmada ölçeğin iç tutarlık katsayısı .90 olarak bulunmuştur. Ancak test-tekrar test güvenirliğine bakılmamıştır. Geçerlik ile ilgili olarak yapılan çalışmada, ölçeğin, uyumlu ve uyumsuz grubu anlamlı olarak birbirinden ayırt ettiği anlaşılmıştır. Söz konusu çalışmada, klinik görüşmeler sonucu uyumsuz olarak belirlenen grubun sadece %17'si, uyumlu grubun ise %96'sı evlilik uyumunu ifade eden 100 ve üzeri puan almışlardır.

Locke ve Wallace'ın geliştirdiği ölçekteki puanlar uyumsuzluktan uyumluluğa doğru artmaktadır. Bu durumda, en düşük uyumsuzluk puanı 2, en yüksek uyum puanı ise 158 olarak belirlenmiştir. Hunt 1987'de söz konusu puanlamayı basitleştirerek, toplam puanı 60'a indirmiş ve güvenirlik çalışması sonucu Locke ve Wallace'ın orijinal testi ile aynı sonuçları elde etmiştir (kadınlar için $r=.92$, erkekler için $r=.94$). Basitleştirilmiş sistem aşağıdaki gibidir:

1.madde = 0, 1, 2, 3, 4, 5, 6 puan

2 ile 9 arası maddeler =5, 4, 3, 2, 1 puan

10. madde = 0, 1, 2 puan

11. madde = 3, 2, 1, 0 puan

12. madde = anlaşmazlık: 0 puan

dışarıda bir şeyler yapmak : 1 puan

evde oturmak: 2 puan

13. madde = 0, 1, 2, 3 puan

14. madde = 2, 1, 0 puan

15. madde = 0, 1, 2, 2 puan

2. 2. 3. b. Evlilik Uyumu Ölçeği'nin Türkçe'ye Uyarlama Çalışması

EUÖ (Ek 9), Kışlak (1995) tarafından Türkçe'ye uyarlanmıştır. Burada Kışlak'ın (1995) uyarlama çalışması özetlenmektedir. Uyarlama çalışması için EUÖ Kışlak (1995) tarafından Türkçe'ye çevrilmiştir. Daha sonra çeviriler 5 uzman psikolog ve bir de yabancı dil uzmanı tarafından kontrol edilip düzeltilmiştir. Kışlak (1995) güvenilirlik ve geçerlik göstergelerinin elde edilmesi için yaptığı çalışmada farklı eğitim ve gelir düzeylerinden olan 31 evli kadın ($X=33$, $ranj=22-53$) ve 31 evli erkek ($X=34$, $ranj=24-47$) olmak üzere toplam 62 gönüllü denekle gerçekleştirmiştir. Çalışmada EUÖ'nün iki yarım güvenilirliği .67 ve iç tutarlık katsayısı .80 bulunmuştur. EUÖ'nün ölçüt geçerliğinin saptanmasında Aile Yapısını Değerlendirme Aracından (AYDA) yararlanılmıştır. EUÖ'den elde edilen toplam puanlar ile AYDA'dan elde edilen toplam puanlar arası korelasyon hesaplanmış ve bu değer .66 olarak bulunmuştur. EUÖ'nün geçerliğine bir kanıt olarak, kadınların ve erkeklerin EUÖ ve AYDA'daki toplam puanları arası korelasyona bakılmıştır. Geçerlik katsayısı kadınlar için .76, erkekler için .54 olarak bulunmuştur. Yapılan analizler sonucunda, ölçekten alınan

puanlara bakılarak, uyumlu ve uyumsuz evli kişilerin ayırt edilmesini sağlayan puan değeri 43 olarak hesaplanmıştır. Bu durumda, evli kişiler 43 ve üzeri puan almışlarsa evliliklerinde uyumlu; 43 altında puan almışlarsa evliliklerinde uyumsuz olarak belirlenmişlerdir.

2. 2. 4. Çatışma Eğilimi Ölçeği (ÇEÖ)

Kişilerin iletişim çatışmalarına girme eğilimlerini ölçmeyi amaçlayan Likert türü bu ölçek, Harary ve Batell'in (1981) iletişim çatışması sınıflamaları kuramsal temel kabul edilerek Dökmen (1986) tarafından geliştirilmiştir. Harary ve Batell'in iletişim çatışması sınıflamalarında başlıca sekiz bölüm bulunmaktadır. Bunlardan üç tanesi aktif, pasif ve varoluş çatışmaları adını taşımakta olup "yönelim çatışmaları" altında, üç tanesi ise tümenden reddetme, önyargılı ve yoğunluk çatışmaları adını taşıyarak "kapsam çatışmaları" başlığında toplanmaktadır. Yönelim çatışmalarında, iki kişi arasında, kişilerin kendilerinden kaynaklanan nedenlerden ötürü çatışma ortaya çıkmaktadır; kapsam çatışmalarında ise kişilerin kendilerinden ötürü değil, aralarında alıp verdikleri mesajın kapsamından ötürü çatışma olmaktadır. Sınıflamaya göre bir de, yönelim ve kapsam çatışmalarının karışımından oluşan karma çatışmalar vardır (Akt.: Dökmen, 1987). ÇEÖ, Harary ve Batell'in bu sınıflandırmaları esas alınarak alt bölümlerden oluşturulmuş, ayrıca, "insancıl yaklaşım" ve "kişisel özellikler" adlı iki alt bölüm de eklenmiştir (Dökmen, 1987).

ÇEÖ (Ek 10), bireylerin iletişim becerileri ve iletişimde karşılaştıkları sorunları ölçmektedir. Lise öğrencilerine ve yetişkinlere uygulanabilmektedir (Öner, 1997). Ölçek 31 olumlu, 22 olumsuz olmak üzere toplam 53 maddeden oluşmaktadır. Olumlu maddeler bir

çatışmayı ya da çatışma eğilimi, olumsuz maddeler ise çatışma sayılmayan davranış ve eğilimleri ifade etmektedir. Ölçeğin 10 alttesti vardır (Dökmen, 1986).

Aktif çatışma (7 madde)

Pasif çatışma (9 madde)

Varoluş çatışması (5 madde)

Tümden reddetme (6 madde)

Önyargılı çatışma (1 madde)

Yoğunluk çatışması (2 madde)

Aktif-önyargılı çatışma (2 madde)

Pasif-tümden reddetme (4 madde)

İnsancıl yaklaşım (8 madde)

Kişisel özellikler (9 madde)

Olumlu ifadeleri içeren maddelere verilen ‘tamamen aykırı’ yanıtına ‘1’ puan, diğerlerine ise sırasıyla ‘oldukça aykırı’ yanıtına ‘2’, ‘kararsızım’ yanıtına ‘3’, ‘oldukça uygun’ yanıtına ‘4’ ve ‘tamamen uygun’ yanıtına ‘5’ puan verilir. Olumsuz ifadeleri içeren maddeler için bu puanlama ters yönde yapılır. Olumlu ifadeleri içeren maddelerden elde edilen puanların yüksekliği çatışma eğiliminin yüksek olduğunu gösterir (Dökmen,1986).

Ölçek, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi’nde okuyan 102 öğrenciye 14 gün ara ile iki kez uygulanmış ve Pearson Momentler Çarpımı korelasyon tekniği ile hesaplanan test-tekrar test güvenilirliği .89 olarak bulunmuştur. Ölçüt-bağımlı geçerliği hesaplamak için ise şöyle bir yöntem izlenmiştir: Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri

Fakültesi'nde okuyan 14 öğrenci ile birer saatlik iki oturum düzenlenmiş ve 'kadınlar ev dışında çalışmalı mı?' sorusu tartışılmıştır. Araştırmacı tamamen pasif kalmış ve tartışmalar banda kaydedilmiştir. Bant araştırmacı tarafından bir tiyatro metni gibi yazıya aktarılmış ve 8 çatışma türü açısından puanlanmıştır. Tartışma metni, psikolojide master derecesine sahip bir hakeme de puanlatılmıştır. Hakem ile araştırmacının verdiği puanlar arasında .87 düzeyinde ilişki bulunmuştur. Daha sonra aynı öğrenci grubuna ölçek uygulanmış; ölçek puanları ile grup tartışmasından aldıkları puanlar karşılaştırılmıştır. Her iki çatışma sınıfı için ayrı ayrı hesaplanan korelasyonlar .64 ile .88 arasına bulunmuştur (Dökmen, 1986).

2. 3. İŞLEM

Araştırmanın verileri Kasım 2004- Şubat 2006 tarihleri arasında toplanmıştır.

Veri toplama araçları araştırmacının unvanı, adı ve öğrencisi olduğu sosyal bilimler enstitüsünün adının yazılı olduğu zarflar içerisinde verilmiştir ve uygulama bittiğinde zarfı yapıştırabilecekleri söylenmiştir. Örnekleme oluşturan 204 evli bireye, araştırma ve uygulama hakkında bilgilendirilmiş olan kişiler ve araştırmacı tarafından ulaşılmış ve veri toplama araçları verilerek uygulama yapılmıştır. Katılımcılar ölçekleri ya iş yerlerinde ya da evlerinde doldurmuşlardır. Her iki eşe de aynı anda uygulama yapıldığında, eşlerin birbirlerinin yanıtlarını görmemesine özen gösterilmiştir. Uygulama süresi 15-25 dakika arasında değişmiştir.

BÖLÜM 3

BULGULAR

Bu araştırmanın genel amacı, daha önce de belirtildiği gibi, evlilik uyumu, aldatma eğilimi ve çatışma eğilimi arasındaki ilişkileri; cinsiyet, yaş, sosyoekonomik düzey, evlenme biçimi, ilişkinin başlangıcı ile evlilik kararı arasındaki süre, ilişkinin başlangıcı ile evlilik tarihi arasındaki süre, evlilik süresi ve çocuk sayısı değişkenleri açısından incelemektir. Bu amaç çerçevesinde, bu bölümde, verilere uygulanan t testi, varyans analizi ve hiyerarşik regresyon analizi sonucu elde edilen bulgular verilmiş, tüm sonuçlar için anlamlılık düzeyi olarak 0.05 ve 0.01 kabul edilmiştir. Analizler sonucu elde edilen bulgular alt başlıklar halinde belirtilmiştir.

3. 1. Cinsiyet ve Evlenme Biçiminin Aldatma Eğilimi, Evlilik Uyumu ve Çatışma Eğilimi Üzerindeki Etkileri

Cinsiyet ve evlenme biçimleri (flört, görücü usulü, görücü usulü+flört, diğerleri örn.: arkadaşlık, tanıştırlarak, ilk gördüğü anda evlilik kararı alma) flört ve diğerleri olarak ayrılarak evlilik uyumu, aldatma eğilimi ve çatışma eğilimi üzerindeki etkileri verilmiştir. Bu etkiler varyans analizi ile bulunmuştur.

3. 1. a. Cinsiyet ve Evlenme Biçiminin Aldatma Eğilimi Üzerindeki Etkisi

Burada cinsiyet ve evlenme biçiminin (flört ve diğerleri) aldatma eğilimi üzerindeki etkisi verilmiştir.

Cinsiyet ve evlenme biçimine göre aldatma eğilimi ortalamaları Çizelge 3. 1.'de gösterilmiştir.

Çizelge 3. 1. Cinsiyet ve Evlenme Biçimine Göre Aldatma Eğilimi Puanlarının Ortalamaları, Standart Sapmaları

Aldatma				
Cinsiyet	Evlenme Biçimi	N	X	S
Kadın	Flört	86	53.51	20.69
	Diğerleri	44	53.27	21.40
	Toplam	130	53.43	20.85
Erkek	Flört	42	71.41	25.77
	Diğerleri	31	63.06	23.53
	Toplam	73	67.87	25.02
Toplam	Flört	128	59.38	23.92
	Diğerleri	75	57.31	22.67
	Toplam	203	58.62	23.43

Çizelge 3. 1.'deki ortalamalar arasında anlamlı farklılıkların olup olmadığını belirlemek amacıyla verilere 2 (cinsiyet) X 2 (evlenme biçimi) desenine uygun varyans analizi uygulanmıştır. Sonuçlar Çizelge 3. 2.'de görülmektedir.

Çizelge 3. 2. Cinsiyet ve Evlenme Biçimine Göre Aldatma Eğilimi Puanlarına Uygulanan Varyans Analizi Sonuçları

<i>Kaynak</i>	<i>Kareler Toplamı</i>	<i>S. D.</i>	<i>Ortalama Kare</i>	<i>F</i>
<i>Cinsiyet</i>	8481.81	1	8481.81	16.89*
<i>Evlenme Biçimi</i>	816.97	1	816.97	1.63
<i>Cinsiyet x Evlenme Biçimi</i>	729.34	1	729.34	1.45
<i>Hata</i>	99909.15	199	502.06	
<i>Toplam</i>	808444.48	203		

*p<0.01

Çizelge 3. 2.'de görüldüğü gibi, aldatma puanlarına uygulanan varyans analizi cinsiyet temel etkisinin anlamlı olduğunu göstermiştir. Kadınların aldatma eğilimi ortalaması ile erkeklerin aldatma eğilimi ortalaması arasındaki fark anlamlıdır. Kadınların ve erkeklerin ortalamaları sırasıyla 53.43 ve 67.87'dir. Böylece, erkeklerin daha çok aldatma eğilimleri olduğu anlaşılmaktadır.

Öte yandan, evlenme biçimi temel etkisi anlamlı çıkmamıştır. Evlenme biçimine göre aldatma eğilimi düzeyleri arasında anlamlı bir fark yoktur.

Cinsiyet-evlenme biçimi ortak etkisi de anlamlı değildir.

3. 1. b. Cinsiyet ve Evlenme Biçiminin Evlilik Uyumu Üzerindeki Etkisi

Burada cinsiyet ve evlenme biçiminin (flört ve diğer) evlilik uyumu üzerindeki etkisi verilmiştir.

Cinsiyet ve evlenme biçimine göre evlilik uyumu ortalamaları Çizelge 3. 3.'te gösterilmiştir.

Çizelge 3. 3. Cinsiyet ve Evlenme Biçimine Göre Evlilik Uyumu Ortalamaları, Standart Sapmaları

<i>Evlilik Uyumu</i>				
<i>Cinsiyet</i>	<i>Evlenme Biçimi</i>	<i>N</i>	<i>X</i>	<i>S</i>
<i>Kadın</i>	<i>Flört</i>	86	43.53	9.36
	<i>Diğerleri</i>	44	40.37	9.82
	<i>Toplam</i>	130	42.46	9.60
<i>Erkek</i>	<i>Flört</i>	42	44.48	8.19
	<i>Diğerleri</i>	31	44.49	6.76
	<i>Toplam</i>	73	44.48	7.57
<i>Toplam</i>	<i>Flört</i>	128	43.84	8.97
	<i>Diğerleri</i>	75	42.07	8.87
	<i>Toplam</i>	203	43.19	8.95

Çizelge 3. 3.' teki ortalamalar arasında anlamlı farklılıkların olup olmadığını belirlemek amacıyla verilere 2 (cinsiyet) X 2 (evlenme biçimi) desenine uygun varyans analizi uygulanmıştır. Sonuçlar Çizelge 3. 4.'te görülmektedir.

Çizelge 3. 4. *Cinsiyet ve Evlenme Biçimine Göre Evlilik Uyumu Puanlarına Uygulanan Varyans Analizi Sonuçları*

<i>Kaynak</i>	<i>Kareler Toplamı</i>	<i>S. D.</i>	<i>Ortalama Kare</i>	<i>F</i>
<i>Cinsiyet</i>	284.12	1	284.12	3.60*
<i>Evlenme Biçimi</i>	109.95	1	109.95	1.39*
<i>Cinsiyet x Evlenme Biçimi</i>	111.19	1	111.19	1.41*
<i>Hata</i>	15717.41	199	78.98	
<i>Toplam</i>	394835.83	203		

*p>0.05

Çizelge 3. 4.'te görüldüğü gibi, belirtilen evlilik uyumu düzeyi puanlarına uygulanan varyans analizi sonuçlarına göre cinsiyet temel etkisi, evlenme biçimi temel etkisi ve cinsiyet-evlenme biçimi ortak etkisi anlamlı değildir.

3. 1. c. Cinsiyet ve Evlenme Biçiminin Çatışma Eğilimi Üzerindeki Etkisi

Cinsiyet ve evlenme biçiminin (flört ve diğer) çatışma eğilimi üzerindeki etkisine bakılmıştır.

Cinsiyet ve evlenme biçimine göre çatışma eğilimi ortalamaları Çizelge 3. 5.'te gösterilmiştir.

Çizelge 3. 5. Cinsiyet ve Evlenme Biçimine Göre Çatışma Eğilimi Ortalamaları, Standart Sapmaları

Çatışma Eğilimi				
Cinsiyet	Evlenme Biçimi	N	X	S
Kadın	Flört	86	149.77	19.97
	Diğerleri	44	152.30	25.14
	Toplam	130	150.63	21.79
Erkek	Flört	42	153.35	17.29
	Diğerleri	31	145.02	23.27
	Toplam	73	149.81	20.32
Toplam	Flört	128	150.94	19.14
	Diğerleri	75	149.29	24.49
	Toplam	203	150.33	21.23

Çizelge 3. 5.' teki ortalamalar arasında anlamlı farklılıkların olup olmadığını belirlemek amacıyla verilere 2 (cinsiyet) X 2 (evlenme biçimi) desenine uygun varyans analizi uygulanmıştır. Sonuçlar Çizelge 3. 6.'da görülmektedir.

Çizelge 3. 6. Cinsiyet ve Evlenme Biçimine Göre Çatışma Eğilimi Puanlarına Uygulanan Varyans Analizi Sonuçları

<i>Kaynak</i>	<i>Kareler Toplamı</i>	<i>S. D.</i>	<i>Ortalama Kare</i>	<i>F</i>
<i>Cinsiyet</i>	151.20	1	151.20	0.34*
<i>Evlenme Biçimi</i>	371.27	1	371.27	0.82*
<i>Cinsiyet x Evlenme Biçimi</i>	1303.39	1	1303.39	2.89*
<i>Hata</i>	89581.19	199	450.16	
<i>Toplam</i>	4678914.99	203		

*p>0.05

Çizelge 3. 6.'da görüldüğü gibi, çatışma eğilimi puanlarına uygulanan varyans analizi sonuçlarına göre cinsiyet temel etkisi, evlenme biçimi temel etkisi ve cinsiyet-evlenme biçimi ortak etkisi anlamlı değildir.

3. 2. Cinsiyet, Evlilik Uyumu Düzeyi ve Çatışma Eğilimi Düzeyinin Aldatma Eğilimi Üzerindeki Etkisi

Cinsiyet, evlilik uyumu düzeyi ve çatışma eğilimi düzeyinin aldatma eğilimi üzerindeki etkilerine bakılmıştır. Bunun için varyans analizi uygulanmıştır.

Evlilik uyum düzeyleri ölçek toplam puan medyanına göre belirlenmiştir. Elde edilen medyanın (43) altında olanlar düşük, üstünde olanlar düşük evlilik uyumuna sahip olarak kabul edilmişlerdir. Çatışma eğilimi düzeyleri de ölçek toplam puan medyanına göre belirlenmiştir. Elde edilen medyanın (152.52) altında olan düşük, üstünde olanlar yüksek çatışma eğilimine sahip olarak kabul edilmişlerdir.

Cinsiyet, evlilik uyumu düzeyi (düşük-yüksek) ve çatışma eğilimi düzeyine (düşük-yüksek) göre aldatma eğilimi ortalamaları Çizelge 3. 7.'de gösterilmiştir.

Çizelge 3. 7. Cinsiyet, Evlilik Uyumu Düzeyi ve Çatışma Eğilimi Düzeyine Göre Aldatma Eğilimi Ortalamaları, Standart Sapmaları

Aldatma					
Cinsiyet	Evlilik Uyumu	Çatışma Eğilimi	N	X	S
Kadın	Düşük	Düşük	21	63.34	25.11
		Yüksek	38	64.31	20.75
		Toplam	59	63.96	22.19
	Yüksek	Düşük	47	43.26	12.54
		Yüksek	24	47.44	18.67
		Toplam	71	44.67	14.90
Toplam	Düşük	Düşük	68	49.46	19.59
		Yüksek	62	57.78	21.48
		Toplam	130	53.43	20.85
Erkek	Düşük	Düşük	6	99.67	20.29
		Yüksek	19	79.26	28.15
		Toplam	25	84.16	27.55
	Yüksek	Düşük	27	60.06	20.51
		Yüksek	21	58.50	17.02
		Toplam	48	59.38	18.89
Toplam	Düşük	Düşük	33	67.27	25.43
		Yüksek	40	68.36	24.99
		Toplam	73	67.87	25.02
Toplam	Düşük	Düşük	27	71.41	28.30
		Yüksek	57	69.29	24.29
		Toplam	84	69.97	25.49
	Yüksek	Düşük	74	49.39	17.76
		Yüksek	45	52.60	18.57
		Toplam	119	50.60	18.06
Toplam	Düşük	Düşük	101	55.28	23.12
		Yüksek	102	61.93	23.38
		Toplam	203	58.62	23.43

Çizelge 3. 7.'deki ortalamalar arasında anlamlı farklılıkların olup olmadığını belirlemek amacıyla verilere 2 (cinsiyet) X 2 (evlilik uyumu düzeyi) X 2 (çatışma eğilimi düzeyi) desenine uygun varyans analizi uygulanmıştır. Sonuçlar Çizelge 3. 8.'de görülmektedir.

Çizelge 3. 8. Cinsiyet, Evlilik Uyumu Düzeyi ve Çatışma Eğilimi Düzeyine Göre Aldatma Eğilimi Puanlarına uygulanan Varyans Analizi Sonuçları

Kaynak	Kareler Toplamı	S. D.	Ortalama Kare	F
Cinsiyet	14210.73	1	14210.73	36.06*
Evlilik Uyumu	21481.76	1	21481.76	54.50*
Çatışma Eğilimi	642.25	1	642.25	1.63
Cinsiyet x Evlilik Uyumu	1244.25	1	1244.25	3.16
Cinsiyet x Çatışma Eğilimi	1668.43	1	1668.43	4.23**
Evlilik Uyumu x Çatışma Eğilimi	1102.04	1	1102.04	2.80
Cinsiyet x Evlilik Uyumu x Çatışma Eğilimi	554.37	1	554.37	1.41
Hata	76855.56	195	394.13	
Toplam	808444.48	203		

*p<0.01

**p<0.05

Çizelge 3. 8.'de görüldüğü gibi, aldatma eğilimi puanlarına uygulanan varyans analizi cinsiyet temel etkisinin anlamlı olduğunu göstermiştir. Kadınların aldatma eğilimi ortalaması ile erkeklerin aldatma eğilimi ortalaması arasındaki fark anlamlıdır. Kadınların ve erkeklerin ortalamaları sırasıyla 53.43 ve 67.87'dir. Böylece, erkeklerin daha çok aldatma eğilimleri olduğu anlaşılmaktadır.

Evlilik uyum düzeyi temel etkisi de anlamlı çıkmıştır. Evlilik uyumu düzeyine göre, aldatma eğilimi arasında anlamlı bir fark vardır. Evlilik uyumu düşük olanların aldatma eğilimi ortalaması 69.97, evlilik uyumu yüksek olanların aldatma eğilimi ortalaması

50.60'tır. Buna göre, evlilik uyumu düşük olanların aldatma eğilimlerinin yüksek olduğu sonucu ortaya çıkmaktadır.

ANOVA'da cinsiyet-çatışma eğilimi düzeyi ortak etkisi de anlamlı çıkmıştır. Bu etkinin kaynağı Tukey-Kramer testi (Hovardaoğlu, 1994, s.134) ile araştırılmıştır.

Tukey-Kramer testi sonuçlarına göre, çatışma eğilimi düşük olan kadın ve erkeklerin aldatma eğilimleri arasında anlamlı fark vardır ($q=6.12$, $p<0.05$). Ortalamalar sırasıyla 49.46, 67.27'dir. Buna göre, çatışma eğilimi düşük olan erkeklerin, çatışma eğilimi düşük kadınlardan daha fazla aldatma eğilimleri oldukları görülmektedir.

Çatışma eğilimleri düşük ve yüksek olan kadınlar arasında aldatma eğilimi düzeyi açısından anlamlı bir fark yoktur.

Çatışma eğilimleri düşük ve yüksek olan erkekler arasında da aldatma eğilimi düzeyi açısından anlamlı bir fark bulunmamıştır.

Ayrıca, çatışma eğilimi yüksek olan kadın ve erkekler de aldatma eğilimi düzeyi açısından farklılaşmamaktadır.

3. 3. Evlilik Uyumu, Aldatma Eğilimi ve Çatışma Eğilimi Puanlarının Birbirleriyle ve Bazı Değişkenlerle İlişkileri

Katılımcıların hepsinden elde edilen evlilik uyumu, aldatma eğilimi ve çatışma eğilimi düzeyleri ile yaş, sosyoekonomik düzey, ilişkinin başlangıcı ile evlilik kararı arasındaki süre,

ilişkinin başlangıcı ile evlilik tarihi arasındaki süre, evlilik süresi ve çocuk sayısı değişkenleri arasındaki ilişkiler ve ayrıca bu değişkenler arasındaki ilişkilerin kadın ve erkek katılımcılar için ayrı ayrı elde edilmiş sonuçları Çizelge 3.9.'da verilmiştir.

Çizelge 3. 9. Evlilik Uyumu, Aldatma Eğilimi ve Çatışma Eğilimi Düzeylerinin Birbirleriyle ve Bazı Değişkenlerle Korelasyonları (N=204)

		<i>Aldatma Eğilimi</i>	<i>Çatışma Eğilimi</i>	<i>Yaş</i>	<i>SED</i>	<i>Evlilik Kararı</i>	<i>Evlilik Tarihi</i>	<i>Evlilik Süresi</i>	<i>Çocuk Sayısı</i>
<i>Kadın</i>	<i>Evlilik Uyumu</i>	-0.54*	-0.24*	-0.07	0.26*	-0.05	0.00	-0.08	-0.11
	<i>Aldatma Eğilimi</i>		0.22**	0.06	-0.00	0.15	0.13	0.09	0.07
	<i>Çatışma Eğilimi</i>			-0.02	-0.23*	-0.02	0.07	0.09	0.06
<i>Erkek</i>	<i>Evlilik Uyumu</i>	-0.53*	-0.30*	-0.10	0.22	0.12	0.13	-0.06	-0.06
	<i>Aldatma Eğilimi</i>		0.23**	0.07	0.14	0.27**	0.22	0.11	0.05
	<i>Çatışma Eğilimi</i>			0.13	-0.13	-0.02	0.07	0.11	-0.19
<i>Toplam</i>	<i>Evlilik Uyumu</i>	-0.47*	-0.26*	-0.05	0.24*	-0.01	0.03	-0.06	-0.09
	<i>Aldatma Eğilimi</i>		0.20*	0.13	0.04	0.16**	0.13	0.13	0.09
	<i>Çatışma Eğilimi</i>			0.03	-0.19*	-0.02	0.07	0.09	-0.04

*p<0.01

**p<0.05

Çizelge 3. 9. bütün denekler için (n=204) evlilik uyumu, aldatma eğilimi ve çatışma eğilimi düzeyleri ve bazı değişkenler arasında anlamlı ilişkiler olduğunu göstermektedir. Evlilik uyumu ile aldatma eğilimi arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Buna göre, evlilik uyumu yükseldikçe aldatma eğiliminin düştüğü ya da aldatma eğilimi düştükçe evlilik uyumunun yükseldiği anlaşılmaktadır. Yine çizelgeden görüleceği gibi, aldatma eğilimi ile çatışma eğilimi arasında da anlamlı bir ilişki vardır. Aldatma eğilimi yükseldikçe çatışma eğiliminin yükseldiği ya da çatışma eğilimi yükseldikçe aldatma eğiliminin yükseldiği görülmektedir. Evlilik uyumu ile çatışma eğilimi arasındaki ilişki de negatif ve anlamlıdır. Evlilik uyumu yükseldikçe çatışma eğilimi düşmektedir ya da çatışma eğilimi yükseldikçe

evlilik uyumu düşmektedir. Ayrıca evlilik uyumu düzeyi ile sosyoekonomik düzey arasında pozitif yönde, çatışma eğilimi düzeyi ile sosyoekonomik düzey arasında negatif yönde bir ilişki olduğu görülmektedir. Bu sonuç, sosyoekonomik düzey yükseldikçe evlilik uyumunun yükseldiğini; çatışma eğiliminin düştüğünü göstermektedir. Bu çizelgeye göre, ilişkinin başlangıcı ile evlilik kararı arasındaki süre arttıkça aldatma eğiliminin de arttığı sonucuna ulaşılmaktadır.

Hem kadınlarda hem de erkeklerde evlilik uyumu ile aldatma eğilimi arasında negatif ve anlamlı ilişkiler bulunmuştur. Buna göre, evlilik uyumu yüksek olan kadınların ve erkeklerin aldatma eğilimleri düşmektedir ya da aldatma eğilimi düştükçe evlilik uyumu yükselmektedir. Kadınların ve erkeklerin evlilik uyumları ile çatışma eğilimleri arasındaki ilişkiler de negatif ve anlamlıdır. Evlilik uyumu yüksek olan kadınların ve erkeklerin çatışma eğilimlerinin düştüğü ya da çatışma eğilimleri yükseldikçe evlilik uyumlarının düştüğü görülmektedir. Ayrıca, kadınlarda ve erkeklerde aldatma eğilimi ile çatışma eğilimi arasında da pozitif ve anlamlı bir ilişki vardır. Aldatma eğilimi yüksek olan kadınların ve erkeklerin çatışma eğilimlerinin de yükseldiği ya da çatışma eğilimi düşen kadın ve erkeklerin aldatma eğilimlerinin düştüğü görülmektedir.

Kadınlarda sosyoekonomik düzey ile evlilik uyumu düzeyi arasında pozitif yönde, sosyoekonomik düzey ile çatışma eğilimi düzeyi arasında negatif yönde ilişkiler vardır. Sonuç olarak, kadınlarda sosyoekonomik düzey yükseldikçe evlilik uyumunun arttığı ve çatışma eğiliminin düştüğü görülmektedir.

Erkeklerde ilişkinin başlangıcı ile evlilik kararı arasındaki süre arttıkça aldatma eğilimi düzeyi de artmaktadır.

3. 4. Aldatma Eğiliminin Yordanması

Katılımcıların aldatma eğilimi düzeylerinin bazı değişkenler temel alınarak, yordanması için hiyerarşik regresyon analizi yapılmıştır.

Evlilik uyumu, çatışma eğilimi, cinsiyet, yaş, sosyoekonomik düzey, evlenme biçimi, ilişkinin başlangıcı ile evlilik kararı arasındaki süre, ilişkinin başlangıcı ile evlilik tarihi arasındaki süre, evlilik süresi ve çocuk sayısının aldatma eğilimini ne kadar açıkladığını belirlemek amacıyla verilere hiyerarşik regresyon analizi uygulanmıştır. Sonuçlar çizelge 3. 10.'da verilmiştir.

Çizelge 3. 10. Aldatma Eğilimi Düzeyi Puanlarına Uygulanan Hiyerarşik Regresyon Analizi Sonuçları

<i>Yordayıcı Değişken</i>	<i>R²</i>	<i>R² Değişim</i>	<i>F Değişim</i>	<i>Beta</i>	<i>t</i>
Evlilik Uyumu	0.25	0.25	56.28*	-0.50	-7.50*
Cinsiyet	0.36	0.12	30.97*	0.34	5.57*
SED	0.39	0.03	8.21*	0.18	2.87*
İlişkinin Başlangıcı ile Evlilik Kararı Arasındaki Süre	0.41	0.02	6.33**	0.15	2.51**

*p<0.01

**p<0.05

Çizelge 3.10'da da görüldüğü gibi, aldatma eğilimi puanlarına uygulanan hiyerarşik regresyon analizi sonucuna göre evlilik uyumu, cinsiyet, sosyoekonomik düzey ve ilişkinin başlangıcı ile evlilik kararı arasındaki süre değişkenleri aldatma eğiliminin %41'ini açıklamaktadır. Evlilik uyumu yordayıcı değişkenler arasında katkısı en yüksek olandır; aldatma eğiliminin %25'ini açıklamaktadır.

BÖLÜM 4

TARTIŞMA

Daha önce de belirtildiği gibi bu araştırmada, evlilik uyumu, aldatma eğilimi ve çatışma eğilimi arasındaki ilişki; cinsiyet, yaş, sosyoekonomik düzey, evlenme biçimi, ilişkinin başlangıcı ile evlilik kararı arasındaki süre, ilişkinin başlaması ile evlilik tarihi arasındaki süre, evlilik süresi ve çocuk sayısı değişkenleri açısından incelenmiştir.

Bu bölümde buraya kadar verilen bulgular tartışılmıştır.

4. 1. Cinsiyet ve Evlenme Biçiminin Aldatma Eğilimi, Evlilik Uyumu ve Çatışma Eğilimi Üzerindeki Etkileri

Kadınların belirttiği aldatma eğilimi ortalaması ile erkeklerin aldatma eğilimi ortalaması arasındaki fark anlamlıdır. Kadınların ve erkeklerin ortalamaları sırasıyla 53.43 ve 67.87'dir. Böylece, erkeklerin daha çok aldatma eğilimleri olduğu anlaşılmaktadır.

Wiederman (1997) aldatma konusunda yapılan çalışmaların ortak özelliği olarak, erkeklerin kadınlara oranla evlilik dışı ilişki yaşama yüzdelerinin çok daha fazla olmasını göstermektedir. Genel olarak erkekler kadınlara oranla daha fazla evlilik dışı ilişki yaşamaktadır (Atkins, Baucom ve Jacobson, 2001; Atwood ve Seifer, 1997; Buunk ve Bakker, 1995; Egan ve Angus, 2004).

Bu sonuç tek eşliliği daha az savunan erkeklerin Boekhout, Hendrick ve Hendrick (2003) aldatma nedenlerinden kaynaklanıyor olabilir. Yenilik arama, hissedecekleri anlık tatmin duygusuna yenilme ya da çevrelerinde ciddi bir ilişki istemeyen kadınların varlığı (Norment, 1998a) gibi kadınlara göre daha basit nedenlerle aldatan erkeklerin aldatma oranlarının yüksek olması beklenilebilir bir sonuçtur. Bu durum, aldatmaya yapılan cinsel ya da duygusal atıf da göz önünde bulundurulduğunda, aldatmaya daha çok cinsel atıfta bulunan erkeklerin aldatma tetikleyicilerinin daha kolay ve daha sıklıkla ortaya çıkabileceği şeklinde yorumlanabilir.

Kendine güvenlerini arttırma isteği, duygusal olarak ihmal edildiklerini düşünme, heyecan arayışı, romantizm ihtiyaçlarını karşılama isteği, eşlerinden ya da partnerlerinden daha zengin ve statü sahibi biriyle beraber olmak arzusu, cinsel tatminsizlik ve hiç bitmeyen ev işlerinin ve sorumlulukların yükünden kurtulma isteği (Norment, 1998b) gibi nedenlerle aldatan kadınların ise ilişkilere daha az cinsel atıf yaptıkları (Boekhout, Hendrick ve Hendrick, 2003) belirtilmektedir. Görüldüğü gibi, duygusal temelli aldatma tetikleyicileri kadınlarda daha fazla olduğu için kadınların evlilik dışı ilişki yaşama olasılığı daha az olabilir.

Öte yandan, aldatma eğilimi üzerinde evlenme biçimi temel etkisi anlamlı çıkmamıştır. Evlenme biçimine göre aldatma eğilimi düzeyleri arasında anlamlı bir fark yoktur. Bununla ilgili literatürde herhangi bir araştırmaya rastlanmamıştır. Ama Solomon, Knobloch ve Fitzpatrick'in (2004) ayrık, bağımsız ve geleneksel evlilik şemaları dikkate alındığında evlenme biçimlerinin aldatma eğilimi üzerinde bir etkisi olması beklenebilirdi. Çünkü geleneksel şemaya sahip olan bireyler evliliklerinde en fazla bağlılık hissedenlerdir. Bu kişiler ayrık şemaya sahip olanlara oranla partnerlerinin de kendilerine daha bağlı

olduğunu söylerler. Bağımsız ve ayırık şemaya sahip olan bireyler, geleneksellere oranla partnerlerinin daha fazla ilişki alternatifi olduğunu düşünürler. Şemaların bu etkilerine rağmen, Türk örneğinde yapılan bu çalışmada geleneksel evlenme biçimi olan görücü usulünün aldatma eğilimi üzerinde anlamlı bir etkisi bulunmamıştır. Ayrıca bu sonuç, aldatmanın evlilik öncesi ilişkinin gelişme şekli ile değil, evlilik süresi içerisinde yaşanan ilişkişel nedenlerden kaynaklanmasına bağlanabilir.

Aldatma eğilimi üzerinde cinsiyet-evlenme biçimi ortak etkisi de anlamlı değildir. Kadın ya da erkeklerin flört ya da diğer şekillerde evlenmesinin aldatma eğilimini etkilemediği görülmüştür.

Kadınların ve erkeklerin evlilik uyum düzeyleri farklılaşmamaktadır. Evlilik uyumu ile ilgili araştırmalara bakıldığında evlilik uyumunun cinsiyete göre farklılaşmadığı (Bonds-Raacke, Bearden, Carriere, Anderson ve Nicks, 2001; Hamamcı, 2005) görülse de bazı araştırmalarda da (Gökmen, 2001; Hasta, 1996) erkeklerin kadınlara oranla evliliklerinden daha fazla doyum aldıkları bulunmuştur.

Evlenme biçimine göre de evlilik uyum düzeyi farklılaşmamaktadır. Evlenme biçimlerini flört ve diğer olarak ayırmıştık. Diğerinde ise görücü, görücü+flört ve az sayıda arkadaşlık, tanıştırlarak, ilk gördüğü anda evlilik kararı alanlar yer almaktadır. Türkiye’de görücü usulünün evlenme biçiminin geleneksel, flörtün ise evlenme biçiminin modern boyutunda yer aldığını düşünebiliriz. Literatürde, modern çiftlerin geleneksel çiftlere oranla evlilik uyumlarının daha yüksek olduğu (McGovern ve Meyers, 2002) bulunsa da, bu

araştırmada böyle bir sonuca ulaşılmamıştır. Bu sonuç flrtle evlenenlerin yüzdesinin (%63.1) diğerlerine göre daha yüksek olmasına bağlanabilir.

Cinsiyet-evlenme biçimi ortak etkisinin evlilik uyumu üzerinde anlamlı bir etkisi görülmemiştir. Cinsiyetin evlilik doyumunu ve evlilikte yaşanan problemlerle ilişkisine bakıldığında geleneksel cinsiyet rollerini kabul eden erkeklerin zaman içinde evlilik doyumlarının düştüğü görülse (Faulkner, Davey ve Davey, 2005) de kadın ya da erkeklerin flört ya da diğer Şekillerde evlenmesinin evlilik uyumunu etkilemediği görülmüştür.

Dökmen (2002) kişiler arasındaki iletişim çatışmalarının niteliğini belirleyen faktörlerden biri olarak cinsiyeti göstermiştir. Kadınlar ve erkekler farklı iletişim kültürlerine (Athenstaedt, Haas ve Schwab, 2004; MacGeorge, Graves, Feng ve Gillihan, 2004) sahiptir. Bu araştırmada ise cinsiyete göre evli bireylerin çatışma eğilimi düzeyleri farklılaşmamıştır.

Yine evlenme biçiminin çatışma eğilimi üzerinde anlamlı bir etkisine rastlanmamıştır. Cinsiyet-evlenme biçiminin çatışma eğilimi üzerinde de anlamlı etkileri bulunmamıştır. Modernlik-geleneksellik boyutunda ve de cinsiyet açısından değerlendirdiğimizde, geleneksel cinsiyet rollerine sahip erkeklerin duygularını ifade etmekte zorlandıkları, eşleriyle ilişkideki adalet ve karar verme konularında daha fazla sorun yaşadıkları (Faulkner, Davey ve Davey, 2005) belirtilmektedir. Bunun evlilikte çatışmalara yol açabileceği açıktır. Daha önce de değinildiği gibi, örneklemede evlenme biçimlerindeki eşitsiz dağılımın çatışma eğilimi üzerindeki etkisinin anlamlı çıkmamasına yol açmış olabilir.

4. 2. Cinsiyet, Evlilik Uyumu Düzeyi ve Çatışma Eğilimi Düzeyinin Aldatma Eğilimi Üzerindeki Etkisi

Erkeklerin daha çok aldatma eğilimleri olduğu bilinmektedir.

Evlilik uyum düzeyi temel etkisi de anlamlı çıkmıştır. Evlilik uyumu düzeyine göre, aldatma eğilimi arasında anlamlı bir fark vardır. Evlilik uyumu düşük olanların aldatma eğilimi ortalaması 69.97, evlilik uyumu yüksek olanların aldatma eğilimi ortalaması 50.60'tır. Buna göre, evlilik uyumu düşük olanların aldatma eğilimlerinin yüksek olduğu sonucu ortaya çıkmaktadır.

Daha önce de belirtildiği gibi, evlilik dışı ilişki ile ilgili en yaygın kabul gören yüklemelerden biri evliliklerdeki mutsuzluk ve çatışmalardır (Atkins, Dimidjian ve Jacobson, 2001). Doyumsuzluk düzeyi arttıkça ilişkide beklentiler, seçenekler (alternatifler) ve sınırlılıklar önemli bir rol oynamaya başlamaktadır (Hazan ve Shaver, 1994).

Karşılıklı Bağımlılık Kuramı bakış açısından, kişilerarası ilişkiler, ödül-bedel mübadelesine dayanır ve insanlar, ödülü (haz ve doyum) yüksek, bedeli (bireyin performansını kitlemeye yönelik faktörler) düşük ilişkileri tercih ederler. Ödül ve bedel arasındaki fark, yani, sonuç pozitif olduğunda birey ilişkiyi sürdürme, negatif olduğunda ilişkiyi değiştirme veya sonlandırma eğilimi gösterecektir. Bundan yola çıkarak ilişkiyel doyumunu yüksek bireylerin ilişkiden daha büyük ödül elde ettikleri için, aldatma eğilimlerinin düşük olması beklenilebilir. Bununla birlikte, bireylerin başka bir ilişkiden elde edecekleri doyum miktarının, mevcut ilişkilerinininkinden daha az olması da kişiyi ilişkiye bağlı tutabilir.

Karşılıklı Bağımlılık Kuramı'na göre herhangi bir ilişkiyi bitirmenin de bedeli vardır. Bu bedel, o ilişkiye yapılan bazı yatırımlar, ilişki uğruna feda edilen diğer ilişkiler, ilişkiyi koparmak için harcanacak çaba, zaman, üzüntü vs. den oluşur. Bu nedenle bir ilişkinin sona erdirilmesi için seçenek olan ilişkiden elde edilecek doyumun, içinde bulunulan ilişkinin doyum düzeyinden epeyce yüksek olması gerekmektedir (Hortaçsu, 1997). Flörtün ya da cinsel partnerin yatırım statüsünün, bireyin başka biriyle romantik ya da cinsel ilişkiye girmesinde gerçek bir engel olduğu da bulunmuştur (Seal, Agostinelli ve Hannett, 1994).

Hakkaniyet Kuramı da ilişkideki ödül ve bedel eşitliğini yeniden sağlamak için bireylerin ikili ilişki dışındaki ilişkiye yatırım yapabileceğini belirtmektedir. İlişkiden daha az ödül elde eden bireyin evlilik doyumunu düşebilir, bu da alternatiflerin değerlendirilmesine neden olabilir. Kadın ya da erkek ilişkide eşitliği yakalamak için ortamı terk etme ya da ilişkiyi bitirmeyi deneyebilir. Bu nedenle kaybedeceği çok az şey vardır ve önündeki seçenekleri araştırarak yeni kazanımlar elde edebilir. Ayrıca, bireyler mutlu, doyumlu ve eşit ilişkide olsalar da, çekici alternatiflerle karşılaşabilirler (Sprecher, 1998).

Farklı bir sonuç olarak cinsiyet-çatışma eğilimi düzeyi ortak etkisi de anlamlı çıkmıştır. Tukey-Kramer testi sonuçlarına göre, çatışma eğilimi düşük olan erkeklerin, çatışma eğilimi düşük kadınlardan daha fazla aldatma eğilimleri oldukları görülmektedir. Erkekler sahip oldukları iletişim becerileri ile hem karşı cinsi etkileyebilir hem de aldatma durumunu eşinden gizleyebilir. Genel olarak dili, kadınlar sosyal ilginin kalitesini artırmayı bekledikleri için, erkeklerse sosyal baskınlığın kalitesini arttırmak için kullanırlar (Basow ve Rubenfeld, 2003). Aldatmada da sosyal baskınlığını, egolarını tatmin etme (Norment, 1998a),

cinsel gücünü, cazibesini kanıtlama yoluyla gösteren erkeklerin iletişim becerilerine sahip olması gerekebilir.

Çatışma eğilimleri düşük ve yüksek olan kadınlar arasında aldatma eğilimi düzeyi açısından anlamlı bir fark yoktur.

Çatışma eğilimleri düşük ve yüksek olan erkekler arasında da aldatma eğilimi düzeyi açısından anlamlı bir fark bulunmamıştır.

Ayrıca, çatışma eğilimi yüksek olan kadın ve erkekler de aldatma eğilimi düzeyi açısından farklılaşmamaktadır.

4. 3. Evlilik Uyumu, Aldatma Eğilimi ve Çatışma Eğilimi Puanlarının Birbirleriyle ve Bazı Değişkenlerle İlişkileri

Evlilik uyumu yüksek olan kadınların ve erkeklerin aldatma eğilimleri düşmektedir ya da aldatma eğilimi düştükçe evlilik uyumu yükselmektedir. Bu sonuca daha önce de yer verdik.

Bir başka sonuç da, kadınlarda ve erkeklerde aldatma eğilimi ile çatışma eğilimi arasında da pozitif ve anlamlı bir ilişki olmasıdır. Aldatma eğilimi yüksek olan kadınların ve erkeklerin çatışma eğilimlerinin de yükseldiği ya da çatışma eğilimi düşen kadın ve erkeklerin aldatma eğilimlerinin düştüğü görülmektedir. Atkins, Dimidjian ve Jacobson (2001) evlilik dışı ilişkilerin nedeni olarak çatışmalara atıfta bulunulduğunu belirtmektedirler. Aldatmanın ortaya çıkmasıyla iletişiminin önemini anlama gibi olumlu sonuçlar

yaşanabilmesi (Olson ve diğer., 2002) de evlilikte çiftlerin birbirine bağlı olmasında iletişimin rolünü göstermektedir.

Kadınların ve erkeklerin evlilik uyumu yükseldikçe çatışma eğilimi düşmektedir ya da çatışma eğilimleri yükseldikçe evlilik uyumu düşmektedir. Daha önceki araştırmalarda da bu sonuca rastlanmaktadır. Sabatalli, Buck ve Kenny (1986) yeni evli çiftler arasında yaptıkları araştırmada, eşler arasında özel bir iletişim ilişkisi olduğunu ve bu iletişimin kalitesinin evliliğin kalitesini de etkilediğini belirtmiştir. Üniversite öğrencileri arasında yakın ilişki içinde olan bireylerin, günü birlik ilişkiler yaşayanlara oranla sözel olmayan iletişime daha fazla önem verdikleri görülmüştür. Yakın ilişki yaşayan bireyler, ilişki doyumlarını günü birlik ilişki yaşayanlara oranla daha yüksek olarak nitelendirmişlerdir (McGinty, Knox ve Zusman, 2003). Varolan anlaşma durumu ve negatif çatışmalar, ilişki doyumunu etkileyen faktörlerdir. Anlaşmanın düşmesi durumunda ilişki doyumunu düşer ve negatif çatışmalar artar (Cramer, 2001). Cramer (2003) bir ilişkide yaşanan negatif tartışmaların partnerin anlaşılma ve kabul edilme duygularına zarar verdiğini ve ilişki doyumunu düşürdüğü belirtmiştir. Empati kurma davranışı da ilişki doyumunu ile yakından alakadır. Kadınların ve erkeklerin evlilik süresince sözel şiddet göstermesi, evliliğin birinci yıl dönümünde evlilik uyumunun düşmesine neden olan faktörlerden biridir (Schumacher ve Leonard, 2005). Bu araştırma sonuçlarından da, yakın ilişkilerde iletişimin evlilik doyum düzeyine etkilerini görmekteyiz.

Erkeklerin eşlerinden gelen sözsüz iletilere yeterince duyarlı olmamaları ile ailedeki çatışma arasında da karşılıklı ilişki bulunabilir. Erkeklerin sözsüz iletileri değerlendirme becerilerinin düşük olması ya da bu tür iletilere ilgi göstermemeleri, ailedeki çatışmaların nedenlerinden birisi olabilir. Bunun yanında kadınların sözsüz iletilere fazla duyarlı olmaları

da bazı çatışmalara yol açabilir (Dökmen, 2002). Büyük bir olasılıkla, erkekler genellikle az konuştuklarından, sözleri anlamlı ve önemli olarak algılanmaktadır (Hortaçsu, 1997). Geleneksel cinsiyet rolleri erkeklerin duygularını ifade edememeleriyle alakalı olup, depresyona neden olabilmektedir ve sonuç olarak evlilik doyumunu düşürebilmektedir (Faulkner, Davey ve Davey, 2005). Evli kadın ve erkekler arasındaki iletişim becerileri farkı evlilikte çatışmalara yol açabilmekte ve bu da dolayısıyla evlilik doyumunu düşürmektedir.

Ayrıca Malkoç (2001) da evlilik uyumu yüksek bireylere göre evlilik uyumu düşük olan bireylerin daha fazla yıkıcı ve daha az yapıcı iletişim şekilleri kullandığını belirtmiştir.

Kadınlarda sosyoekonomik düzey yükseldikçe evlilik uyumu yükselmekte; çatışma eğilimi düşmektedir. Bu durum, eve giren gelir miktarı arttıkça, iletişim becerilerinin olumlu yönde etkilenmesi ve bunun da evlilik uyumunu arttırması olarak açıklanabilir. Türk örneğinde yapılan bu çalışmada da evliliklerin yapılmasında ekonomik koşulların yönlendirici etkisi olduğu göz ardı edilmemesi gereken bir durumdur. Bununla birlikte, evlilikte kadınların mutluluklarının ve iletişim becerilerinin erkeklere göre gelir durumundan daha fazla etkilendiği şeklinde yorumlanabilir. Buss'ın (1994) eş seçme stratejileri kuramına göre, evrimsel süreç içerisinde, farklı cinsiyetler eş seçimine ilişkin farklı stratejiler geliştirmişlerdir. Eş seçiminde erkekler için potansiyel eşin fiziksel çekiciliği daha önemliken; kadınlar için potansiyel eşin statüsü, ekonomik kaynakları ve kendisine ve çocuklarına yatırım yapma konusundaki isteği gibi özellikler daha önemlidir (Akt.: Çetinkaya, Gülbetekin ve Dural, 2004).

Erkeklerde ilişkinin başlangıcı ile evlilik kararı arasındaki süre arttıkça aldatma eğiliminin de arttığı sonucuna ulaşılmaktadır. Bu sonuç, bu iki değişken arasındaki ilişkinin araştırıldığı başka bir çalışmaya rastlanmaması nedeniyle önemli bir bulgudur. Bu sonuç, uzatmalı ilişki sürdüren kişilerin ilişkiyi yaşayış biçimleri ve ilişkiye bakış açıları ile yorumlanabilir. Uzatmalı ilişkiler uzun flört dönemi olan ve evlilik kararı geç alınan ilişkilerdir. Bu ilişkilerde çiftler birbirileri ile daha az zaman geçirmektedirler, boş zaman etkinlikleri sırasından eşlerinden ayırırlar ve gündelik işleri birlikte yapmamaktadırlar. Ayrıca bu tür ilişkilerde evlilik olasılığını yüksek görmeyen kişiler, başka seçeneklerini açık tutmak amacıyla zamanlarının bir bölümünü başkalarına ayırabilirler (Huston, Surra, Fitzgerald ve Cate, 1981, Akt.: Hortaçsu, 1997). Uzatmalı ilişkilerde evlenme kararı alma nedenleri de ilişki dışı olaylardır (iş değiştirdim, hastalandım, kader) (Surra, Arizzi ve Asmussen, 1988, Akt.: Hortaçsu, 1997). Evlilik öncesi birbirini tanımak için zaman ayırmayan bu çiftlerde aynı evi paylaşma söz konusu olduğunda çatışmaların olması söz konusu olabilir. Çatışmaların da aldatma eğilimini arttırdığı bilinmektedir. Ayrıca evlilik öncesi ilişki alternatiflerini göz önünde tutan bu bireyler; mutlu, doyumlu ve eşit ilişkide olsalar da, çekici alternatiflerle karşılaşabilirler (Sprecher, 1998). Başka bir boyut da Türk örnekleme ile çalışıldığı için geleneksel evlenme biçimi olan görücü usulüdür. Bu çalışmada evlenme biçiminin aldatma eğilimi üzerinde anlamlı bir etkisi çıkmamıştır. Ama ilişki başlangıcı ile evlilik kararı arasındaki süre azaldıkça aldatma eğiliminin azaldığı düşünüldüğünde; görücü usulü ile yapılan evliliklerde, evlilik kararı ile yola çıkılmasının da göz önünde bulundurulması gerekir. Solomon, Knobloch ve Fitzpatrick (2004) geleneksel şemaya sahip olan bireylerin evliliklerinde en fazla bağlılık hissedenler olduğunu da belirtmektedir. Düşünülmesi gereken bir başka nokta da, erkeklerde aldatma nedenlerinden birinin yenilik arama olmasıdır. Yenilik arama, eşe yönelik heyecan azalması ve bıkkınlıkla

ortaya çıkabilecek bir durumdur. Bu nedenle, aldatmanın ortaya çıkması için, aradan bir süre geçmesi gerekiyor ki eşe yönelik heyecan azalsın ve bıkkınlık ortaya çıksın.

4. 4. Aldatma Eğiliminin Yordanması

Aldatma eğilimi puanlarına uygulanan hiyerarşik regresyon analizi sonucuna göre, analizi evlilik uyumu, cinsiyet, sosyoekonomik düzey ve ilişkinin başlangıcı ile evlilik kararı arasındaki süre değişkenleri aldatma eğiliminin %41'ini açıklamaktadır. Evlilik uyumunun katkısı anlamlıdır ve aldatma eğiliminin %25'ini açıklamaktadır. Aldatma eğilimi ile bu değişkenler arasındaki ilişkiler yukarıda tartışılmıştır. Burada önemli olan nokta, evlilik uyumunun aldatma eğilimini en fazla açıklayan değişken olmasıdır. Evlilik uyumu ve aldatma eğilimi arasındaki ilişki tartışılırken de söylendiği gibi literatürde de evlilik dışı ilişkilere yapılan yüklemelerden en önemlisi evlilik doyumdur.

4. 5. Sonuç ve Öneriler

Bu çalışmanın bulguları, kısaca, evlilik uyumu, aldatma eğilimi ve çatışma eğiliminin birbirleriyle ve bazı değişkenlerle (cinsiyet, yaş, sosyoekonomik düzey, evlenme biçimi, ilişkinin başlangıcı ile evlilik kararı arasındaki süre, ilişkinin başlaması ile evlilik tarihi arasındaki süre, evlilik süresi ve çocuk sayısı) arasındaki ilişkilere işaret etmektedir.

Bu sonuçlar, genelde, şimdiye kadarki sonuçlarla tutarlıdır. Ancak özellikle evlenme biçimi ve ilişkinin başlangıcı ile evlilik kararı arasındaki süre değişkenleri ilk defa bu araştırmada ele alınmıştır.

Evlilik, iletişim özellikle de evlilik dışı ilişkiler ülkemizde az araştırılan bir konudur. Bu nedenle aldatma ile ilgili birçok araştırmaya yer verilmesi ve evlilik uyumu, iletişim çatışmaları ve aldatmayı aynı araştırma kapsamında bulundurması bakımından bu çalışma bu eksikliği gidermede bir katkı amacı taşımaktadır.

Ayrıca günümüzde oldukça güncel olan aldatma konusunu temel alması bakımından da önemli bir çalışmadır.

Bu araştırmada, aldatma eğiliminin ölçülmesi amacıyla Aldatma Eğilimi Ölçeği geliştirilmiştir. Bu ölçeğin daha sonra yapılacak çalışmalara yardımcı olması düşünülmektedir. Ölçek yardımıyla evli bireylerin aldatma eğilimleri ölçülmüş ve evlilik uyumu, çatışma eğilimi ve diğer değişkenlerle arasındaki ilişkiler araştırılarak bulgular tartışılmıştır. Bir başka deyişle, bu araştırma aldatma ile diğer değişkenler arasındaki ilişkileri

ele alması açısından önemli sayılabilir. Ek olarak, bulgular, özellikle cinsiyet, evlilik uyumu, çatışma eğilimi ve ilişkinin başlangıcı ile evlilik kararı arasındaki süre ile aldatma eğilimi arasındaki ilişkiler hakkında önemli ipuçları sunmaktadır.

Çalışma bulgularının, aldatma eğiliminin ve çatışma eğiliminin evlilik uyumunu düşürdüğü ve özellikle aldatma durumlarında ilişkinin sonlanabileceği gerçeği dikkate alındığında bu evlilik ile ilgili yapılan araştırmalara ve evli insanlarla çalışan terapistlere yol gösterici olabilir. Çünkü evlilikte problemlerin çözülmesinde sorununun nereden kaynaklandığının bilinmesi büyük ölçüde yardımcı olacaktır.

Ancak, geliştirilen Aldatma Eğilimi Ölçeği araştırmanın amacına hizmet etmekle birlikte, aldatmanın nedenleri, cinsel-duygusal doğası ile bilgi vermemektedir. Bu sınırlılığın aldatmanın nedenlerini ve cinsel-duygusal doğasını ölçme amacına hizmet eden yeni ölçeklerin geliştirilmesi ya da uyarlanması yoluyla giderilmesi yerinde olacaktır.

Kuramsal yaklaşımlar ödül-bedel ilişkisi, ilişki eşitliği ve ilişkiyel yatırımın da aldatmayı ortaya çıkarabileceğine işaret etmektedir. Aldatmanın kuramsal çerçevede sınılanması da yararlı olacaktır.

Batı literatüründe olduğu gibi, aldatmanın öykü tamamlama ya da senaryoları yorumlama yoluyla ölçülmesi bu alanda yapılacak çalışmalara ışık tutabilir.

Ayrıca, çiftlerle yapılacak çalışmalar evlilikte ölçülen değişkenler açısından daha geniş bilgiler sağlayabilir.

Özet

Evlilik, karşılıklı cinsel doyumun sağlanmasını, birlikteliği, dayanışmayı ama bunlardan da önemlisi, neslin devamını sağlayan bir ilişki biçimidir. Bu ilişkinin sürmesi, üstelik mutlu, yaratıcı ve geliştirici biçimde sürmesi ise hedeftir. Çağımızda, bu tür evliliklere her zamandan fazla ihtiyaç duyulmaktadır. Çünkü toplumların varlığı, bireylerin mutlu ve uyumlu aileler kurmalarına bağlanmaktadır. Evlilikte mutluluğu etkileyen faktörler olan uyum, aldatma ve çatışma sosyal psikoloji çalışmalarında yer almaktadır.

Bu çalışmada, öncelikle aldatma, evlilik uyumu ve çatışma eğiliminin tanımları yapılmış, değişik yaklaşımların açıklamalarına yer verilmiş, daha sonra ilgili araştırma sonuçları aldatma, evlilik uyumu ve çatışma eğilimi ile bazı değişkenler arasındaki ilişkiler çerçevesinde sunulmuştur.

Evlilik uyumu, aldatma eğilimi ve çatışma eğiliminin birbirleriyle ve bazı değişkenlerle arasındaki ilişkilerin incelenmesi amacıyla gerçekleştirilmiş olan bu çalışmada veriler Evlilik Uyum Ölçeği, Aldatma Eğilimi Ölçeği ve Çatışma Eğilimi Ölçeği kullanılarak toplanmıştır. Aldatma Eğilimi Ölçeği araştırmacı tarafından geliştirilmiş, ölçeğin geçerli ve güvenilir olduğu sonucuna varılmıştır.

Araştırma grubunu evli olan 204 kişi oluşturmuştur.

Araştırmanın bulguları aşağıdaki gibi özetlenebilir;

1. Evlilik uyumu yüksek olan hem kadınların hem de erkeklerin çatışma eğiliminin düşük olduğu görülmektedir.
2. Kadınların sosyoekonomik düzeyi yükseldikçe evlilik uyumları yükselmekte; çatışma eğilimleri düşmektedir.
3. Evlilik uyumu yüksek olan kadınlar ve erkekler aldatma eğilimlerini düşük belirtmişlerdir.
4. Aldatma eğilimi yüksek olan kadınların ve erkeklerin çatışma eğilimlerinin de yüksek olduğu görülmektedir. Cinsiyete göre çatışma eğilimi düşük olanlar karşılaştırıldığında, çatışma eğilimi düşük olan erkeklerin, çatışma eğilimi düşük kadınlardan daha fazla aldatma eğilimleri oldukları görülmektedir.
5. Aldatma eğilimi en iyi yordayan değişkenler sırasıyla, evlilik uyumu, cinsiyet, sosyoekonomik düzey ve ilişkinin başlangıcı ile evlilik kararı arasındaki süredir.
6. Erkekler daha çok aldatma eğilimi belirtmişlerdir.
7. Erkeklerde ilişkinin başlangıcı ile evlilik kararı arasındaki süre arttıkça aldatma eğilimi düzeyinin de arttığı görülmektedir.

Summary

Marriage is a type of relationship which provides mutual sexual satisfaction, companionship, solidarity and most importantly the continuation of the descendants. The aim is the continuation of such kind of relationship in a happy, creative and constructive manner. In contemporary era, these types of marriages are always necessary. Since the existence of the societies depend on establishing happy and harmonious families. The factors affecting happiness in a marriage are; harmony, infidelity and conflict; which are studied within the field of social psychology.

In this piece of study, first of all, the definitions of the terms; infidelity, marriage harmony and conflict tendencies were given. The definitions of different approaches were given in accordance with the results of related studies and variables.

The study was aimed to identify the relationship between marital adjustment, infidelity and conflict tendencies and several other variables. The data were collected through 'Marital Adjustment Scale', 'Conflict Tendency Scale' and 'Infidelity Tendency Scale'. 'Infidelity Tendency Scale' was developed by the researcher and it was concluded that is both reliable and valid.

The study was conducted among 204 married individuals.

The results of the study could be summarised as below:

1. The participants who were scored high in marital adjustment, scored low in conflict tendencies. This was true for both males and females.
2. SES of women increase their marital adjustment were also increase whereas their conflict tendencies decrease.
3. The participants who were scored high in marital adjustment, scored low in infidelity tendencies. This was true for both males and females.
4. The participants who were scored high infidelity tendency also scored high in conflict tendencies. This was true for both males and females. Gender comparisons stated that the males, who had low conflict tendencies, had higher infidelity tendencies as compared to females who also had low conflict tendencies.
5. The variables which affected infidelity tendency best were –in order- marital adjustment, gender, SES level and the duration between the beginning of the relationship and the marriage decision.
6. Males had higher tendencies for infidelity.
7. For males, when the duration between the beginning of the relationship and the marriage decision increase, infidelity tendencies increase.

KAYNAKÇA

- Akfırat, F.Ö. (1995). *Çalışan ve çalışmayan kadınlarla eşlerinin nedensellik ve sorumluluk yüklemeleri ve evlilik doyumları*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi.
- Allen, E. S., & Baucom, D. H. (2004). Adult attachment and patterns of extradyadic involvement. *Family Process*, 43(4), 467-488.
- Arslan, A. (1996). *Evli bireylerin cinsel doyumlarının bireysel, ailesel, cinsellikle ilgili tutum ve davranışları açısından incelenmesi*. Doktora tezi, Hacettepe Üniversitesi.
- Athenstaedt, U., Haas, E. ve Schwab, S. (2004). Gender role self-concept and gender communication behavior in mixed-sex and same-sex dyads. *Journal of Sex Research*, 50(1-2), 37-52.
- Atkins, D. C., Baucom, D. H., & Jacobson, N. S. (2001). Understanding infidelity: Correlates in a national random sample. *Journal of Family Psychology*, 15(4), 735-749.
- Atkins, D. C., Baucom, D. H., Yi, J., & Christensen, A. (2005). Infidelity in couples seeking marital therapy. *Journal of Family Psychology*, 19(3), 470-473.
- Atkins, D.C., Dimidjian, S., & Jacobson, N.S. (2004). İnsanlar niçin ilişki yaşarlar? (S. Üretmen, Çev.). *Türk Psikoloji Bülteni*, 10(32), 111-115. (Orijinal çalışma basım tarihi 2001.)

- Atwood, J. D., & Seifer, M. (1997). Extramarital affairs and constructed meanings: A social constructionist therapeutic approach. *American Journal of Family Therapy*, 25(1), 55-75.
- Azizoğlu-Binici, S. ve Hovardaoğlu, S. (1996). Evlilik için karşılaştırma düzeyi leğinin (ekd) geçerlik ve güvenirlik alışması. *Türk Psikoloji Dergisi*, 11(38), 66-76.
- Baltaş, A. ve Baltar, Z. (1997). *Bedenin dili*. (14. baskı). İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Basow, S.A., & Rubenfeld, K. (2003). Troubles talk: Effects of gender and gender-typing. *Journal of Sex Research*, 48(3-4), 183-187.
- Bassett, J. F. (2005). Sex differences in jealousy in response to a partner's imagined sexual or emotional infidelity with a same or different race other. *North American Journal of Psychology*, 7(1), 71-84.
- Beach, S.R.H., & Tesser, A. (2004). Evlilikte aşk. (M. Işınsu, ev.). *Türk Psikoloji Bülteni*, 10(32), 123-129. (Orijinal alışma basım tarihi 1988.)
- Becker, D. V., Sagarin, B. J., Guadagno, R. E., Millevoi, A., & Nicastle L. D. (2004). When the sexes need not differ: Emotional responses to the sexual and emotional aspects of infidelity. *Personel Relationship*, 11(4), 529-538.
- Blow, A. J., & Hartnett, K. (2005a). Infidelity in committed relationships I: A methodological review. *Journal of Marital and Family Therapy*, 31(2), 183-216.

- Blow, A. J., & Hartnett, K. (2005b). Infidelity in committed relationships II: A substantive review. *Journal of Marital and Family Therapy*, 31(2), 217-233.
- Boekhout, B. A., Hendrick, S. S., & Hendrick C. (2003). Exploring infidelity: Developing the relationship issues scale. *Journal of Loss and Trauma*, 8(4), 283-306.
- Bonds-Raacke, J. M., Bearden, E. S., Carriere, N. J., Anderson, E. M., & Nicks, S. D. (2001). Engaging distortions: Are we idealizing marriage? *Journal of Psychology*, 135(2), 179-184.
- Burleson, B. R., & Denton, W. H. (1997). The relationship between communication skill and marital satisfaction: Some moderating effects. *Journal of Marriage & the Family*, 59(4), 884-902.
- Burley, K. A. (1995). Family variables as mediators of the relationship between work-family conflict and marital adjustment among dual-career men and women. *Journal of Social Psychology*, 135(4), 483-497.
- Buss, D. M., Larsen, R. J., Westen, D., & Semmelroth, J. (1992). Sex differences in jealousy: Evolution, physiology, and psychology. *Psychological Science*, 3(4), 251-255.
- Buunk, B. P., & Bakker, A. B. (1995). Extradyadic sex: The role of descriptive and injunctive norms. *Journal of Sex Research*, 32(4), 313-318.

Buunk B., & Bosman J. (1985). Attitude similarity and attraction in marital relationships. *The Journal of Social Psychology, 126*(1), 133-134.

Buunk, B. P., & Dijkstra, P. (2004). Gender differences in rival characteristics that evoke jealousy in response to emotional versus sexual infidelity. *Personal Relationships, 11*(4), 395-408.

Cann, A., & Baucom, T. R. (2004). Former partners and new rivals as threats to a relationship: Infidelity type, gender, and commitment as factors related to distress and forgiveness. *Personal Relationships, 11*(3), 305-318.

Cole, C. L., Cole, A. L., & Dean, D. G. (1980). Emotional maturity and marital adjustment: A decade replication. *Journal of Marriage & Family, 42*(3), 533-539.

Cook, D. B., Casillas, A., Robbins, S. B., & Dougherty, L. M. (2005). Goal continuity and the “big five” as predictors of older adult marital adjustment. *Personality and Individual Differences, 38*(3), 519-531.

Cramer, D. (2001). Consensus change, conflict, and relationship satisfaction in romantic relationships. *Journal of Psychology, 135*(3), 313-320.

Cramer, D. (2002). Relationship satisfaction and conflict over minor and major issues in romantic relationships. *Journal of Psychology, 136*(1), 75-81.

- Cramer, D. (2003). Facilitativeness, conflict, demand, for approval, self-esteem, and satisfaction with romantic relationships. *Journal of Psychology*, 137(1), 85-98.
- Cüceloğlu, D. (2002a). *Yeniden insan insana*. (27. baskı).İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Cüceloğlu, D. (2002b). *İletişim donanımları*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Çetinkaya, H., Gülbetekin, E. Ö. ve Dural, S. (2004). Çekiciliğin değerlendirilmesinde yüz ve vücut şeklinin kritik rolü. *Türk Psikoloji Bülteni*, 10(32), 167-177.
- Davidson, B., Balswick, J., & Halverson, C. (1983). Affective self-disclosure and marital adjustment: A test of equity theory. *Journal of Marriage & Family*, 45(1), 93-102.
- Day, L., & Maltby, J. (2005). Forgiveness and social loneliness. *The Journal of Psychology*, 139(6), 553-555.
- Demirtaş, H.A. (2004). *Yakın ilişkilerde kıskançlık (bireysel, ilişkisel ve durumsal değişkenler)*. Yayınlanmamış doktora tezi, Ankara Üniversitesi.
- Dökmen, Ü. (1986). *Yüz ifadeleri konusunda verilen eğitimin duygusal yüz ifadelerini teşhis becerisi ve iletişim çatışmalarına girme eğilimi üzerindeki etkisi*. Yayınlanmamış doktora tezi, Ankara Üniversitesi.

Dökmen, Ü. (1987). Yüz ifadeleri konusunda verilen eğitimin duygusal yüz ifadelerini teşhis becerisi ve iletişim çatışmalarına girme eğilimi üzerindeki etkisi. *Psikoloji Dergisi*, 6(21), 75-79.

Dökmen, Ü. (2002). *İletişim çatışmaları ve empati*. (18. baskı). İstanbul: Sistem Yayıncılık.

Egan, V., & Angus, S. (2004). Is social dominance a sex-specific strategy for infidelity? *Personality and Individual Differences*, 36(3), 575-586.

Erbek, E., Beştepe, E., Akar, H., Eradamlar, N. ve Alpkan, R. L. (2005). (Mart, 2005). Evlilik uyumu. *Düşünen Adam*, 18(1), 39-47. 7 Haziran 2006, http://www.logos.com.tr/tr/p_dusunen012005.asp.

Ertan, Ö. (2002). *Bağlanma stillerinin eş seçimi ile kritik ve kritik olmayan evlilik dönemlerindeki doyum üzerindeki rolü*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, ODTÜ.

Faulkner, R. A., Davey, M., & Davey, A. (2005). Gender-related predictors of change in marital satisfaction and marital conflict. *The American Journal of Family Therapy*, 33(1), 61-83.

Felson, R. B. (2002). Love triangles. R. B. Felson, *Violence and gender reexamined* (107-117). Washington, DC, US: American Psychological Association.

- Ficher, I. V., Zuckerman, M., & Steinberg, M. (1988). Sensation-seeking congruence in couples as a determinant of marital adjustment: A partial replication and extension. *Journal of Clinical Psychology, 44*(5), 803-809.
- Filsinger, E. E., & Wilson, M. R. (1983). Social anxiety and marital adjustment. *Family Relations, 32*(4), 513-519.
- Fitzpatrick, M. A., & Badzinski, D. M. (1994). All in the family: Interpersonal communication in kin relationships. M. L. Knapp, & G. R. Miller, (Eds.), *Handbook of interpersonal communication (727-760)*. California: Sage Publications.
- Fıfıloğlu, H. (1992). Lisans üstü öğrencilerin evlilik uyumu. *Türk Psikoloji Dergisi, 7*(28), 16-23.
- Fowers, B. J. (2001). The limits of a technical concept of a good marriage: Exploring the role of virtue in communication skills. *Journal of Marital and Family Therapy, 27*(3), 327-340.
- Glass, S. P., & Wright, T. L. (1992). Justifications for extramarital relationships: The association between attitudes, behaviors, and gender. *Journal of Sex Research, 29*(3), 361-387.
- Gordon, K. P., Baucom, D. H., Epstein, N., Burnett, C. K., & Rankin, L. A. (1999). The interaction between marital standards and communication patterns: How does it

contribute to marital adjustment? *Journal of Marital and Family Therapy*, 25(2), 211-223.

Gordon, K. C., Baucom, D. H., & Snyder, D. K. (2004). An integrative intervention for promoting recovery from extramarital affairs. *Journal of Marital and Family Therapy*, 30(2), 213-232.

Gökçe, O. (2002). *İletişim bilimine giriş*. (4. baskı). Ankara: Turhan Kitabevi.

Gökmen, A. (2001). *Evli eşlerin birbirlerine yönelik kontrolcülük ve bağımlılık algılarının evlilik doyumu üzerindeki etkisi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi.

Günay, O. (2000). *Evlilik uyumu ile kişisel düşünme modelleri arasındaki ilişki*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi.

Hafner, R. J., & Spence, N. S. (1988). Marriage duration, marital adjustment and psychological symptoms: A cross-sectional study. *Journal of Clinical Psychology*, 44(3), 309-316.

Hamamcı, Z. (2005). Dysfunctional relationship beliefs in marital satisfaction and adjustment. *Social Behavior and Personality*, 33(4), 313-328.

- Harris, C. R. (2000). Psychophysiological responses to imagined infidelity: The specific innate modular view of jealousy reconsidered. *Journal of Personality and Social Psychology*, 78(6), 1082-1091.
- Hasta, D. (1996). *Ev işi paylaşımı ve ev işi paylaşımında hakkaniyet algısı ile evlilik doyumu ilişkisi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi.
- Haws, W. A., & Mallinckrodt, B. (1998). Separation-individuation from family of origin and marital adjustment of recently married couples. *American Journal of Family Therapy*, 26(4), 293-306.
- Hazan, C., & Shaver, P.R. (2000). Bağlanma: Yakın ilişkilerle ilgili araştırmalar için bir çerçeve. (A. Dönmez, Çev.). *Türk Psikoloji Bülteni*, 6(16-17), 29-50. (Orijinal çalışma basım tarihi 1994.)
- Hortaçsu, N. (1997). *İnsan ilişkileri*. (2. baskı). Ankara: İmge Kitabevi.
- Hortaçsu, N. (1998). *Grup içi ve gruplar arası süreçler*. Ankara: İmge Kitabevi.
- Hovardaoğlu, S. (1994). *Davranış bilimleri için istatistik*. Ankara: Hatiboğlu Yayınları.
- Hovardaoğlu, S. (1996). Sosyal mübadele: Evlilikle ilgili değerlendirmelere etkisi. *Türk Psikoloji Dergisi*, 11(36), 12-24.

- Kıslak, Ş.T. (1995). *Cinsiyet, evlilik uyumu, depresyon ile nedensel ve sorumluluk yüklemeleri arası ilişkiler üzerine bir araştırma*. Yayınlanmamış doktora tezi, Ankara Üniversitesi.
- Klinetob, N. A., & Smith, D. A. (1996). Demand-withdraw communication in marital interaction: Tests of interspousal contingency and gender role hypotheses. *Journal of Marriage & the Family*, 58(4), 945-957.
- Knox, D., Zusman, M. E., Kaluzny, M., & Sturdivant, L. (2000). Attitudes and behavior of college students toward infidelity. *College Student Journal*, 34(2), 162-165.
- Kocadere, M. (1995). *İyi ve kötü evliliklerin özelliklerini belirlemeye yönelik betimsel bir çalışma*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Ege Üniversitesi.
- Koerner, A. F., & Fitzpatrick, M. A. (2002). You never leave family in fight: The impact of family of origin on conflict-behavior in romantic relationships. *Communication Studies*, 53, 234-251.
- Köknel, Ö. (1998). *Zorlanan insan*. (4.baskı). İstanbul: Altın Kitaplar Yayınevi.
- Kudiaki, Ç. (2002). *Cinsel doyum ve evlilik uyumu arasındaki ilişki*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi.
- Larson, H., & Harper, J. M. (1998). Perceived equity and intimacy in marriage. *Journal of Marital and Family Therapy*, 24, 487-506.

- Lawson, A., & Samson, C. (1988). Age, gender and adultery. *British Journal of Sociology*, 39(3), 409-440.
- Medling, J. M., & McCarrey, M. (1981). Marital adjustment over segments of the family life cycle. *Journal of Marriage & Family*, 43(1), 195-203.
- MacGeorge, E. L., Graves, A. R., Feng, B., & Gillihan, S. J. (2004). The myth of gender cultures: Similarities outweigh differences in men's and women's provision of and responses to supportive communication. *Journal of Sex Research*, 50, 143-175.
- Malkoç, B. (2001). *İletişim şekilleri ve evlilik uyumu arasındaki ilişki*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, ODTÜ.
- McGinty, K., Knox, D., & Zusman, M. E. (2003). Nonverbal and verbal communication in “involved” and “casual” relationships among college students. *College Student Journal*, 37(1), 68-71.
- McGovern, J. M., & Meyers, S. A. (2002). Relationships between sex-role attitudes, division of household tasks, and marital adjustment. *Contemporary Family Therapy: An International Journal*, 24(4), 601-618.
- Montgomery, B. M. (1981). The form and function of quality communication in marriage. *Family Relations*, 30, 21-30.

- Nannini, D.K., & Meyers L.S. (2000). Jealousy in sexual and emotional infidelity: An alternative to the evolutionary explanation – statistical data included. *Journal of Sex Research, 37*, 117-122.
- Norment, L. (1998a). Infidelity: Why men cheat. *Ebony, 54*(1).
- Norment, L. (1998b). Infidelity II Why women cheat. *Ebony, 148*.
- O’Leary, K. D., & Smith D. A. (1991). Marital Interactions. *Annual Review of Psychology, 42*, 191-192.
- Olson, M. M., Russell, C. S., Higgins-Kessler, M., & Miller, R. B. (2002). Emotional processes following of an extramarital affair. *Journal of Marital and Family Therapy, 28*(4), 423-434.
- Oskay, Ü. (2001). *İletişimin a b c’ si*. (3. baskı). İstanbul: Der Yayınları.
- Öner, N. (1997). *Türkiye’ de kullanılan psikolojik testler*. (3. baskı). İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınları.
- Özer, K. (1998). *İletişimsizlik becerisi*. (2. baskı). İstanbul: Varlık Yayınları.
- Özgit, Ş. (1991). İletişim becerileri konusunda verilen eğitimin iletişim çatışmalarına girme eğilimi üzerindeki etkisi. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi.

- Özuğurlu, K. (1985). *Evlilik raporu*. İstanbul: Altın Kitaplar Yayınevi.
- Reath, R. A., Piercy, F., Hovestadt, A., & Oliver, M. (1980). Assertion and marital adjustment. *Family Relations*, 29(2), 249-253.
- Robinson, L. C., & Blanton, P. W. (1993). Marital strengths in enduring marriages. *Family Relations*, 42(1), 38-45.
- Sabatalli, R. M., Buck, R., & Kenny, D. A. (1986). A social relations analysis of nonverbal communication accuracy in married couples. *Journal of Personality*, 54 (3), 513-527.
- Santur, M. (15 Ocak 2005). *evlilik çeşitleri*. 12 Haziran 2006, http://www.folklor.org.tr/haber_detay.asp?id=33.
- Schmitt, D. P. (2004). The big five related to risky sexual behaviour across 10 world regions: Differential personality associations of sexual promiscuity and relationship infidelity. *European Journal of Personality*, 18(4), 301-319.
- Schumacher, J. A., & Leonard, K. E. (2005). Husbands' and wives' marital adjustment, verbal aggression, and physical aggression as longitudinal predictors of physical aggression in early marriage. *Journal of Consulting & Clinical Psychology*, 73(1), 28-37.
- Schützwohl, A. (2006). Sex differences in jealousy: Information search and cognitive preoccupation. *Personality and Individual Differences*, 40(2), 285-292.

- Schützwohl, A., & Koch, S. (2004). Sex differences in jealousy: The recall of cues to sexual and emotional infidelity in personally more and less threatening context conditions. *Evolution and Human Behavior, 25*(4), 249-257.
- Seal, D.W., Agostinelli, G., & Hannett, C. (1994). Extradyadic romantic involvement: Moderating effects of sociosexuality and gender. *Journal of Sex Research, 31*, 1-22.
- Sears, H. A., & Galambos, N. L. (1992). Women's work conditions and marital adjustment in two-earner couples: A structural model. *Journal of Marriage & Family, 54*(4), 789-797.
- Shackelford, T. K., Michalski, R. L., & Schmitt, D. P. (2004). Upset in response to a child's partner's infidelities. *European Journal of Social Psychology, 34*(4), 489-497.
- Shackelford, T. K., Voracek, M., Schmitt, D. P., Buss, D. M., Weekes-Shackelford, V. A., & Michalski, R. L. (2004). Romantic jealousy in early adulthood and in later life. *Human Nature, 15*(3), 283-300.
- Solomon, D. H., Knobloch L. K., & Fitzpatrick M. A. (2004). Relational power, marital schema, and decisions to withhold complaints: An investigation of the chilling effect on confrontation in marriage. *Communication Studies, 55*(1), 146-167.
- Solstad, K., & Mucic, D. (1999). Extramarital sexual relationships of middle-aged Danish men: Attitudes and behavior. *Maturitas, 32*(1), 51-59.

- Sprecher, S. (1998). Social exchange theories and sexuality - the use of theory in research and scholarship on sexuality. *Journal of Sex Research*, 35(1), 32-43.
- Sprecher, S., Regan P.C., & McKinney Kathleen (1998). Beliefs about the outcomes of extramarital sexual relationships as a function of the gender of the 'cheating spouse'. *Sex Roles*, 38(3-4), 301-311.
- Sternberg, R.J. (2004). Üçgen aşk kuramı. (O. Uğurlu, Çev.). *Türk Psikoloji Bülteni*, 10(32), 121-122. (Orijinal çalışma basım tarihi 1988.)
- Taysi, E. (2004). Bağışlamanın Psikolojisi. *Türk Psikoloji Bülteni*, 10(32), 142-147.
- Tegin, B. (1990). Üniversite öğrencilerinin atılganlık davranış ve eğilimlerinin cinsiyet ve fakülte değişkenleri açısından incelenmesi. *Psikoloji Dergisi*, 7(25), 21-32.
- Tezbaşaran, A. (1997). *Likert tipi ölçek geliştirme kılavuzu* (2. baskı). Ankara: Türk Psikologlar Derneği Yayınları.
- Thoburn, J., & Whitman, D. M. (2004). Clergy Affairs: Emotional investment, longevity of relationship and affair partners. *Pastoral Psychology*, 52(6), 491-506.
- Thompson, A. P. (1982). Extramarital relations: Gaining greater awareness. *The Personnel and Guidance Journal*, 61(2), 102-105.

Treas, J., & Giesen, D. (2000). Sexual infidelity among married and cohabiting Americans. *Journal of Marriage & the Family*, 62(1), 48-60.

Veroff, J., Young, A.M., & Coon, H.M. (2004). Evliliğin ilk yıllarını etkileyen etmenler. (A. Şimşek, Çev.). *Türk Psikoloji Bülteni*, 10(32), 130-132. (Orijinal çalışma basım tarihi 1997.)

Ward, J., & Voracek, M. (2004). Evolutionary and social cognitive explanations of sex differences in romantic jealousy. *Australian Journal of Psychology*, 56(3), 165-171.

Weil, M. W. (1975). Ektramarital relationships: A reappraisal. *Journal of Clinical Psychology*, 31(4), 723-725.

Weil, S. M. (2003). The extramarital affair: A language of yearning and loss. *Clinical Social Work Journal*, 31(1), 51-62.

Weis, D. L., & Slosnerick, M. (1981). Attitudes toward sexual and nonsexual extramarital involvements among a sample of college students. *Journal of Marriage and the Family*, 43, 349-358.

Wiederman, M.W. (1997). Extramarital sex: Prevalence and correlates in a national survey. *Journal of Sex Research*, 34(2), 167-174.

Wilson, M. R., & Filsinger, E. E. (1986). Religiosity and marital adjustment: Multidimensional interrelationships. *Journal of Marriage & Family*, 48(1), 147-151.

EK 1-KİŞİSEL BİLGİ FORMU

Bu ölçekler, evli bireylerin evlilikle ilgili duygu ve düşüncelerinin niteliğini ortaya koymak için hazırlanmıştır. Ölçeklerin sonuçları, bu konudaki tutumları belirlemek için kullanılacaktır.

Her bir ifadeyi okuduktan sonra, buna ne derecede katıldığınızı ya da katılmadığınızı cevap için ayrılan yere (X) koyarak işaretleyiniz.

Bir ifadeyi okuduktan sonra aklınıza ilk geleni işaretleyiniz. **İşaretsiz ifade bırakmayınız.**

Bu çalışmadan elde edilen bilgiler yalnızca araştırmanın amacına hizmet edecek şekilde kullanılacak, kimlik bilgilerinizi belirtmeniz istenmeyecektir.

Katıldığımız için teşekkür ederim.

Ankara Üniversitesi
Sosyal Psikoloji Yüksek Lisans Öğrencisi
Demet Polat

Cinsiyetiniz: () K
() E

Yaşınız:.....

Eğitim durumunuz: () Lise mezunu
() Üniversite mezunu
() İleri eğitim mezunu (master / doktora)

Mesleğiniz:.....

Yaptığımız iş:.....

Kendinizi hangi sosyoekonomik düzeyde olarak değerlendiriyorsunuz?:

- () Alt Sosyoekonomik Düzey
() Orta Altı Sosyoekonomik Düzey
() Orta Sosyoekonomik Düzey
() Orta Üstü Sosyoekonomik Düzey
() Üst Sosyoekonomik Düzey

Evlenme biçiminiz: () Flört
() Görücü usulü
() Görücü + Flört
() Diğer:.....

Eşinizle ilişkiniz başladıktan kaç ay/yıl sonra evlilik kararı aldınız?:

.....yıl.....ay

Eşinizle ilişkiniz başladıktan kaç ay/yıl sonra evlendiniz?:

.....yıl.....ay

Ne kadar süredir evlisiniz?:.....yıl.....ay

Çocuk sayısı:.....

EK 2-DENEMELİK FORM

İSİM:

Bu ölçek, evli bireylerin duygusal, cinsel, duygusal ve cinsel olarak eşlerini aldatma eğilimini ölçmek amacıyla hazırlanmaktadır. Aşağıda yer alan maddelerin aldatma eğilimini ölçtüğünü düşünüyorsanız (+), ölçmediğini düşünüyorsanız (-), düzeltilmesi gereken madde varsa (?) işaretlerini maddelerin yan tarafındaki kutulara koyunuz. Düzeltilmesi gerektiğini düşündüğünüz maddeler hakkındaki değişikliklere ikinci sayfada yer verebilirsiniz. Yardımlarınız için teşekkür ederim.

Psk. Demet Polat

1. Eşim kendine ayrı bir sosyal çevre edinip onlarla yoğun bir ilişki içine girdiğinde; ortak ilgilerimizi, hobilerimizi paylaşacağım bir partnerle vakit geçirmeyi deneyebilirim.	
2. Eşimle iletişim çatışması yaşadığım dönemlerde beni anlayacak bir partner isterim.	
3. Her an bir başkasına aşık olabilirim.	
4. Evliliğimdeki romantizm bitse de, bunu bir başkasıyla yeniden yaşamayı düşünmem.	
5. Eşimle anlaşmasam da “keşke başka biriyle evli olsaydım” diye düşünmem.	
6. Sevgi, anlayış ve desteğe ihtiyacım olduğunda; yine de bu isteğime eşimden başka bir partnerin karşılık vereceğine inanmıyorum.	
7. Eşimle düzenli aralıklarla cinsel ilişkiye giremediğimde (iş seyahatleri vs.), bu dönemlerde başkasıyla birlikte olmayı deneyebilirim.	
8. Eşim bakımsız olduğunda, bakımlı ve hoş biriyle birlikte olmayı isterim.	
9. Cinsel özgürlüğüme düşkünüm.	
10. Cinsel tercihim yönünde evlenemediğimden, tercihim yönünde biriyle birlikte olurum.	
11. Evimin fiziksel koşulları cinsel birleşme için uygun olmadığında (kalabalık aile fertleri vs.), cinsel ihtiyacımı karşılayabileceğim bir ilişki içine girebilirim.	
12. Bazen eşimden başka birini düşünerek cinsel fanteziler kurarım.	
13. Eşimle yaşamadığım fantezileri gerçekleştirebileceğim bir teklif çıktığında, bunu değerlendirebilirim.	
14. Eşimden daha güzel/yakışıklı, çekici partnerlerin olduğunu düşünürüm.	
15. Eşimin fiziksel çekiciliği azalsa da, başka bir insanı çekici olduğu için tercih etmem.	
16. Eşim cinsel işlev bozukluğu yaşarsa, cinsel ilişki için bir başkasıyla birlikte olmayı düşünmem.	
17. Eşimden aldığım cinsel doyum düşük olsa da, başkasıyla birlikte olmayı düşünmem.	
18. Hamile kalırım/bırakırım korkusuyla eşimden başkasıyla cinsel ilişkiye girmeyi düşünmem.	
19. Cinsel yolla bir hastalık bulaşır diye başka biriyle ilişkiye girmeyi istemem.	
20. Zaman zaman başka birinin beni daha mutlu edeceğini düşünürüm.	
21. İlişkimiz rutinleştiğinde yeni heyecanlar yaşamak için başkasıyla birlikte olabilirim.	
22. Eşimin kıskanç davranışları, beni evlilik hayatından uzaklaştırır.	
23. Eşimin yoğun ilgisi, beni kaçıtır.	
24. Eşim karı-koca rolünü, ana-baba rolünün arkasına atarsa başkasıyla birlikte olabilirim.	
25. Zamanla eşime olan sadakatim azalıyor.	
26. Evliliğimi artık kurtaramayacağımı hissettiğimde, hayatımda başka birinin olması için açık kapı bırakırım.	
27. Daha güzel/yakışıklı, güçlü, varlıklı bir eş hak ediyorum.	
28. Tek eşlilik bana göre değil.	
29. Eşimden başka bir alternatifi düşünmek bana suçluluk hissettirir.	
30. Eşimden ayrılmak istesem de, başka biriyle birlikte olmayı düşünmem.	
31. Eşim bana vakit ayırmasa da, hayatıma başka bir partneri almayı düşünmem.	
32. Bir başkası için, evliliğe yaptığım yatırımları (ortak mal, çocuk, arkadaş vs.) kaybetmek istemem.	
33. Evliliğimi riske atmak istemem.	
34. Evliliğimdeki mutsuzluğun, başkasıyla birlikte olmama neden olacağını sanmıyorum.	

EK 3-HAKEM YARGISI FORMU

Düzeltilmesi gerektiğini düşündüğünüz maddeler hakkındaki değişiklikleri bu sayfada yapabilirsiniz.

1.
2.
3.
4.
5.
6.
7.
8.
9.
10.
11.
12.
13.
14.
15.
16.
17.
18.
19.
20.
21.
22.
23.
24.
25.
26.
27.
28.
29.
30.
31.
32.
33.
34.

EK 4-HAKEM YARGISI SONUCU ELDE EDİLEN FORM

İSİM:

Bu ölçek, evli bireylerin duygusal, cinsel, duygusal ve cinsel olarak eşlerini aldatma eğilimini ölçmek amacıyla hazırlanmaktadır. Aşağıda yer alan maddelerin aldatma eğilimini ölçtüğünü düşünüyorsanız (+), ölçmediğini düşünüyorsanız (-), düzeltilmesi gereken madde varsa (?) işaretlerini maddelerin yan tarafındaki kutulara koyunuz. Düzeltilmesi gerektiğini düşündüğünüz maddeler hakkındaki değişikliklere ikinci sayfada yer verebilirsiniz. Yardımlarınız için teşekkür ederim.

Psk. Demet Polat

1. Eşim kendine ayrı bir sosyal çevre edinip onlarla yoğun bir ilişki içine girdiğinde; ortak ilgilerimizi, hobilerimizi paylaşacağım bir partnerle vakit geçirmeyi deneyebilirim.	
2. Eşimle iletişim çatışması yaşadığım dönemlerde beni anlayacak bir partner isterim.	
3. Her an bir başkasına aşık olabilirim.	
4. Evliliğimdeki romantizm bitse de, bunu bir başkasıyla yeniden yaşamayı düşünmem.	
5. Eşimle anlaşmasam da “keşke başka biriyle evli olsaydım” diye düşünmem.	
6. Sevgi, anlayış ve desteğe ihtiyacım olduğunda; yine de bu isteğime eşimden başka bir partnerin karşılık vereceğine inanmıyorum.	
7. Eşimle düzenli aralıklarla cinsel ilişkiye giremediğimde (iş seyahatleri vs.), bu dönemlerde başkasıyla birlikte olmayı deneyebilirim.	
8. Eşim bakımsız olduğunda, bakımlı ve hoş biriyle birlikte olmayı isterim.	
9. Cinsel özgürlüğüme düşkünüm.	
10. Cinsel tercihim yönünde evlenemediğimden, tercihim yönünde biriyle birlikte olurum.	
11. Evimin fiziksel koşulları cinsel birleşme için uygun olmadığında (kalabalık aile fertleri vs.), cinsel ihtiyacımı karşılayabileceğim bir ilişki içine girebilirim.	
*12. Bazen eşimden başka birini düşünerek cinsel fanteziler kurarım.	
13. Eşimle yaşamadığım fantezileri gerçekleştirebileceğim bir teklif çıktığında, bunu değerlendirebilirim.	
14. Eşimden daha güzel/yakışıklı, çekici partnerlerin olduğunu düşünürüm.	
15. Eşimin fiziksel çekiciliği azalsa da, başka bir insanı çekici olduğu için tercih etmem.	
16. Eşim cinsel işlev bozukluğu yaşarsa, cinsel ilişki için bir başkasıyla birlikte olmayı düşünmem.	
17. Eşimden aldığım cinsel doyum düşük olsa da, başkasıyla birlikte olmayı düşünmem.	
18. Hamile kalırım/bırakırım korkusuyla eşimden başkasıyla cinsel ilişkiye girmeyi düşünmem.	
19. Cinsel yolla bir hastalık bulaşır diye başka biriyle ilişkiye girmeyi istemem.	
20. Zaman zaman başka birinin beni daha mutlu edeceğini düşünürüm.	
21. İlişkimiz rutinleştğinde yeni heyecanlar yaşamak için başkasıyla birlikte olabilirim.	
22. Eşimin kıskanç davranışları, beni evlilik hayatından uzaklaştırır.	
23. Eşimin yoğun ilgisi, beni kaçırtır.	
24. Eşim karı-koca rolünü, ana-baba rolünün arkasına atarsa başkasıyla birlikte olabilirim.	
25. Zamanla eşime olan sadakatim azalıyor.	
26. Evliliğimi artık kurtaramayacağımı hissettiğimde, hayatımda başka birinin olması için açık kapı bırakırım.	
*27. Daha güzel/yakışıklı, güçlü, varlıklı bir eş hak ediyorum.	
28. Tek eşlilik bana göre değil.	
29. Eşimden başka bir alternatifi düşünmek bana suçluluk hissettirir.	
30. Eşimden ayrılmak istesem de, başka biriyle birlikte olmayı düşünmem.	
31. Eşim bana vakit ayırmasa da, hayatıma başka bir partneri almayı düşünmem.	
32. Bir başkası için, evliliğe yaptığım yatırımları (ortak mal, çocuk, arkadaş vs.) kaybetmek istemem.	
33. Evliliğimi riske atmak istemem.	
34. Evliliğimdeki mutsuzluğun, başkasıyla birlikte olmama neden olacağını sanmıyorum.	

* Hakem yargıları ile denemelik formdan çıkarılmıştır.

EK 5-40 MADDE LİK FORM		Tamamen katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Tamamen katılmıyorum
1.	Eşimle iletişim çatışması yaşadığım dönemlerde, beni anlayacak bir partner isterim.					
2.	Eşimle düzenli aralıklarla cinsel ilişkiye giremediğimde (iş seyahatleri vs.), bu dönemlerde başkasıyla birlikte olmayı deneyebilirim.					
3.	Zaman zaman, beni daha mutlu edebilecek bir başkasıyla birlikte olmayı düşünürüm.					
4.	Eşimden aldığım cinsel doyum düşük olsa da, başkasıyla birlikte olmayı düşünmem.					
5.	Evliliğimi artık kurtarmayacağımı hissettiğimde (her şeye rağmen devam edecek ya da boşanmayla sonuçlanacak), hayatımda başka birinin olması için açık kapı bırakırım.					
6.	Her an bir başkasına aşık olabilirim.					
7.	Cinsel özgürlüğüme düşkünüm.					
8.	Eşim kendine ayrı bir sosyal çevre edinip onlarla yoğun bir ilişki içine girdiğinde; ben de ortak ilgilerimizi, hobilerimizi paylaşacağım bir partnerle vakit geçirmeyi deneyebilirim.					
9.	Eşimden daha güzel/yakışıklı, çekici partnerle birlikte olmayı da düşünürüm.					
10.	Giderek eşime olan sadakatim azalıyor.					
11.	Evliliğimdeki romantizm bitse de, bunu bir başkasıyla gidermeyi düşünmem.					
12.	Eşimden başka bir partneri düşünmek bile kendimi suçlu hissetmeme neden olur.					
13.	Cinsel tercihim yönünde (homoseksüellik vs.) evlenemediğimden, tercihim yönünde biriyle de birlikte olurum.					
14.	Sevgi, anlayış ve desteğe ihtiyacım olduğunda; yine de bu isteğime eşimden başka bir partnerin karşılık vereceğine inanmıyorum.					
15.	Hamile kalırım/bırakırım korkusuyla eşimden başkasıyla cinsel ilişkiye girmeyi düşünmem.					
16.	Evimin fiziksel koşulları cinsel birleşme için uygun olmadığında (kalabalık aile fertleri vs.), cinsel ihtiyacımı karşılayabileceğim bir ilişki içine girebilirim.					
17.	Bir başkası için, evliliğe yaptığım yatırımları (ortak mal, çocuk, arkadaş çevresi vs.) kaybetmek istemem.					
18.	Eşimle yaşayamadığım fantezileri gerçekleştirebileceğim bir teklif aldığımda, bunu değerlendirebilirim.					
19.	Eşimin kıskanç davranışları, başka bir partnere yönelmeme neden olabilir.					
20.	Salt farklı bir heyecan yaşamak için, eşimden başkasıyla birlikte olmam.					
21.	Tek eşlilik bana göre değil.					
22.	Eşimden ayrılmayı düşünsem de, başka biriyle birlikte olmam.					
23.	Evliliğimdeki mutsuzluğun, başkasıyla birlikte olmama neden olacağını sanmıyorum.					
24.	Eşimin fiziksel çekiciliği azalsa da, başka bir insanı çekici olduğu için tercih etmem.					
25.	Eşimin yoğun ilgisi, beni başkalarına iter.					
26.	Cinsel yolla bir hastalık bulaşır diye başka biriyle ilişkiye girmeyi istemem.					
27.	Eşimle anlaşmasam da “keşke başka biriyle evli olsaydım” diye düşünmem.					
28.	Eşim bakımsız olduğunda, bakımlı ve hoş biriyle birlikte olmayı isterim.					
29.	Eşimle isteyerek evlenmediğim (görücü usulü vs.) için, hayatımda başka bir partnerin olmasında sakınca görmem.					
30.	Eşim karı-koca rolünü, ana-baba rolünün arkasına atarsa başkasıyla birlikte olabilirim.					
31.	Evliliğimi hiçbir koşulda riske atmam.					
32.	Eşimin başka biriyle birlikte olduğunu öğrensem de, bir başkasıyla birlikte olmayı denemem.					
33.	Eşimin şiddetine maruz kalmam, başka bir partnerle birlikte olmama yol açmaz.					
34.	Eşim maddi ihtiyaçlarımı karşılayamadığında, ihtiyaçlarıma cevap verebilecek bir partnerle de birlikte olabilirim.					
35.	İlişkimiz rutinleştiğinde yeni heyecanlar yaşamak için başkasıyla birlikte olabilirim.					
36.	Elimde olmadan, salt ortamın uygun olması nedeniyle; başkasıyla birlikte olabilirim.					
37.	Eşim bana zaman ayırmasa da, hayatıma başka bir partneri almayı düşünmem.					
38.	Karşımdaki insan istediği diye onunla birlikte olmam.					
39.	Eşim başkasıyla birlikte olmamı hak ediyor.					
40.	Eşim geçici cinsel işlev bozukluğu yaşarsa, cinsel ilişki için bir başkasıyla birlikte olmayı düşünmem.					
Evliliğim süresince, eşimden başka biriyle birlikte oldum.		Evet () Hayır ()				

EK 6- ALDATMA EĞİLİMİ ÖLÇEĞİ'NİN MADDE-TOPLAM PUAN KORELASYONLARI VE T DEĞERLERİ

<i>MaddeNo</i>	<i>r</i>	<i>t</i>
1	0.573	5.99
2	0.800	12.43
3	0.724	10.81
4	0.679	8.95
5	0.588	6.43
6	0.633	8.77
7	0.570	4.83
8	0.695	9.84
9	0.744	8.26
10	0.623	6.03
11	0.696	10.31
12	0.565	5.32
13	0.619	9.54
14	0.637	9.01
15	0.625	8.83
16	0.747	9.66
17	0.335	2.91
18	0.827	15.41
19	0.759	12.30
20	0.813	11.26
21	0.637	6.91
22	0.572	5.57
23	0.561	5.66
24	0.698	7.55
25	0.442	4.67
26	0.551	7.13
27	0.640	7.32
28	0.690	10.87
29	0.728	10.17
30	0.788	14.88
31	0.575	6.00
32	0.645	6.82
33	0.762	12.67
34	0.566	7.88
35	0.808	13.39
36	0.711	8.29
37	0.672	7.81
38	0.546	6.53
39	0.621	7.52
40	0.597	6.55

EK 7-MADDE SEÇİMİ SONRASINDA ELDE EDİLEN ALDATMA EĞİLİMİ ÖLÇEĞİ		Tamamen katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Tamamen katılmıyorum
* Anlaşılmayan, cevaplanmayan ve kararsız kalınan bu maddeler ölçekten çıkarılmıştır.						
1	Eşimle iletişim çatışması yaşadığım dönemlerde, beni anlayacak bir partner isterim.					
2	Eşimle düzenli aralıklarla cinsel ilişkiye giremediğimde (iş seyahatleri vs.), bu dönemlerde başkasıyla birlikte olmayı deneyebilirim.					
3	Zaman zaman, beni daha mutlu edebilecek bir başkasıyla birlikte olmayı düşünürüm.					
4	Eşimden aldığım cinsel doyum düşük olsa da, başkasıyla birlikte olmayı düşünmem.					
5	Evliliğimi artık kurtaramayacağımı hissettiğimde (her şeye rağmen devam edecek ya da boşanmayla sonuçlanacak), hayatımda başka birinin olması için açık kapı bırakırım.					
*6	Her an bir başkasına aşık olabilirim.					
*7	Cinsel özgürlüğüme düşkünüm.					
8.	Eşim kendine ayrı bir sosyal çevre edinip onlarla yoğun bir ilişki içine girdiğinde; ben de ortak ilgilerimizi, hobilerimizi paylaşacağım bir partnerle vakit geçirmeyi deneyebilirim.					
9	Eşimden daha güzel/yakışıklı, çekici partnerle birlikte olmayı da düşünürüm.					
10	Giderek eşime olan sadakatim azalıyor.					
11	Evliliğimdeki romantizm bitse de, bunu bir başkasıyla gidermeyi düşünmem.					
12	Eşimden başka bir partneri düşünmek bile kendimi suçlu hissetmeme neden olur.					
*13	Cinsel tercihim yönünde (homoseksüellik vs.) evlenemediğimden, tercihim yönünde biriyle de birlikte olurum.					
14	Sevgi, anlayış ve desteğe ihtiyacım olduğunda; yine de bu isteğime eşimden başka bir partnerin karşılık vereceğine inanmıyorum.					
*15	Hamile kalırım/bırakırım korkusuyla eşimden başkasıyla cinsel ilişkiye girmeyi düşünmem.					
*16	Evimin fiziksel koşulları cinsel birleşme için uygun olmadığında (kalabalık aile fertleri vs.), cinsel ihtiyacımı karşılayabileceğim bir ilişki içine girebilirim.					
*17	Bir başkası için, evliliğe yaptığım yatırımları (ortak mal, çocuk, arkadaş çevresi vs.) kaybetmek istemem.					
18	Eşimle yaşayamadığım fantezileri gerçekleştirebileceğim bir teklif aldığımda, bunu değerlendirebilirim.					
19	Eşimin kıskanç davranışları, başka bir partnere yönelmeme neden olabilir.					
20	Salt farklı bir heyecan yaşamak için, eşimden başkasıyla birlikte olmam.					
21	Tek eşlilik bana göre değil.					
22	Eşimden ayrılmayı düşünsem de, başka biriyle birlikte olmam.					
23	Evliliğimdeki mutsuzluğun, başkasıyla birlikte olmama neden olacağını sanmıyorum.					
24	Eşimin fiziksel çekiciliği azalsa da, başka bir insanı çekici olduğu için tercih etmem.					
25	Eşimin yoğun ilgisi, beni başkalarına iter.					
*26	Cinsel yolla bir hastalık bulaşır diye başka biriyle ilişkiye girmeyi istemem.					
27	Eşimle anlaşmasam da “keşke başka biriyle evli olsaydım” diye düşünmem.					
28	Eşim bakımsız olduğunda, bakımlı ve hoş biriyle birlikte olmayı isterim.					
*29	Eşimle isteyerek evlenmediğim (görücü usulü vs.) için, hayatımda başka bir partnerin olmasında sakınca görmem.					
30	Eşim karı-koca rolünü, ana-baba rolünün arkasına atarsa başkasıyla birlikte olabilirim.					
31	Evliliğimi hiçbir koşulda riske atmam.					
32	Eşimin başka biriyle birlikte olduğunu öğrensem de, bir başkasıyla birlikte olmayı denemem.					
*33	Eşimin şiddetine maruz kalmam, başka bir partnerle birlikte olmama yol açmaz.					
*34	Eşim maddi ihtiyaçlarımı karşılayamadığında, ihtiyaçlarıma cevap verebilecek bir partnerle de birlikte olabilirim.					
35	İlişkimiz rutinleştiğinde yeni heyecanlar yaşamak için başkasıyla birlikte olabilirim.					
36	Elimde olmadan, salt ortamın uygun olması nedeniyle; başkasıyla birlikte olabilirim.					
37	Eşim bana zaman ayırmasa da, hayatıma başka bir partneri almayı düşünmem.					
38	Karşımdaki insan istediği diye onunla birlikte olmam.					
39	Eşim başkasıyla birlikte olmamı hak ediyor.					
40	Eşim geçici cinsel işlev bozukluğu yaşarsa, cinsel ilişki için bir başkasıyla birlikte olmayı düşünmem.					

EK 8-ALDATMA EĞİLİMİ ÖLÇEĞİ

Bu ölçekte, evliliğiniz ile ilgili duygu ve düşüncelerinizi değerlendirmeniz istenmektedir. Her bir ifadeyi okuduktan sonra, buna ne derecede katıldığınızı ya da katılmadığınızı cevap için ayrılan yere (X) koyarak işaretleyiniz.		Tamamen katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Kesinlikle katılmıyorum
1.	Eşimle iletişim çatışması yaşadığım dönemlerde, beni anlayacak bir partner isterim.					
2.	Eşimle düzenli aralıklarla cinsel ilişkiye giremediğimde (iş seyahatleri vs.), bu dönemlerde başkasıyla birlikte olmayı deneyebilirim.					
3.	Zaman zaman, beni daha mutlu edebilecek bir başkasıyla birlikte olmayı düşünürüm.					
4.	Eşimden aldığım cinsel doyum düşük olsa da, başkasıyla birlikte olmayı düşünmem.					
5.	Evliliğimi artık kurtaramayacağımı hissettiğimde (her şeye rağmen devam edecek ya da boşanmayla sonuçlanacak), hayatımda başka birinin olması için açık kapı bırakırım.					
6.	Eşim kendine ayrı bir sosyal çevre edinip onlarla yoğun bir ilişki içine girdiğinde; ben de ortak ilgilerimizi, hobilerimizi paylaşacağım bir partnerle vakit geçirmeyi deneyebilirim.					
7.	Eşimden daha güzel/yakışıklı, çekici bir partnerle birlikte olmayı da düşünürüm.					
8.	Giderek eşime olan sadakatim azalıyor.					
9.	Evliliğimdeki romantizm bitse de, bunu bir başkasıyla gidermeyi düşünmem.					
10.	Eşimden başka bir partneri düşünmek bile kendimi suçlu hissetmeme neden olur.					
11.	Sevgi, anlayış ve desteğe ihtiyacım olduğunda; yine de bu isteğime eşimden başka bir partnerin karşılık vereceğine inanmıyorum.					
12.	Eşimle yaşamadığım fantezileri gerçekleştirebileceğim bir teklif aldığımda, bunu değerlendirebilirim.					
13.	Eşimin kıskanç davranışları, başka bir partnere yönelmeme neden olabilir.					
14.	Salt farklı bir heyecan yaşamak için, eşimden başkasıyla birlikte olmam.					
15.	Tek eşlilik bana göre değil.					
16.	Eşimden ayrılmayı düşünsem de, başka biriyle birlikte olmam.					
17.	Evliliğimdeki mutsuzluğun, başkasıyla birlikte olmama neden olacağını sanmıyorum.					
18.	Eşimin fiziksel çekiciliği azalsa da, başka bir insanı çekici olduğu için tercih etmem.					
19.	Eşimin yoğun ilgisi, beni başka bir partnere itebilir.					
20.	Eşimle anlaşmasam da “keşke başka biriyle evli olsaydım” diye düşünmem.					
21.	Eşim bakımsız olduğunda, bakımlı ve hoş biriyle birlikte olmayı isterim.					
22.	Eşim karı-koca rolünü, ana-baba rolünün arkasına atarsa başkasıyla birlikte olabilirim.					
23.	Evliliğimi hiçbir koşulda riske atmam.					
24.	Eşimin başka biriyle birlikte olduğunu öğrensem, ben de bir başkasıyla birlikte olmayı denerim.					
25.	İlişkimiz rutinleştğinde yeni heyecanlar yaşamak için başkasıyla birlikte olabilirim.					
26.	Elimde olmadan, salt ortamın uygun olması nedeniyle; başkasıyla birlikte olabilirim.					
27.	Eşim bana zaman ayırmasa da, hayatıma başka bir partneri almayı düşünmem.					
28.	Karşımdaki insan istedi diye, onunla birlikte olmam.					
29.	Eşim başkasıyla birlikte olmamı hak ediyor.					
30.	Eşim geçici cinsel işlev bozukluğu yaşarsa, cinsel ilişki için bir başkasıyla birlikte olmayı düşünürüm.					

Lütfen evliliğinizi en iyi ifade ettiğine inandığımız bir cevabı işaretleyiniz.

10. Ortaya çıkan uyumsuzluklar genellikle:

- Erkeğin susması ile
- Kadının susması ile
- Karşılıklı tavizlerle anlaşmaya varılarak sonuçlanır.

11. Ev dışı etkinliklerinizin ne kadarını eşinizle birlikte yaparsınız?

- Hepsini
- Bazılarını
- Çok azını
- Hiçbirini

12. Boş zamanlarınızda genellikle aşağıdakilerden hangisini tercih edersiniz?

- Bir şeyler yapmayı
- Evde oturmayı

Eşiniz genellikle aşağıdakilerden hangisini tercih eder?

- Bir şeyler yapmayı
- Evde oturmayı

13. Hiç evlenmemiş olmayı istediğiniz olur mu?

- Sık sık
- Arada sırada
- Çok seyrek
- Hiçbir zaman

14. Hayatınızı yeniden yaşatabilseydiniz,

- Aynı kişiyle evlenirdiniz
- Farklı bir kişiyle evlenirdiniz
- Hiç evlenmezsiniz

15. Eşinize güvenir, sırlarınızı ona açar mısınız?

- Hemen hemen hiçbir zaman
- Nadiren
- Çoğu konularda
- Her konuda

EK 10-ÇATIŞMA EĞİLİMİ ÖLÇEĞİ

Bu ölçek, kişiler arasındaki etkileşiminizin niteliğini ortaya koymak için uygulanmaktadır. Sizden istenen, aşağıda sıralanan cümlelerin her birini okuyarak, bu cümlelerdeki fikre ne oranda katılığınızı belirtmenizdir. Eğer bir cümledeki fikir size tamamen uygun geliyorsa 5 numaraya, oldukça uygun geliyorsa 4 numaraya, eğer cümle hakkında kararsızsanız 3 numaraya, ifadeyi kendinize oldukça aykırı buluyorsanız 2 numaraya, tamamen aykırı buluyorsanız 1 numaraya (X) işareti koyunuz.

Aşağıda sıralanan cümlelerin doğru ya da yanlış cevapları yoktur; sadece araştırmaya katılanların kişisel görüşleri önemlidir. Bu nedenle, cümleler üzerinde uzun uzun düşünmeden, içinizde gelen ilk cevabı vermeniz uygun olacaktır.

		Tamamen aykırı	Oldukça Aykırı	Kararsızım	Oldukça Uygun	Tamamen Uygun
1.	Başkalarının problemleri, beni kendi problemlerim kadar ilgilendirir.	1	2	3	4	5
2.	Sık sık bahse tutuşurum.	1	2	3	4	5
3.	Başkalarından kendim için bir şey istemek, bana güç gelir.	1	2	3	4	5
4.	Bazen iyi niyetim, karşımdaki tarafından yanlış anlaşılır.	1	2	3	4	5
5.	Son zamanlarda sık sık münakaşa eder oldum.	1	2	3	4	5
6.	Yakınlarımla zevklerim genellikle uyuşur.	1	2	3	4	5
7.	Bazen alınganlığım tutar.	1	2	3	4	5
8.	Öfkemi içime attığım çok olur.	1	2	3	4	5
9.	Hatanın yüzüme söylenmesi beni rahatsız eder.	1	2	3	4	5
10.	Yakınlarıma zaman zaman küserim.	1	2	3	4	5
11.	Konuşurken kelime oyunu yapmayı sevmem.	1	2	3	4	5
12.	Birisıyla tartışırken bazen, dikkatim onun söylediklerinden çok vereceğim cevaplar üzerinde yoğunlaşır.	1	2	3	4	5
13.	Özür dilemek bana güç geliyor.	1	2	3	4	5
14.	Şu anda dargın olduğum için hiç kimse yok.	1	2	3	4	5
15.	Aşık olduğumda, bunu rahatlıkla o kişiye söyleyebilirim.	1	2	3	4	5
16.	Lâdes tutuşmayı severim.	1	2	3	4	5
17.	Konuşurken sözümün kesilmesine kızarım.	1	2	3	4	5
18.	Sahip olduğum kişisel özelliklerden hoşnutum.	1	2	3	4	5
19.	Dünyadaki her insanın sevecek yanı olduğuna inanırım.	1	2	3	4	5
20.	Bazen, incir çekirdeğini doldurmayan nedenlerden dolayı tartışmaya girerim.	1	2	3	4	5
21.	Bazı tartışmalarda, çok öfkelenip odayı terk ettiğim oldu.	1	2	3	4	5
22.	Mesleğimden memnunum.	1	2	3	4	5

23.	Çok sinirlendiğimde gözüm hiç kimseyi görmez.	1	2	3	4	5
24.	Yaşamı seviyorum.	1	2	3	4	5
25.	Sinirli bir insanım.	1	2	3	4	5
26.	Bazen birisiyle konuşurken, yüzüne baktığım halde sözlerini dinlemediğim olur.	1	2	3	4	5
27.	Bir tartışmada hatamı anlarsam hemen kabul ederim.	1	2	3	4	5
28.	Öyle tanıdıklarım var ki ne söyleseler sinirime dokunuyor.	1	2	3	4	5
29.	Bazı kişilere içimden kızar, yüzlerine söylemem.	1	2	3	4	5
30.	Bazen yanlış anlaşılma korkusuyla fikrimi açıklamadığım olur.	1	2	3	4	5
31.	Tartışmalarda genellikle, ortaya attığım bir fikirden kolay kolay vazgeçmem.	1	2	3	4	5
32.	Değiştirmek istediğim bazı huylarım var.	1	2	3	4	5
33.	Hatalı olduğumu fark etsem de, açıkça kabul etmek güç gelir.	1	2	3	4	5
34.	İnsanların beni yeterince sevdiklerinden emin değilim.	1	2	3	4	5
35.	İnsanlara çabuk kırılıyorum.	1	2	3	4	5
36.	İnsanların çoğu bencildir.	1	2	3	4	5
37.	Arkadaşlarım uysal ve anlaşılırdır.	1	2	3	4	5
38.	İnsanların çoğu, üzerlerine vazife olmayan işlere karışırlar.	1	2	3	4	5
39.	Esir olmak beni rahatsız eder.	1	2	3	4	5
40.	Bir düşüncemi başkalarına tam olarak iletmede güçlük çektiğim olur.	1	2	3	4	5
41.	Dargın olduğumuz için selam vermediğim kişiler var.	1	2	3	4	5
42.	İnsanlar beni tam olarak anlamıyorlar.	1	2	3	4	5
43.	Bazen öfkeye kapılıp karşımdakini azarlarım.	1	2	3	4	5
44.	Çevremde çok sevilen bir insanım.	1	2	3	4	5
45.	Karşımdakinin övünmesi beni rahatsız etmez.	1	2	3	4	5
46.	İnsanlarla genellikle iyi geçinirim.	1	2	3	4	5
47.	Küs olduğum biriyle barışmak istediğimde ilk adımı atmakta güçlük çekmem.	1	2	3	4	5
48.	Başkalarının dertlerini dinlemek beni genellikle sıkar.	1	2	3	4	5
49.	Kendimden her bakımdan hoşnutum.	1	2	3	4	5
50.	Bazen birisine öyle kırılıyorum ki, uzun süre huzurum kaçır.	1	2	3	4	5

51.	Yakınlarım, duygu ve düşüncelerimi tamamen değil, kısmen paylaşırlar.	1 —	2 —	3 —	4 —	5 —
52.	Öğüt vermeyi severim.	1 —	2 —	3 —	4 —	5 —
53.	Genellikle insanlara güvenirim.	1 —	2 —	3 —	4 —	5 —